

**TURUN
YLIOPISTO**
UNIVERSITY
OF TURKU

KENEEN TUKEUTUA ISÄKSI TULTUA?

Pitkittäistutkimus isien ensisijaisista tuen
lähteistä ja vertaistuen tarpeesta lapsen
ensimmäisinä ikävuosina

Marko Lähteenmäki

**TURUN
YLIOPISTO**
UNIVERSITY
OF TURKU

KENEEN TUKEUTUA ISÄKSI TULTUA?

Pitkittäistutkimus isien ensisijaisista tuen lähteistä ja
vertaistuen tarpeesta lapsen ensimmäisinä
ikävuosina

Marko Lähteenmäki

Turun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta
Kasvatustieteiden laitos
Kasvatustiede
Koulutuspolitiikan, elinikäisen oppimisen ja vertailevan koulutustutkimuksen
tohtoriohjelma (KEVEKO)

Työn ohjaajat

Dosentti Päivi Pihlaja
Kasvatustieteiden laitos
Turun yliopisto

Professori Marja Vauras
Opettajankoulutuslaitos
Turun yliopisto

Tarkastajat

Kimmo Jokinen
Professori
Jyväskylän yliopisto

Mirjam Kalland
Varhaiskasvatuksen professori,
sosiaalityön- ja perhetutkimuksen dosentti
Helsingin yliopisto

Vastaväittäjä

Kimmo Jokinen
Professori
Jyväskylän yliopisto

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck-järjestelmällä.

ISBN 978-951-29-8636-1 (Painettu)
ISBN 978-951-29-8637-8 (PDF)
ISSN 0082-6987 (Painettu)
ISSN 2343-3191 (Sähköinen)
Painosalama, Turku, Suomi 2021

TURUN YLIOPISTO

Kasvatustieteiden tiedekunta

Kasvatustieteiden laitos

Kasvatustiede

MARKO LÄHTEENMÄKI: KENEEN TUKEUTUA ISÄKSI TULTUA?

Pitkittäistutkimus isien ensisijaisista tuen lähteistä ja vertaistuen tarpeesta lapsen ensimmäisinä ikävuosina

Väitöskirja, 137 s.

Koulutuspolitiikan, elinikäisen oppimisen ja vertailevan koulutustutkimuksen tohtorionjelmassa (KEVEKO)

Lokakuu 2021

TIIVISTELMÄ

Nykyisyydestä kertovalle tutkimustiedolle on ilmeinen tarve, jotta pystytään ymmärtämään isyyttä, isien asemaa ja sen muutosta nyky-yhteiskunnassamme. Isätutkimuksen valossa isyys on muuttunut kapea-alaisesta isyyskäsitteestä kohti moninaisempaa ja osallistuvampaa isyyttä. Muuttuvan isyyden edessä herää myös kysymys, miten tätä isyyttä tuetaan. Isälähtöinen, erityisesti isien tuen tematiikkaa käsittelevä tutkimus on kuitenkin jäänyt vähäiseksi. Sosiaalisen tuen ja ympäristön vaikutukset tunnustetaan tutkimuskirjallisuudessa osana perhettä, vanhemmuutta ja lapsen kehitystä käsitteleviä teoreettisia malleja (Bronfenbrenner, 1986, 1996). Saadulla tuella voidaan katsoa olevan merkitystä paitsi isille itselleen myös laajemmin isän mikro-ympäristöön, jossa hän toimii. Siksi isäksi tulleiden vuorovaikutusprosessit sekä osallistuminen lapsen kasvatukseen ja hoivaan ovat olennaisia tärkeitä niin isien itsensä kuin lapsen kannalta (Doherty ym., 1998).

Isiä ja isyyttä on tarkoituksenmukaista tukea tässä tehtävässä varhaisen vanhemmuuden aikana. Kysymys on myös miehen vanhemmuutta palvelevista resursseista, sosiaalisen tuen muodoista ja pääomasta, joiden katsotaan rakentuvan vuorovaikutuksessa osana erilaisia tukiverkoston rakenteita ja kytköksiä eri ympäristön systemien tasoille (Bronfenbrenner, 1996; 2017; Pleck, 2010; Putnam, 2000).

Väitöstutkimuksessa tarkastellaan isien tärkeitä pitämiä tuenlähteitä, isien välisen vertaistuen sekä sosiaalisen tuen verkoston merkitystä. Tutkimus paikantuu isien varhaiseen vanhemmuuteen, perhetyypiltään saman talouden ydin- ja uusperheisiin. Väitöstutkimuksen pyrkimyksenä on lisätä ymmärrystä isien erilaisista tuen tarpeista, tukeutumisen mahdollisuuksista sekä tukeutumiseen yhteydessä olevista tekijöistä.

Tutkimuksen isäaineisto sisältyi Varsinais-Suomessa kerättyyn Hyvän kasvun avaimet -seurantatutkimukseen (HKA). Hyvän kasvun avaimet -perheet rekrytoitiin aikavälillä 1.9.2007–31.8.2009, jolloin lasten syntymä on ajoittunut ajalle 4/2008–03/2010. Tutkimuskohorttiin rekrytoituja perheitä on kaikkiaan 1797 ja saman talouden perheitä 1742. Tässä tutkimuksessa hyödynnetty pitkittäisaineisto koostuu kyselylomaketiedoista, joita on kerätty seurantatutkimuksen eri vaiheissa. Ensimmäisen ikävuoden tutkimuspisteessä vastanneita isiä oli 1069, kolmen ikävuoden tutkimuspisteessä 720.

Pitkittäisaineiston tuloksissa isien ensisijaisissa tuen lähteissä korostui epävirallisten tuen lähteiden, kuten isovanhempien ja muiden sukulaisten, merkitys. Sen sijaan virallisia tukitahoja isät raportoivat harvemmin ensisijaisiksi tuen lähteiksi. Huomionarvoista on myös se, että pieni joukko isiä raportoi, ettei heillä ollut ketään, jonka puoleen kääntyä lapsen hoitoa ja perheen arkea koskevissa asioissa. On tärkeää tunnistaa ne isät, joilla saatavilla olevat tukiverkostot ovat puutteelliset. Näin isiä voidaan auttaa tarvittaessa muilla tavoin ja ennaltaehkäistä mahdollisten ongelmien pahenemista.

Väitöstutkimuksen tulosten mukaan suurempi vertaistuen tarve ajoittuu isillä lähemmäs vauvavaihetta kuin taaperovaihetta. Tutkimustulosten perusteella isien vertaistuen tarve ei ole pysyvä ilmiö. Vastaavia viitteitä saatiin myös tukimahdollisuuksien osalta, sillä tuen lähteet erosivat nuorempien esikoisperheiden isien ja vanhempia ikäryhmiä edustavien isien välillä. Tulosten perusteella sosioekonomiset tekijät erottelivat isien tukimahdollisuuksia ja vertaistuen tarpeita, mikä antaa viitteitä erilaisista resursseista korkeamman ja matalamman sosioekonomisen asemanvälillä.

Tulosten perusteella virallisen tuen merkitys jäi isille vähäiseksi, mutta tästä huolimatta on tärkeää kohdata perheitä virallisten palveluiden piirissä. Tällöin on mahdollista tunnistaa tukea tarvitsevia isiä perhelähtöisesti lapsen syntymän jälkeisinä vuosina. Jotta isien tukimahdollisuuksia voidaan ymmärtää paremmin, tarvitaan uudentyyppisiä mittareita, jotka kohdentuvat laajemmin niihin ympäristöihin ja viiteryhmiin, joissa isät toimivat.

ASIASANAT: Isyys, sosiaaliset tukiverkostot, sosiaalinen tuki, asenteet, varhaislapsuus

UNIVERSITY OF TURKU

Faculty of Education

Department of Education

Education

MARKO LÄHTEENMÄKI: Who do new fathers turn to upon for help?

A Longitudinal Study of the fathers' primary sources of support and the need for peer support during the child's early years

Doctoral Dissertation, 137 pp.

Doctoral Programme on Educational Policy, Lifelong Learning and Comparative Education Research (KEVEKO)

October 2021

ABSTRACT

There is an obvious need for research into fatherhood, the position of fathers in modern society and how that position is changing. Previous research shows that fatherhood has changed from a narrow to a multifaceted concept, and these changes raise the question of how this new, multifaceted fatherhood is supported. Research that focuses specifically on support for fathers remains limited, although the literature has recognised the importance and effects of social support and the social environment for families, parenthood and children's development (Bronfenbrenner 1986, 1996).

The role of social support in parenthood is significant not only for fathers, but also for the microsystems in which they act, and that interaction process and their involvement in raising and caring for children are important from both the fathers' and the children's perspectives (Doherty et al., 1998). It is important to support fathers during their early fatherhood, and such support requires a range of resources and different forms of social support and capital as part of different kinds of supportive networks and systems (Bronfenbrenner, 1996; 2017; Pleck, 2010; Putnam, 2000).

This dissertation examines fathers' primary sources of support and the development of peer support. The research focuses on early fatherhood, including first-child families, nuclear families with biological parents and previous children, and stepfamilies with previous children, with the goal of understanding fathers' various needs for support, their opportunities for receiving support and the contextual factors associated with that support.

Data for this study was drawn from the Steps to the Healthy Development and Well-being of Children follow-up study. The process of recruiting families for this study took place from 1st September 2007 to 31st August 2009, with the participating children being born from April 2008 to March 2010. A total of 1797 families were recruited to the research cohort, including 1742 single-household families. This dissertation uses self-report surveys completed by the same fathers at two phases of the study, when the children were approximately one (n = 1069) and three years old (n = 720).

The longitudinal data shows fathers' sources of support were primarily informal, like grandparents and relatives, with formal support rarely being reported as a primary source. Notably, a small group of fathers lacked support entirely. It is important to recognise fathers with poor support networks to ensure they receive help if needed and to prevent problems from worsening. The results also show that fathers' need for peer support was greater in their children's infancy than in toddlerhood and that this need was not permanent. Similarly, variable phenomena were also found in fathers' sources of support, with primary sources being different for first-time fathers, older fathers and for different family types. Fathers' need for resources and extra-familiar and peer support was also found to vary based on socioeconomic factors and status, with fathers of lower SES more likely to have an increased need for extra-familial support.

Formal support played only a minor role as a primary support source, but it is important to address fathers as part of formal family services and to recognise those fathers who need support in parenthood. To better understand fathers' need for extra-familiar support, we also need new studies examining those environments and reference groups in which fathers are represented.

KEYWORDS: Fatherhood, supporting networks, social support, attitudes, early childhood

Kiitokset

On kiitosten aika. Iloisin ja helpottunein mielin saattelen tutkimustyöni päätökseen. Valmis väitöskirja kätkee taakseen aina tekijäänsä laajemman yhteisön, niin tässäkin tapauksessa. Olen tästä vilpittömän kiitollinen.

Suurimmat kiitokseni kuuluvat väitöstyöni ohjaajille dosentti Päivi Pihlajalle ja professori emeritus Marja Vauralle. Kiitän kaikesta avustanne ja lukuisista järjestämistänne jatko-opintoryhmän istunnoista, joissa olen saanut kannustavaa palautetta keskeneräiseen työhöni. Päivi Pihlajaa kiitän kaikesta avusta niinä hetkinä, jolloin arvioitsijoiden palautteet ovat ohjanneet tekijän takaisin lähtöruutuun. Avullasi olemme aina löytäneet tarvittavat ratkaisut ja päässeet eteenpäin. Väitöstutkimuksen yhteenvetoa kirjoittaessani Päivin ja Marjan kanssa käydyt yhteiset keskustelut ja saadut neuvot osoittautuivat arvokkaiksi ja auttoivat rajaamaan työtä sekä säilyttämään tutkimuksen punaiset langat.

Haluan myös osoittaa lämpimät kiitokseni aiemmin työtäni ohjanneille professori emeritus Joel Kiviraumalle sekä professori emeritus Kimmo Lehtoselle kaikesta avusta ja neuvoista, joita olen saanut. Väitöstyötäni ohjanneiden Päivin, Marjan, Joelin ja Kimmon tapa kohdata aloitteleva tutkija on antanut tilaa ja aikaa niin innostukselle, onnistumiselle kuin erehdyksille. Saamani opit ovat olleet tärkeä osa matkalla valmiiseen väitöstutkimukseen. Haluankin välittää näitä vuosien varrella saamiani eväitä eteenpäin matkansa alussa oleville opiskelijoille ja tutkijoille. Saamissani opeissa on aikaa kestävä viisautta, jossa sinnikäs harjoittelu ja utelias oppiminen saavat olla keskiössä. Lämmin kiitos tästä!

Kiitän lämpimästi väitöstyöni esitarkastajia professori Kimmo Jokista ja professori Mirjam Kallandia rakentavista huomioista ja muistutuksista, jotka auttoivat paitsi viimeistelemään väitöstyöni myös näkemään tutkimuksen sisältöä kriittisesti uusista näkökulmista. Väitöstyöntekijälle on arvokas etuoikeus saada käyttöön se aika ja asiantuntemus, jota olette esitarkastajina tutkimustyöhöni käyttäneet. Kimmo Jokista kiitän lämpimästi myös siitä, että suostuit vastaväittäjäksi.

Kiitän lämpimästi Turun yliopiston tutkijakoulua, KEVEKO-tohtoriohjelmaa sekä Alla Paasikiven Säätiötä vuosien varrella saamistani taloudellisista resursseista ja hyvistä mahdollisuuksista väitöskirjan tekemiseen.

Ilman tekemääni väitöstutkimusta monet vuosien varrella kohtaamistani ihmisistä olisivat jääneet tuntemattomiksi. Olen saanut väitösprosessin aikana paitsi uusia työkollegoita myös hyviä ystäviä. Mainitsen tässä erikseen muutamia henkilöitä, joista jokainen on osallistunut omalla arvokkaalla tavallaan väitöskirjamatkaani nouden siten tässä esitetyn järjestyksen yläpuolelle.

Eräs tutkimuksen tekemisen rikkauksista on oppia yhdessä kollegoiden kanssa. I warmly thank for writing colleagues, Marita Neitola and Sevcan Hakyemez-Paul, for their encouragement and persistence during the writing process, and for all help, I have received. Quoting the famous phrase of Winston Churchill “Success is not final, failure is not fatal: it is the courage to continue that counts”.

Tutkimuksen tilastollisiin analyysieihin sisällyvistä neuvoista ja ohjeista kiitän lämpimästi Anne Kaljosta ja Eero Laakkosta. Annen ja Eeron aina avulias ja ymmärrettävä lähestymistapa tilastollisiin menetelmiin ovat auttaneet monissa tutkimuksen vaiheissa. Neuvonne ovat vieneet minut samalla tilastolliselle oppimismatkalta, joka jatkuu edelleen.

Anni Holmstömiä kiitän lämpimästi väitöstyöni oikoluvusta ja ajatusten tuuletamisesta lenkkiseurassa, jota loppuvaiheessa todella tarvittiin. Sanna Niukkoa ja Anne Niemimäkeä kiitän lämpimästi kaikista käytännön neuvoista ja avusta, joita olen saanut koko väitösprosessin aikana opintoihini liittyen. Perhetutkimusverkostosta puolestaan haluan kiittää erityisesti Petteri Eerolaa ja Johanna Terävää vuosien vartella tehdystä yhteistyöstä, saaduista neuvoista ja palautteesta tutkimukseeni liittyen.

Tutkimuksen alkuvaiheilta haluan kiittää lämpimästi kaikista avusta ja lukuisista yhteisistä hetkistä Lapsi- ja nuorisotutkimuskeskuksessa työskennelleitä kollegoitani Hanna Lagströmiä, Leena Haanpäättä, Piia af Ursinia, Tanja Matarmaa, Jenni Vaarinoa, Johanna Mäkelää, Maija Leinoa, Sanna Talviaa, Anne-Mari Pieniniemeä, Hanna Launokorpea, Petra Rajalaa, Mira Katajamäkeä ja Niina Lukkarlaa. Yhdessä loimme edellytykset ainutlaatuisen tutkimusaineiston kertymiselle Hyvän kasvun avaimet -seurantatutkimuksessa. Osoitan myös erityisen lämpimät kiitokseni kaikille seurantatutkimukseen osallistuneille perheille, sillä heidän ansioitaan myös väitöstutkimukseni sai toteutua.

Kasvatustieteiden tiedekunnasta kiitän lämpimästi Juhani Tähtistä, Mari Brobergia ja Niina Junttilaa. Heidän tutkimuksen alkuvaiheessa antamansa monet neuvot auttoivat jäsentämään tutkimusaiheeni, ja sain arvokasta palautetta pohtiessani tarvittavaa vertaistuen mittaristoa.

Kiitän lämpimästi Heikki Kinnaria, Sonia Lempistä ja Susanna Valkamaa kaikesta saamastani tuesta sekä usein hulvattomat mittasuhteet saaneista keskusteluista, joiden sivuvaikutuksena on syntynyt paljon naurua. Hanna Laaloo, Suvi Jokilaa ja Raakel Plamperia puolestaan kiitän kaikesta tuesta ja inspiroivista keskusteluista, joiden tuloksena syntyi myös kokonainen blogi. Jenni Tikasta kiitän lämpimästi

monista tilastoneuvoista. Virve Murtoa kiitän lämpimästi lukuisista keskusteluista, tutkimukseni ja seminaariesitysten kommentoinnista. Miina Orellia kiitän lämpimästi työni lukemista ja kommentoinnista. Tero Järvistä ja Markku Vanttajaa kiitän lämpimästi neuvoista, joita saattoi saada usein heti aamutuimaan, kun satuimme samaan aikaan MoccaMasterin äärelle.

Warm thanks to all wonderful international colleagues Junghyun Yoon, Kalypso Filippou, Xingguo Zhou, Elizabeth Eta, and Pamela Zoe Topalli. I feel very lucky to have the opportunity to meet you and learn from your kindness, positive attitude, and encouragement. You all truly have enriched my life and journey of the doctoral thesis.

Kiitän lämpimästi kollegoitani Kristiina Ojalaa, Outi Lietzeniä, Reeta Lehtoa, Olli Suomista, Marja-Liisa Mäkelää, Marja Peuraa, Anna-Kaisa Berishaa ja Aino Nevalaista lukuisista yhteisistä arjen ja juhlan hetkistä, rönsyilevistä keskusteluista, lounasseurassa, kaikista neuvoista ja avusta, joita olen väitösprosessin aikana saanut. Tiedekunnan omaa KasvaBeat -yhtyettä kiitän lämpimästi musikaalisista elämyksistä ja hengenravinnoista vuosien varrella.

Väitöstutkimukseni loppuvaiheessa minulle avautuivat ovet työtehtävien ja ihmisten pariin, keiden kanssa olen saanut oppia paljon uutta tutkijana. Kiitän lämpimästi tästä mahdollisuudesta ja luottamuksesta energistä tiimiä Anu Warinowskia, Mirjamaija-Mikkilä Erdmannia ja Mirva Heikkilää. Mirjamaija-Mikkilä Erdmannia kiitän myös lämpimästi siitä, että loppuvaiheessa olen saanut aikaa ja rauhaa viedä tutkimukseni päätökseen.

On etuoikeus kuulua pitkäaikaisten ystävien joukkoon, joiden juuret juontavat lapsuus- ja nuoruusvuosiin. Erityiset kiitokset Kalle, Juha, Jouni, Toni ja Tomi, yhdessä olemme kokeneet elämää siinä määrin vuosien varrella, että niistä riittäisi aineksia useampaan kirjaan.

Lopuksi kiitän lämpimästi vanhempiani Raijaa ja Tarmoa sekä siskoani Marikaa kaikesta rakkaudesta ja kannustuksesta, joita olen osakseni saanut.

Turussa 1.10.2021
Marko Lähteenmäki

Sisällys

Kiitokset	8
Osajulkaisuluettelo	14
1 Johdanto	15
2 Isätutkimuksen konteksti, käsitteet ja teoriatausta	19
2.1 Suomalainen pikkulapsiperheen isyys tilastojen valossa	19
2.2 Muuttuva isyys ja isyyden käsite.....	22
2.3 Sosiaalinen tuki isätutkimuksessa	25
2.3.1 Sosiaalinen verkosto ja sosiaalisen tuen verkosto	27
2.3.2 Viralliset ja epäviralliset tuen lähteet.....	28
2.4 Isien tuen rakentuminen ekologisen ja sosiaalisen pääoman teoreettisessa viitekehyksessä	30
2.4.1 Ekologinen teoria.....	30
2.4.2 Sosiaalisen pääoman teoria	35
2.4.3 Koonti isätutkimuksen teoreettisesta viitekehyksestä ..	39
3 Tavoitteet	41
4 Tutkimuksen toteutus	43
4.1 Aineisto	43
4.2 Metodologiset sitoumukset.....	47
4.2.1 Tutkimukseen sisältyvät mittarit ja analyysit	47
4.2.2 Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelua	49
4.3 Tutkimuseettiset kysymykset.....	54
5 Tulokset	57
5.1 Osatutkimus I: Isien tukiverkostot vauvaperheissä	57
5.2 Osatutkimus II: Isien viralliset ja epäviralliset tuen lähteet varhaisen vanhemmuuden aikana.....	58
5.3 Osatutkimus III: Muuttuuko isien vertaistuen tarve lapsen syntymän jälkeisinä vuosina? Seurantatutkimus isien suhtautumisesta vertaistukeen ja vertaistuen kehittämiseen ..	59
5.4 Tulosten yhteenvetoa	60
6 Pohdinta ja johtopäätökset	62
6.1 Isien tukimahdollisuudet	62
6.2 Isien tärkeäksi kokema vertaistuki	66

6.3	Näkökulmia tulevaan isyystyöhön	69
6.3.1	Tutkimuksen rajoitteet	69
6.3.2	Isyyden tukitematiikan jatkotutkimus	70
6.3.3	Tutkimuksen teoreettisen viitekehyyksen arviointia	72
6.3.4	Käytännön johtopäätökset.....	74
	Lyhenteet	76
	Lähteet.....	77
	Liitteet.....	83
	Alkuperäisjulkaisut.....	85

Taulukkuuettelo

Taulukko 1.	Väitöstutkimukseen sisältyvien artikkelien tutkimuskysymykset.....	41
Taulukko 2.	Seurantatutkimuksesta isäaineistoon valikoituminen.	44
Taulukko 3.	Väitöstutkimukseen sisältyvän seuranta-aineiston kerääminen ja keskeiset teemat.....	45
Taulukko 4.	Koonti osajulkaisujen (I, II, III) valikoiduista isien ja perheiden luokitelluista taustatietoista.....	46
Taulukko 5.	Väitöstutkimuksen osajulkaisuissa käytetyt keskeiset muuttajat, mittarit ja analyysit.....	47
Taulukko 6.	Isäaineiston katoanalyysi Khiin neliö -testin tulokset valituissa taustamuuttujissa väitöstutkimuksen seurantajaksolla osallistuneiden ja poisjääneiden isien välillä.	51

Kuvioluettelo

Kuvio 1.	Pikkulapsiperheet perhetyypin mukaan, joissa alle kolme vuotiaita lapsia 2010-luvulla (Suomen virallinen tilasto (STV): Perheet 2019).	20
Kuvio 2.	Tutkimuskirjallisuudesta hahmotettu muutosta kuvaava ymmärrys isyyskäsitysten, isyyden määrittelyn ja isyyden moninaisuuden välillä.....	22
Kuvio 3.	Isäksi tulleiden ekologinen viitekehys tässä tutkimuksessa.	35
Kuvio 4.	Tämän tutkimuksen isyyden sosiaalinen pääoma erilaisissa tuen verkoston rakenteissa.....	38
Kuvio 5.	Isien tuen rakentuminen tämän tutkimuksen teoreettisessa ja käsitteellisen viitekehyksessä.	40
Kuvio 6.	Tutkittavien perheiden osallistamisen malli eri eettisten käytäntöjen tasoilla (soveltaen Brown, 2019, 120).	56
Kuvio 7.	Laajennettu teoreettinen viitekehys isätutkimuksen aikana kertyneen ymmärryksen pohjalta.....	73

Osajulkaisuluettelo

Väitöskirjan yhteenveto-osa perustuu seuraaviin alkuperäisjulkaisuihin, joihin viitataan tekstissä roomalaisilla numeroilla I–III.

- I Lähtenmäki M., & Neitola M. (2014). Isien tukiverkostot vauvaperheissä. Teoksessa Eerola P., & Mykkänen J. (toim.), *Isän kokemus 2014* (s. 65–74). Helsinki: Gaudeamus.
Lähtenmäen kontribuutio artikkeliin oli kyselyaineiston tallentaminen, analyysien tekeminen ja tulkinta sekä artikkelin jäsentäminen, kirjoittaminen ja viimeistely. Neitolan kontribuutio oli artikkelin kirjoittaminen ja analyysien tekeminen.
- II Lähtenmäki, M., Hakyemez-Paul, S., & Pihlaja, P. (2017). Formal and informal sources of paternal support in early parenthood. *Early Child Development & Care*, 189(11), 1786–1799. DOI: 10.1080/03004430.2017.1412956
Lähtenmäen kontribuutio artikkeliin oli kyselyaineiston tallentaminen, analyysien tekeminen ja tulkinta sekä artikkelin jäsentäminen, kirjoittaminen ja viimeistely. Hakyemez-Paulin ja Pihlajan kontribuutio oli artikkelin kirjoittaminen.
- III Lähtenmäki M., Pihlaja P., & Laakkonen E. (2020). Muuttuuko isien vertaistuen tarve lapsen syntymän jälkeisinä vuosina? Seurantatutkimus isien suhtautumisesta vertaistukeen ja vertaistuen kehittämiseen. *Journal of early childhood education research*, 9(2), 399–319.
Lähtenmäen kontribuutio artikkeliin oli kyselyaineiston tallentaminen, analyysien tekeminen ja tulkinta sekä artikkelin jäsentäminen, kirjoittaminen ja viimeistely. Pihlajan kontribuutio artikkelin kirjoittaminen. Laakkosen kontribuutio artikkeliin oli analyysien osallistuminen ja menetelmäosion kirjoittaminen.

Artikkelien käyttöön väitöskirjan osajulkaisuina on saatu kustantajien lupa.

1 Johdanto

Isäksi tuleminen nousee juhlapuheissa merkitykselliseksi elämänvaiheeksi. Asian-
tuntijat korostavat, miten tärkeää on kohdata isät osana perhekeskeisiä palvelura-
kenteita ja miten isille suunnattu tuki on monin tavoin tärkeää isäksi kasvamisessa.
Tästä huolimatta uutisvirtaan nousee myös hyvin toisenlainen kuva isäksi tulleiden
kohtaamisesta sekä tukemisesta kasvattajina ja vanhempina. Isyydestä ja isien koh-
taamisesta kerrotaan myös poissaolon, sivuuttamisen ja näkymättömyyden sanoin.
Ääriesimerkin korona-ajalta uutisoi YLE tammikuussa 2021 kertoessaan isästä,
joka tiukoilla neuvolarajoituksilla pidettiin sairaalan parkkipaikalla. Teoksessaan
Miehen kuolema: pohdintoja maskuliinisuudesta Juhani Brander (2020, 40) kysyy:
”Osaavatko miehet ylipäättään pyytää apua muuta kuin soittamalla valenimien suo-
jissa Auttavaan puhelimeen tai Väestöliiton parisuhdekeskukseen. Kannustavatko
ympäröivä kulttuuri ja sukupuolinormit tähän?” Miehenä oleminen ja isyys näyt-
tävät etsivän paikkaansa nyky-yhteiskunnassa ja aiheeseen otetaan myös hanakasti
kantaa.

Viime vuosikymmenet isätutkimus on ansiokkaasti esitellyt vähitellen muuttu-
van isyyden eri puolia ja tarkastellut isyyteen sitoutuneisuutta sekä isien osallistu-
mista lapsen kasvatukseen (esim. Eerola, 2015; Mykkänen, 2010). Tutkimustie-
dolle nykyisyydestä on ilmeinen tarve, jotta pystytään ymmärtämään isyyttä, isien
asemaa ja sen muutosta nyky-yhteiskunnassamme. Pohjoismaista saadut tutkimus-
tulokset osoittavat yhä useamman isän entistä myönteisemmän asennoitumisen
isäksi tulemiseen sekä sitoutumisen isyyteen raskausajalta alkaen (Johnsen ym.,
2017). Nykyisistä monet myös osallistuvat aktiivisesti lapsen kasvatukseen ja
perhe-elämään. Samalla isät tarkastelevat isyyttään sekä isyyteen liittyviä odotuk-
sia laaja-alaisesti. (esim. Lewington ym., 2021.) Kapea-alaisen isyyskäsityksen ja
sukupuolittuneiden roolien murtuessa isiin kohdistuu myös yhä enemmän odotuk-
sia (Huttunen, 2014).

Isien aktiivinen osallistuminen perhe-elämään nähdään tärkeänä osana miesten
ja naisten välistä myönteistä tasa-arvokehitystä. Siksi isät ovat keskeinen osa pikku-
lapsiperheiden tukemista koskevaa yhteiskunnallista keskustelua. Viime vuosina
Suomessa on esitetty kannanottoja tarvittavista keinoista isien perhe-elämään osal-
listamiseksi. (Huttunen, 2014, s. 187–190; Huttunen & Eerola, 2016, s. 49–53.)

Muuttuvan isyyden ja isien perhe-elämään osallistamiseen tähtäävien keinojen rinnalla on tärkeää saada tietoa juuri isiltä itseltään isyyden tukemisesta ja siitä, millaisia tuen mahdollisuuksia isillä on käytettävissä. Isälähtöinen tutkimus, erityisesti isien tuen tematiikkaa käsittelevä tutkimus, on kuitenkin jäänyt vähäiseksi. Tarve isien tukitematiikan saaman tuen tutkimukselle tunnustetaan laajasti, mutta useimmiten osana tutkimuksen valtavirtaan kuuluvia äitilähtöisiä näkökulmia.

Näitä tutkimustarpeita huomioiden väitöstutkimuksessa tarkastellaan isäksi tulleiden saatavilla olevia tuen lähteitä, suhtautumista vertaistukeen sekä vertaistuen tarpeita. Tutkimus ajoittuu isyyden, lapsen kolmeen ensimmäiseen vuoteen. Tavoitteena on lisätä ymmärrystä isien tuen tarpeista sekä isien saatavilla olevista tuen mahdollisuuksista kasvattajina. Isyyden ja isien tukimahdollisuuksien tutkiminen lapsen kasvattajina sijoittavat tämän väitöstutkimuksen osaksi kasvatustieteen ja perhetutkimuksen alaa, jossa isiin ja isyyteen kohdentuvaa tutkimustyötä on tehty pitkään (ks. Huttunen, 2001; Aalto, 2012; Eerola, 2015; Mykkänen, 2010).

Väitöstutkimuksessa kasvatusta ymmärretään sosiaalisesti toiminnaksi, jota tarkastellaan isäksi tulleiden näkökulmasta. Kasvatuksella ajatellaan lähtökohtaisesti olevan kasvatettavalle hyviä seurauksia, jotka muokkaavat hänen, käsityksiään, asenteitaan tai toimintaansa (ks. Ikonen, 2000; Rinne ym., 2015). Kasvatuksen kohde ymmärretään tässä tutkimuksessa systeemisenä. Isyyttä tukemalla on mahdollista vaikuttaa myönteisesti isien toimintaan kasvattajina. Tällä puolestaan on laajemmin vaikutuksia perheisiin, joissa isät toimivat, sekä viime kädessä kasvatuksen kohteena olevan lapsen elämään. Siksi on tärkeää kiinnittää huomiota niihin vuorovaikutusprosesseihin ja tukimahdollisuuksiin, joita isillä on käytettävissä.

Aikaisemmassa tutkimuskirjallisuudessa on havaittu isien saaman tuen edistävän parhaimmillaan isien hoivaan osallistumista, isyyteen sitoutumista sekä laajemmin lapsen kehittymistä tai parisuhteen laatua (Doherty ym., 1998). Nämä tutkimustulokset kertovat saadun tuen systeemisestä rakenteesta ja sidoksista, jossa isien saama tuki on yhteydessä perheenjäsenten vuoropuheluun, elämänlaatuun ja hyvinvointiin. Näin ollen isäksi tulleiden vuorovaikutusprosessit, osallistuminen lapsen kasvatukseen ja hoivaan ovat olennaisen tärkeitä niin isien itsensä kuin lapsen kannalta. Isiä ja isyyttä on tarkoituksenmukaista tukea tässä tehtävässä varhaisen vanhemmuuden aikana.

Tukimahdollisuuksien rinnalla kysymys on myös perheiden ja isien resursseista, tarpeista ja halukkuudesta hyödyntää käytettävissä olevia tuen lähteitä isyyden, lapsen ja perheen parhaaksi (ks. Coleman, 1988; Putnam, 2000). Systeemiteoreettisesti tarkasteltuna isyyttä, lapsen kasvatusta ja hoivaa palvelevat arvot, tiedot, taidot ja käytännöt eivät ole yksinomaan moninaisten perheiden tai isäksi tulleiden valmista isyyden pääomaa. Sen sijaan isyyden pääoma ja tukimahdollisuudet kehittyvät yhteiskunnan eri järjestelmien tasoilla sekä sosiaalisen verkoston rakenteissa (Pleck, 2010; Putnam, 2000).

Tuen lähteet voivat olla laajasti sijoittuneena eri tyyppisiin sosiaalisiin verkostoihin, yhteiskunnan rakenteisiin ja instituutioihin. Isyyteen vaikuttavat rakenteet voidaan paikantaa eri järjestelmien tasoille. Alkaen mikrojärjestelmistä, isäksi tulneiden perheenjäsenistä, ulottuen aina laajemmalle yhteiskunnan makrojärjestelmän tasolle. Näissä rakenteissa muodostuvat ne yhteisöjen sekä yksilöiden väliset vuorovaikutus- ja läheissuhteet, jotka vaikuttavat isyyteen. Samalla muodostuvat myös edellytykset omaksua uusia isyyden sisältöjä, pääomaa, jonka avulla isät kasvattavat lasta. Isäksi tuleminen ja ensimmäiset vuodet pikkulapsiperheissä muodostuvat tärkeäksi elämänsä vaiheeksi, jossa saadulla tuella on erityinen merkitys, kun isyydelle ja lapselle avautuvat ainutkertaiset kehittymismahdollisuudet. (Bronfenbrenner, 1986; Fitzgerald ym., 2020; Pleck, 2010.)

Isäksi tulon ja isyyden merkitys varhaisina vuosina ymmärretään nykyisen isätutkimuksen perusteella yhä paremmin osana pohjoismaista ja suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Isiä halutaan osallistaa ja tukea heidän aktiivista osallistumisestaan heti perheen perustamisen alkuvaiheista lähtien. Toisaalta kasvavana huolena on myös kysymys siitä, ovatko perheiden perustaminen ja vanhemmuus eriytyvässä yhä harvempien mahdollisuudeksi sekä miten ylläpidämme tasavertaisen vanhemmuuden edellytyksiä nyky-yhteiskunnassa, jossa resurssit jakautuvat eri tavoin. Tarkastelun osaksi on tärkeää tuoda myös enenevässä määrin isälähtöisiä näkökulmia, jotta on mahdollista ymmärtää nykyisten pikkulapsiperheiden toimintaa ja esimerkiksi alhaisen syntyvyyden taustalla olevia ilmiöitä (ks. Hiilamo, 2020).

Tutkimusten avulla on pyritty tunnistamaan isien perhe-elämään osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä ja motiiveja sekä isille suunnattujen vapaiden käyttöä (esim. Eerola ym., 2019). Ymmärtääksemme nykyisyyttä on hyödyllistä tehdä tarkastelua useilla tasoilla: niin yhteiskunnan, alueellisten ja paikallisten toimijoiden kuin viime kädessä perheiden omien valintojen tasolla. Poliittisen päätöksenteon yhteydessä on etsitty perheen perustamista edistäviä keinoja. Näin ollen myös isiin ja isyyteen kohdistuu entistä enemmän huomiota. Tämä näkyy esimerkiksi perhevapaissa, joihin on haettu erilaisia ratkaisumalleja isille korvamerkityillä vapailta, joilla kannustetaan isäksi tulleita osallistumaan vauvaperheen toimiin ja lapsen hoitoon. Tutkimukset puoltavat isille suunnattuja vapaita ja isien varhaista osallistumista (ks. esim. Lamb, 2010). Varhainen osallistuminen luo edellytykset isä-lapsivuorovaikutussuhteen myönteiselle kehittämiselle. Kaikki isät eivät kuitenkaan käytä isille suunnattuja vapaita riippuen esimerkiksi vallitsevasta perheen taloudellisesta tilanteesta (Duvander ym., 2019, s. 192–193; Eerola ym., 2019). Kysymys on myös työelämässä tarvittavista muutoksista, jotta erityyppiset työsuhteet eivät muodostu vanhempien perheystävällisten valintojen ja käytäntöjen esteiksi (Närvi, 2014).

Isyyttä ja lapsiperheiden tukemista koskevat kysymykset ovat olleet tasaisin väliajoin myös eri toimijoiden, kuten järjestöjen, huomion kohteena. Järjestöjen tavoitteisiin sisältyy usein halu edistää isien asemaa tai luoda isille suunnattua toimintaa

pikkulapsiperheissä. Väitöstutkimuksen alkuvaiheessa 2010-luvun taitteessa erityisesti järjestökentän intresseissä oli isyyden kysymyksen ja isien aseman edistäminen. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri koordinoi valtakunnallista Isä-hanketta vuosina 2010–2013. Isä-hankkeen tavoitteisiin lukeutui tasavertaisen vanhemmuuden, isyyden ja isän roolin tukeminen kasvattajana. Hankkeessa haluttiin kehittää myös uusia isille suunnattuja toiminnanmuotoja ja yhtenä hankkeen kohderyhmänä olivat pikkulapsiperheiden isät. Isille haluttiin luoda esimerkiksi uusia mahdollisuuksia verkostoitua, saada vertaistukea sekä ylipäättään tulla huomioituksi tasavertaisesti äitien rinnalla osana neuvoloiden perhevalmennusta ja järjestökentän perhekeskustoimintaa. Samalla kasvoi isistä kertovan tutkimustiedon tarve. Tämä rohkaisi aikanaan myös isälähtöisen väitöstutkimuksen tekemiseen.

Isätutkimuksessa on monia vähäiselle huomiolle jääneitä isyyden sisältöjä, joista on arvokasta lisätä ymmärrystä siinä kontekstissa, jossa ne ilmenevät ja ovat ajankohtaisia. Siksi myös isälähtöisellä isyyden tuen tematiikkaa käsittelevällä tutkimustiedolla on tärkeä itseisarvo. Isäksi tuleminen aloittaa yksilöllisen elämänsäkulun prosessin isyyteen kasvamisessa. Tutkimuksen avulla lisätään ymmärrystä isien tuen mahdollisuuksista ja merkityksestä pikkulapsiperheiden kontekstissa. Väitöstutkimus kohdentuu isyyden ensimmäisiin vuosiin ja vastaa tarkasteltaviin asioihin isien näkökulmasta käsin.

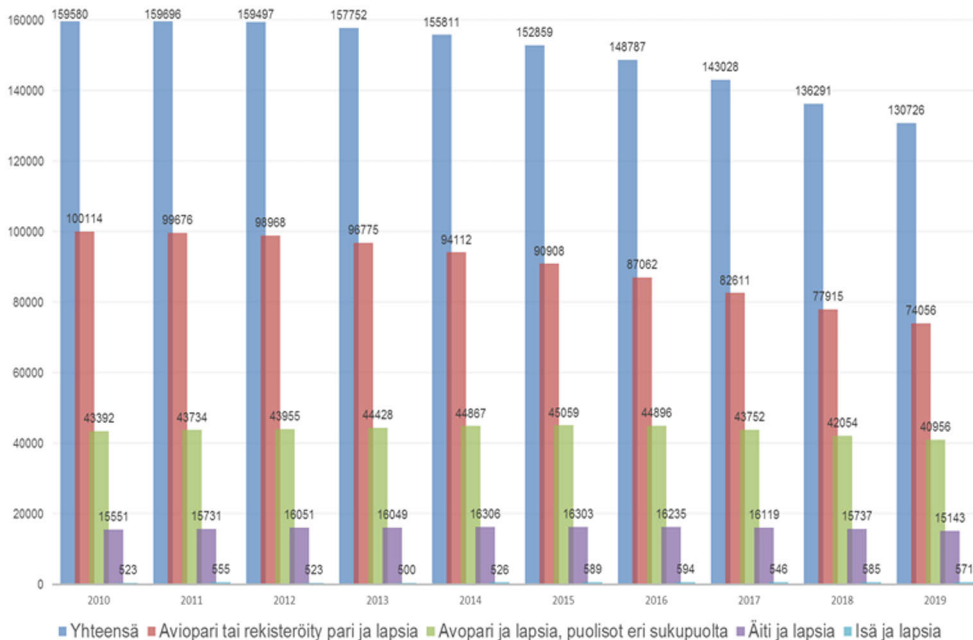
2 Isätutkimuksen konteksti, käsitteet ja teoriatausta

Tässä luvussa tarkastellaan nykyiseen isätutkimukseen pohjautuvaa isyyden määrittelyä ja käsitteistöä, jonka on katsottu edesauttavan ymmärrystä isyydestä. Toiseksi käsitellään väitöstutkimuksen kannalta keskeistä tuen käsitteistöä, jota on aiemmissa tutkimuksissa hyödynnetty muun muassa tutkittaessa erilaisten perheiden ja vanhempien tukea. Väitöstutkimuksen aiheen mukaisesti tarkastelu kohdentuu erityisesti isien ja isyyden tukemista käsittävään tutkimukseen. Laajemmalle perheiden tukemista käsittävälle katsannolle on kuitenkin paikkansa etenkin niiltä kohdin, joissa isyyden tutkimus on vähäistä. Näin lukijalla on mahdollisuus muodostaa käsitys isätutkimuksen nykyisistä tutkimustarpeista, joiden teemat linkittyvät isäksi tulleiden ja isyyden tukemiseen.

Isäksi tullaan erilaisista taustoista käsin isyyden rakentuessa vaihtelevien resursien ja tuen varassa. Näitä lähtökohtia huomioiden väitöstutkimusta ohjaava teoreettinen tulkintapohja on pyritty muodostamaan yksittäisiä osajulkaisuja laajemmaksi kokonaisuudeksi, joka palvelee tutkimustyön kokonaisuutta sekä tulosten ja johtopäätösten tulkintaa.

2.1 Suomalainen pikkulapsiperheen isyys tilastojen valossa

Tutkimuskirjallisuus ja tilastot avaavat tutkimuksen kontekstina olevan pikkulapsiperheiden isyyden kuluneen vuosikymmenen suuntia ja nykynäkymää. Lapsiperheistä kertovan ajankohtaisen tilastoinnin perusteella isyys on paikannettavissa eri taustoihin, kuten ikäryhmiin, perhetyyppeihin, asumisjärjestelyihin tai alueellisiin eroihin (esim. Tarvainen ym., 2020). Tilastot kertovat myös muutoksen ankkuroimisesta suomalaiseen pikkulapsiperheiden isyyteen. Kuten kuvio 1 osoittaa, pikkulapsiperheiden määrä on vähentynyt Suomessa koko 2010-luvun, mikä osaltaan kertoo syntyvyyden laskusta.

Kuvio 1. Pikkulapsiperheet perhetyypin mukaan, joissa alle kolme vuotiaita lapsia 2010-luvulla (Suomen virallinen tilasto (STV): Perheet 2019).

Pikkulapsiperheitä on tilastoissa määritelty eri perhetyyppeihin¹, joissa on myös havaittavissa vaihtelua. Perheen määrittely on tutkimusten perusteella osoittautunut moniulotteiseksi käsitteeksi, jolle on vaikea muodostaa yhtä yleispätevää määritelmää. Perinteinen ydinperheeseen pohjautuva määritelmä vallitsevana normina on saanut rinnalleen muita näkökulmia ja kritiikkiä (esim. Holtzman, 2005; Jallinoja ym., 2014; Yesilova, 2009). Tilastoissa pikkulapsiperheitä edustavat samassa taloudessa asuva aviopari, rekisteröity aviopari tai avopari, jolla on lapsia. Näistä pareista suurin osa muodostuu eri sukupuolta olevista. Aviopareja kuvaaviin perheisiin on tilastoitu saman sukupuolen rekisteröidyt parisuhteet ja vuodesta 2017 avioliittolain muutoksen myötä rekisteröidyt parit. Tilastojen perusteella isiä ja lapsia edustavat

¹ Tilastoperheiden perhetyyppeihin sisältyy myös rajoitteita, sillä tilastoperheet muodostetaan väestörekisteritiedoista samassa taloudessa asuvista henkilöistä. Siten tilastot eivät välttämättä tavoita täsmällisesti uusien perhemuotojen moninaisuutta, johon sisältyvät esimerkiksi erilaiset asumisjärjestelyt ja samaa sukupuolta edustavien avoparien perheet. (Suomen virallinen tilasto (SVT) 2019; Tarvainen ym., 2020). Tässä tutkimuksessa tarkasteltaviin perhetyyppeihin lukeutuvat ydinperheet, jotka muodostuvat eri sukupuolta olevista, samassa taloudessa asuvista avo- ja aviopareista, joilla on yhteinen biologinen lapsi tai lapsia sekä uusperheistä, joita edustavat eri sukupuolta olevat, samassa taloudessa asuvat avo- ja avioparit, joilla on isän tai äidin puolelta aikaisempia biologisia lapsia sekä yhteinen biologinen lapsi.

pikkulapsiperheet ovat pysyneet lukumäärältään marginaalisina koko 2010-luvun verrattaessa pikkulapsiperheiden määrään yhteensä.

Kuvion 1 perhetyyppien ulkopuolelle jää tieto uusperheiden noin yhdeksän prosentin osuudesta, jossa toisella puolisolalla on aikaisempia alle 18-vuotiaita lapsia. Tilastojen perusteella ensi kertaa isäksi tulleiden ikä on jatkanut hiljalleen nousua myös kuluneen vuosikymmenen aikana. Vuonna 2019 isäksi tultiin keskimäärin 31,6 vuotiaana, kun vastaava luku vuonna 2010 oli 30,5 vuotta. (Suomen virallinen tilasto (SVT); Perheet, 2018; 2019.)

Pikkulapsiperheiden isyydestä kertovien tilastojen lisäksi tutkijat ovat ansiokkaasti hahmottaneet tutkimuksissa isyyden sisältöjä pikkulapsiperheissä tarkastellen myös valtavirrasta poikkeavia isyyden ilmentymiä. Tutkimusten perusteella monet nykyisät antavat lapselle aiempaa enemmän hoivaa, osallistuvat kotitöihin ja viettävät enemmän aikaa perheen kanssa. Samalla isätutkimukset ovat myös avanneet isäksi tulon ja isyyden merkityksellisyyttä nykyisien kertomana (Eerola, 2015; Mykänen, 2010).

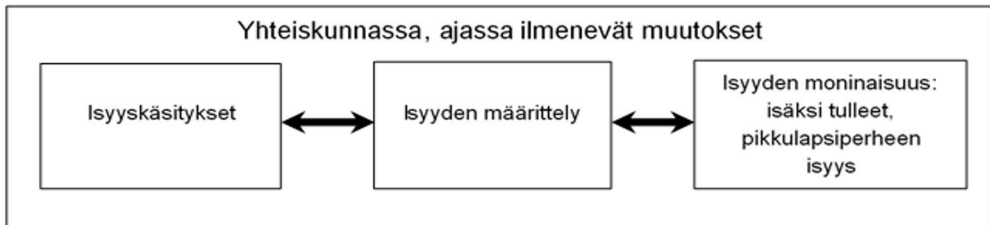
Isyyden ja äitiyden kohdalla ei voi puhua kaikilta kohdin tasavertaisesta kehityksestä tai johdonmukaisesta äitiyden ja isyyden roolien lähenemisestä kohti jaettua vanhemmuutta (Huttunen, 2014; Närvi, 2014). Tutkimuskirjallisuuden perusteella muutokset voivat ilmetä hyvin eri tavoin, perhekohtaisesti, isän ja äidin koulutuksen, resurssien, ajankäytön sekä osin selektiivisten isyyden ja äitiyden roolien mukaan. Tällöin käytännössä odotukset, roolit ja toimet eivät näyttäyty samalla tavoin tasavertaisina äitiyden ja isyyden näkökulmasta etenkin vanhemmuuden ensimmäisenä vuosina (ks. esim. Hiilamo, 2020). Aiemmissa tutkimuksissa on myös esitetty eri roolien ja töiden kumuloitumista äideille tilanteissa, joissa työssäkäynnin, perheen elättäjän ja kotitöiden tehtäviä hoitavat äidit osin kulttuuristen normien ja asenteiden ohjaamana. Vastaavasti isien kohdalla muutos näyttäytyy kapea-alaisempaan vailla ulkopuolelta tulevia odotuksia ja asenteita. (Närvi, 2014; Sevon ym., 2016; Sorsa & Rotkirch, 2020.)

Pikkulapsiperheiden isyyden eroavuuksista ja eri taustojen merkityksestä kertovat myös ne tutkimukset, joissa esimerkiksi isien korkeamman ammattiaseman ja lapsen sanavaraston kehittämisessä havaittiin myönteinen yhteys (Lankinen ym., 2020, s. 2085). On myös viitteitä siitä, että etenkin nuorten ja urbaanien, koulutettujen isien joukosta löytyy isiä, joilla asettuminen hoivaisyyden tehtäviin sujuu luontevasti (Paajanen, 2006). Isyyttä pikkulapsiperheissä on hankala kuvata yhdenmukaisena ja eheänä ilmiönä, eikä se ole edes tarkoituksenmukaista tilanteessa, jossa ymmärrystä nykyisyydestä tukee enemmän tutkimustyö, joka kykenee tunnistamaan ja tarkastelemaan eri tavoin ilmenevää isyyttä myös pikkulapsiperheiden kontekstissa (ks. Huttunen, 2014).

2.2 Muuttuva isyys ja isyyden käsite

Isyys ilmenee arkipuheessa tuttuna käsitteenä, jossa isyydellä tarkoitetaan miehen vanhemmuutta, ja isällä viitataan tavallisesti lapsen miespuoliseen vanhempaan (Eerola & Mykkänen, 2014; Pleck, 2010). Arkipuheessa määrittyvä isyys ei kuitenkaan kerro paljoakaan isyydestä ja isyyteen kytkeytyvistä muutoksista. Mikä isyydessä sitten on muuttunut ja miksi? Vastausta voidaan lähteä hakemaan isyyskäsitteeseen kohdistuneista muutoksista tarkastelemalla, mitä isyyteen on katsottu kuuluvan ja miten isyys on ymmärretty eri aikakausina (ks. Aalto, 2012; Cabrera ym., 2000; Huttunen, 2014; Korhonen, 1999). Tämä isyyden tarkastelu on tärkeää, sillä yhteiskunnassa vallitsevat isyyskäsitteet näyttävät luovan reunaehtoja isyyden määrittelylle. Samalla aikansa isyyskäsitteiden hahmottaminen auttaa ymmärtämään isien aiempaa toimintaa ja isyyden ilmentymiä sekä sitä, miten nykyinen isäksi tuleminen ja pikkulapsiperheen isyys määrittyvät tutkimusten perusteella.

Tutkimuskirjallisuuden perusteella isyyden muutoksella ja määrittelyllä on yhteyksiä vallitsevaan aikaan, historiaan ja kontekstiin (ks. Aalto, 2012; Huttunen, 2014; Marsiglio ym., 2000). Tätä prosessia on hahmotettu kuviossa 2, jossa isyyden tarkastelussa painottuvat kansallisesta kontekstista nouseva isyyden muutos ja tutkimuskirjallisuuteen perustuvat havainnot nykyisyydestä pikkulapsiperheissä.

Kuvio 2. Tutkimuskirjallisuudesta hahmotettu muutosta kuvaava ymmärrys isyyskäsitteiden, isyyden määrittelyn ja isyyden moninaisuuden välillä.

Ymmärtääksemme isyyttä ja isyyskäsitteeseen kohdistuneita muutoksia on myös tärkeä tunnistaa muita yhteiskunnassa ilmenneitä samanaikaisia muutoksia, joiden katsotaan olevan yhteydessä isyyskäsitteiden uudistumiseen. Tutkijat ovat liittäneet isyyden muutokseen eri aikakausien ilmiöitä, kuten kasvavan individualismin, perheiden moninaisuuden, kaupungistumisen ja työelämän murroksen. Edellä mainittujen ilmiöiden lisäksi naisten asemaan sekä sukupuolirooleihin ja äitiyteen kohdistuneet muutokset ovat myötävaikuttaneet perinteisen isyyskäsitteiden mureneamiseen. Tämän yhteiskunnallisen muutosprosessin seurauksena on syntynyt monitulkintaisia ja paikoin keskenään ristiriitaisiakin isyyskäsitteitä. (Aalto, 2012; Huttunen, 2014.) Tässä väitöstutkimuksessa tarkastelun keskiössä on muuttuva

isyyskäsitys itsessään. Näin ollen isyyskäsityksen taustalla vaikuttaneita laaja-alaisia, eri aikakausien ilmiöitä ei tässä yhteydessä avata lukijalle yksityiskohtaisemmin.

Perinteiselle isyyskäsitykselle on ollut ominaista verraten kapea-alainen mutta yksimielinen näkemys isyydestä. Tunnusomaista perinteiselle isyyskäsitykselle on, että isä on nähty rajatuista rooleista, lähinnä perheen leiväntuojana (*The Breadwinner*) ja etäälle jäävänä autoritaarisena perheen pääneenä (*The Moral Teacher or Guide*). Perinteinen isyyskäsitys perustuu isän ja äidin sukupuolittuneisiin rooleihin (*The Sex-Role*). (Cabrera ym., 2000; Lamb, 2010.) Suomessa yhdeksi perinteisen isyyskäsityksen käännekohtaksi on määritelty 1960-luku. Tätä edeltäneeseen aikaan sisältyy perinteisen isyyskäsityksen ajanjakso, jolloin vallitsevia normeja ei juuri kyseenalaistettu. Kovin täsmällistä ajankohtaa on kuitenkin vaikea määrittellä, koska isyyskäsityksen muutokseen ovat Suomessakin vaikuttaneet monet laajemmat ilmiöt, joita ei voida yhdistää vain yhteen vuosikymmeneen. (Aalto 2012; Huttunen, 2014.)

Keskeinen isyyskäsitystä muokannut tekijä on ollut perhekäsitteen sirpaloituminen, joka yhdessä naisten koulutustason nousun, työssäkäynnin ja kaupungistumisen myötä avasi vähitellen tilaa uudelle isyydelle (Aalto, 2012; Cabrera ym., 2000; Huttunen, 2001, 2014, s. 182). Suomessa isyyden vaiheittain etenevän muutoksen ensimmäiset vuosikymmenet on paikannettu 1950- ja 1970-lukujen välille. Prosessin seurauksena alkoi sukupuolittuneiden roolien merkitys vähitellen heiketä, jolloin avautui tilaa myös uudelle hoivaisyydelle (*The new Nurturant*) ja ylipäätään jaetulle vanhemmuudelle.

Viimeaikaiset tutkimukset korostavat myös uudistuvan isyyden moninaista sisältöä ja kyseenalaistavat pelkistetyn jaon perinteiseen ja uudistuvaan isyyteen. Isät määrittelevät monia eri rooleja osaksi isyyttään, joilla on kytköksiä sekä perinteiseen että uudistuvaan isyyteen. Isyyttä määrittävät samanaikaisesti esimerkiksi leiväntuojan ja hoivaisyyden roolit sekä odotukset isien läsnäolosta. Lisäksi perinteisen ja uudistuvan isyyden välillä voi olla kytköksiä, jotka ilmenevät esimerkiksi omalta isältä tai laajemmin yhteisöltä tulevana odotuksina. (Cannito, 2020; Lewington ym., 2021.)

Isyyden muutokseen sisältyvien kehityskulkujen rinnalla niin kansalliset kuin kansainvälisetkin isätutkijat ovat määritelleet isyyttä ja isyyden eri muotoja uusien käsitteiden turvin pyrkimyksenään tarkastella ja tavoittaa isyyden moninaista sisältöä (ks. Huttunen, 2001; Lamb ym., 1985; Cabrera ym., 2000; Lamb, 2010; Marsiglio ym., 2000). Samalla isyyttä ja isyyden merkitystä on tuotu teoreettisesti ja käsitteellisesti yhä painokkaammin esille.

Isyystutkija Jouko Huttunen (2001, s. 58) esittää isyyden määrittelemiseksi neljä isyyden muotoa: biologisen, sosiaalisen, juridisen ja psykologisen isyyden. Nämä

isyyden muodot yhdessä avaavat ylätasoin isyyden käsitettä. Vastaavia isyyden ulottuvuuksia ja sidoksia eri perhetyyppeihin esiintyy myös kansainvälisten tutkijoiden määritelmässä (Marsiglio ym., 2000, s. 273).

- Biologisella isyydellä tarkoitetaan nimensä mukaisesti miehen ja lapsen biologista suhdetta, jossa lapsi on saanut alkunsa miehen sukusoluista ja kantaa täten sekä miehen että äitinsä geeniperimää.
- Isyyden käsitteeseen sisältyvä sosiaalisen isyyden ulottuvuus määrittyy lapsen kanssa asumisen sekä lapselle annetun ajan, hoivan ja huolenpidon kautta. Miehen läsnäolo lapsen kanssa ja esiintyminen erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa niin ikään sisältyy sosiaaliseen isyyden ulottuvuuteen (ks. Huttunen, 2001; Marsiglio ym., 2000). Perhemuodosta riippuen mies voi edustaa näin myös sosiaalista isyyttä ilman, että hän on lapsen biologinen isä. Tilanteissa, joissa biologinen ja juridinen isyyden ulottuvuus puuttuvat, voi olla tarkoituksenmukaista puhua miespuoleisesta aikuisesta, isähahmosta, joka toimii lapsen kanssa antaen hänelle aikaansa (Huttunen, 2001, s. 63). Lapsen näkökulmasta katsottuna sosiaalinen isyys, eli läsnä oleva miespuolinen aikuinen voi muodostua merkitykselliseksi tekijäksi lapsen elämässä.
- Juridisen isyyden ulottuvuus perustuu yhteiskunnassa vallitseviin lakeihin ja asetuksiin isyydestä. Juridinen isyys vastaa näin yhtäältä isyyden tuomiin velvollisuuksiin, toisaalta oikeuksiin, joista isällä on lapsen nähden. Juridisella isyyden välityksellä isyyden määrittelemisellä on sidoksia yhteiskunnan rakenteisiin ja säädöksiin. Suomessa isyyslakia sovelletaan isyyden toteamiseen ja vahvistamiseen sekä isyyden kumoamiseen (ks. Isyyslaki 11/2015).
- Neljäntenä ulottuvuutena isyyden käsitteeseen sisältyy psykologinen isyys. Tällä tarkoitetaan tunnepohjaa ja kiintymystä, joka määrittyy vuorovaikutuksessa isän ja lapsen välillä ja josta molemmat saavat tyydytystä. Nykyisellään isyyden ulottuvuuksissa painottuu yhä enemmän sosiaalinen ja psykologinen isyys. Nämä isyyden ulottuvuudet nostavat merkitystään moninaisten perheiden keskuudessa, joissa isyys on osallistuvaa ja hoivaavaa, eikä nojaa yksinomaan biologiseen isyyteen. (Huttunen, 2014; Korhonen, 1999; Marsiglio ym., 2000.)

Yksi keskeisistä isyyden hoivan ja läsnäolon puolestapuhujista on ollut kehityspsykologi Michael E. Lamb. Hän on määrittänyt ja tarkastellut tutkimuksissaan isyyttä, isyyteen sitoutumisen (*father involvement*) ja vastuullisuuden (*responsible*) käsittein (ks. esim. Lamb ym., 1985; Day & Lamb, 2004; Lamb, 2010). Isyyteen sitoutumista kuvaavan käsitteen avulla isyyden tarkasteluun on liitetty isän 1) kiintymyksen ja

vuorovaikutuksen, 2) saatavuuden sekä 3) vastuullisuuden tekijät, jotka yhdessä muodostavat isyyteen sitoutuneisuutta kuvaavan kokonaisuuden (Lamb ym., 1985; Cabrera ym., 2000; Lamb 2010). Myöhemmin isyyteen sitoutuneisuuden määrittämisestä koskevia tekijöitä on myös kritisoitu niiden kapea-alaisuudesta. Tutkijat ovat esittäneet eri sitoutuneisuuden muotoja, kuten isän epäsuoran hoivan, vuorovaikutustilanteiden taustalla tapahtuvan ajatustyön, abstraktilla tasolla tapahtuva valmistelu ja organisointi kohdentuen työn, perheen ja lapsen hyväksi. Osa abstraktille tasolle jäävistä sitoutuneisuuden muodoista on kuitenkin vaikeasti tutkittavissa (Hawkins & Palkovitz, 1999).

Haasteista huolimatta isyyteen sitoutuneisuutta tarkastelevan tutkimuksen myötä on kertynyt sitoutuneisuuden eduista kertovaa tutkimusta. Tutkimusnäyttöä on niin isien kuin lapsen myönteisen kehityksen näkökulmasta. Lapsen myönteiseen kehitykseen ovat yhteydessä isyyteen sitoutuneisuus, isän vuorovaikutussuhteessa antama hoiva, läheisyys ja läsnäolo (esim. Fitzgerald ym., 2020; Lamb, 2010; Lewis & Lamb, 2003). Isyyden muutoksen myötä on isyyttä haluttu tarkastella ja määrittää yhä laaja-alaisemmin sen eri lähtökohdista käsin.

Isyyden määrittelyssä on tunnistettavissa lähestymistapojen muutos perinteisestä (*conventional*) kohti laajenevaa, normeja rikkovaa ja epätavanomaisempaa (*unconventional*) isyyden määrittelyä. Viimeksi mainittu epätavanomainen isyyden määrittely tunnustaa isyyden moninaisuuden, kompleksiset rakenteet ja kontekstin, joissa isyys ilmenee. On myös kysyttävä, missä määriin isyys on sosiaalisesti rakentunut konstruktio (Marsiglio ym., 2000, s. 273–275). Avatakseen moninaisen isyyden rakentumista ja määrittymistä tutkijat pitävät hedelmällisenä tarkastella isyyttä yhtäältä eri yhteiskunnan tasoilla makroympäristössä, toisaalta yksilöiden tasolla mikroympäristössä, kuten eri perhetaustoissa ja eri rooleissa (Marsiglio ym., 2000, s. 287–288).

Isyys ymmärretään myös tässä tutkimuksessa sisällöltään moninaisena ilmiönä, joka määrittyy isyyden eri ulottuvuuksista käsin. Tässä tutkimuksessa käytetyn isäaineiston, muuttujien ja tutkimusmenetelmien avulla tavoitetaan kuitenkin vain rajallisesti vastaajina toimineiden isien isyyden eri ulottuvuuksia ja sisältöjä.

2.3 Sosiaalinen tuki isätutkimuksessa

Sosiaalista tukea (*social support*) on määritelty aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa huomioiden tuen eri ulottuvuuksia ja sisältöjä. Sosiaalisen tuen määrittelyssä on painottunut yksilön tiedon merkitys niiden ihmisten saatavilla olosta, joihin voimme luottaa sekä jotka kertovat välittävänsä, arvostavansa ja rakastavansa meitä (Cobb, 1976). Keskeisenä lähtökohtana sosiaaliselle tuelle on pidetty sen saatavuutta. Tietoa siitä, että tarvittaessa on joku jonka puoleen kääntyä. (Cobb, 1976; House, 1981; Fingeld-Connett, 2005; Sarason ym., 1983.) Tieto sosiaalisen tuen saatavuudesta katsotaan myös vahvistavan yksilön kykyä sietää ja ratkaista kohtaamiaan ongelmia.

Yksilön käsitys saatavilla olevasta tuesta ja tukimahdollisuuksista edustaa tutkijoiden mukaan yhtä sosiaalisen tuen ulottuvuutta, jonka lisäksi käsitteeseen sisältyy todellinen vastaanotettu tuki (House, 1981; Sarason ym., 1983; Wills & Shinar, 2000). Yksilön kannalta on tärkeää, että toivottu ja vastaanotettu tuki kohtaavat. Molemmat sosiaalisen tuen ulottuvuudet edellyttävät myös erityyppisiä mittareita näiden ulottuvuuksien tutkimiseksi.

Tutkijat ovat jäsenelleet sosiaalista tukea tuen tarkoituksen, sisällön ja muodon perusteella eri luokkiin (ks. Cohen & Wills, 1985; House, 1981; Finfgeld-Connett, 2005; Sarason ym., 1983; Wills & Shinar, 2000):

1. emotionaalinen tuki (empatia, rakkaus)
2. välineellinen tuki (esimerkiksi konkreettinen lastenhoitoapu, taloudellinen tuki)
3. informatiivinen, tiedollinen tuki (esimerkiksi neuvot ja tieto kasvatuskysymyksissä, ongelmien ratkaisemisessa)
4. vertailutuki (esimerkiksi yksilön itsearvostuksen kannalta tarpeellinen tietotuki)

Tässä tutkimuksessa sosiaalisen tuen muotoja, niiden saatavuutta ja tarvetta tarkastellaan erityisesti isäksi tulleiden näkökulmasta. Sosiaalisen tuen merkitys yleisesti vanhemmuudelle, isyyteen sitoutumiselle ja lapsen kehitykselle on tunnistettu laajalaisesti osana aikaisempia tutkimuksia ja teoreettisia malleja (Belsky, 1984; Bronfenbrenner, 1979, 1986, 1996; Doherty ym., 1998; Lamb, 2010; Pleck, 2010). Aikaisemmista teorioista ja malleissa kuitenkin vain osa käsittelee suoraan juuri isien näkökulmaa ja huomioi lähtökohtaisesti isyyden kysymyksiä ja sosiaalisen tuen merkitystä isyydelle. Moniin teorioihin ja käsitteellisiin malleihin sisältyvät kuitenkin mahdollisuudet tarkastella isyyttä ja sosiaalista tukea. (ks. Bronfenbrenner, 1981; Doherty ym., 1998; Pleck, 2010.)

Vanhemmaksi tuleminen on tunnistettu elämäntapahtumaksi, jonka seurauksena myös sosiaaliset kontaktit ja sosiaalisen tukiverkoston rakenteet muuttuvat. Vanhemmaksi tulleiden tukiverkoston on havaittu kapenevan vanhemmuuden ensimmäisinä vuosina (Bost ym., 2002, s. 526). Tukiverkoston muutoksista huolimatta sosiaalisella tuella ja läheisillä ihmissuhteilla on keskeinen merkitys pienten lasten vanhemmille. Lapsen syntymän myötä sosiaalisen tuen ja avun merkitys muodostuvat uudenaikaisista lähtökohdista. Etenkin ensimmäisen lapsen perheissä huomio keskittyy usein alkuvaiheessa vanhemmuutta lapsen hoitoa koskeviin kysymyksiin. (Bost ym., 2002; Kalmijn, 2012; Wrzus ym., 2013.) Tämä ilmenee siinä, millaisissa asioissa vanhemmat etsivät perheen ulkopuolista tukea. Vanhempien huomio kohdentuu ensisijaisesti henkilöihin, jotka pystyvät vastaamaan vanhemmuuden ja lapsen hoidon kysymyksiin.

2.3.1 Sosiaalinen verkosto ja sosiaalisen tuen verkosto

Sosiaalisella verkostolla (*social network*) tarkoitetaan tässä tutkimuksessa niitä sosiaalisia suhteita ja sidoksia, joita yksilöllä on toisiin ihmisiin tai ryhmiin. Sosiaaliseen verkostoon voi lukeutua esimerkiksi sukulaisia, ystäviä ja naapureita sekä muita yksilön merkityksellisinä pitämiä tahoja, joiden kanssa hän on vuorovaikutuksessa. Sosiaalinen verkosto on jokaisella yksilöllä ainutlaatuinen, eri ihmisistä ja ryhmistä kehittyvä kokonaisuus, jonka katsotaan muotoutuvan yksilön toiminnan ja vallitsevan elämänpiirin vaikutuksen alla. (ks. esim. Cochran & Niego, 1995; Wrzus ym., 2013.) Lähtökohtana sosiaalisen tuelle on sosiaalisen verkoston olemassaolo, joka ei itsessään vielä takaa sosiaalista tukea, mutta luo edellytykset tuen saatavuudelle myös isyyden kysymyksissä.

Tutkimuskirjallisuudessa on kiinnitetty huomiota vanhemman sosiaaliseen verkostoon kuuluvien henkilöiden määrään, koska potentiaalisten tuen lähteiden määrän ollessa suurempi yksilö ei ole niin riippuvainen yksittäisistä tuen lähteistä (Cohen & Wills, 1985; Riley, 1993; Riley & Cochran, 1985, s. 277). Tämän lisäksi lukuisimmat tuen lähteet voivat vastata monipuolisemmin yksilön sosiaalisen tuen tarpeisiin. Verkostoon kuuluvien potentiaalisten tuen lähteiden lisäksi on kiinnitetty huomiota siihen, missä määrin yksilön tuen tarpeet ja tuki kohtaavat (Riley & Cochran, 1985).

Aikaisemmissa tutkimuksissa on nähty tarpeellisena liittää sosiaalisen verkoston yhteyteen käsite sosiaalisen tuen verkosto (*social support network*). Tällä viitataan niihin sosiaalisiin suhteisiin ja sidoksiin, joiden kautta yksilö saa tukea tarvitsemiinsa asioihin (Melson ym., 1993, s. 170). Sosiaalisen tuen verkosto jäsentyy rajatun ja vaihtelee sen mukaan, millaisista tuen tarpeista on kysymys. Siten saatavilla oleva sosiaalisen tuen verkosto muodostuu myös vanhemmuuden, isyyden ja lapsen hoitoon liittyvissä kysymyksissä usein rajatun verrattuna yksilön kaikkiin potentiaalisiin kontakteihin sosiaalisessa verkostossa (Melson ym., 1993; Riley & Cochran, 1985; Sarason ym., 1983).

Kaikki tutkijat eivät pidä puolisoiden välistä tukea sosiaalisena tukena, jolloin on nähty tarkoituksenmukaisena jäsentää tuen lähteitä perheen sisäisiin (*intra-familial*) ja ulkoisiin (*extra-familial*) lähteisiin. Perheenjäseniä, jotka asuvat samassa taloudessa ei lasketa perheen ulkoisiin lähteisiin. Samassa taloudessa asuvien perheenjäsenten keskinäisten sosiaalisten suhteiden on katsottu muodostuvan erilaisiksi ulkopuolisiin lähteisiin verrattuna (Cochran & Brassad, 1979; Cochran & Niego, 1995, s. 126). Perheen sisäisten tuen lähteiden kohdalla puolisoiden keskinäisen tuen hyötyjä ja yhteyksiä on nostettu esiin niin äitien kuin isienkin näkökulmasta (Belsky, 1984). Isien puolisolta saaman tuen on katsottu olevan yhteydessä isän rooliin, osallistumiseen ja isyyteen sitoutuneisuuteen pikkulapsiperheissä (Doherty ym., 1998). Perheen ulkopuolisen tuen verkoston kautta saatavalla sosiaalisella tuella ja tuen muodoilla on todettu tutkimuksissa olevan yhteyksiä vanhempana toimimiseen sekä

vuorovaikutukseen vanhemman ja lapsen välillä. Perheen ulkopuolisen tuen merkitys voi näyttäytyä isillä ja äideillä eri tavoin. Tutkimusten perusteella isien käytettävissä olevat perheen ulkopuolisten tukimahdollisuudet voivat jäädä äitejä vähäisemmiksi. (ks. esim. Belsky, 1984; Melson ym., 1993, s. 179; Leinonen ym., 2003, s. 416.)

Sosiaalisen tuen ja sosiaalisen verkoston eri tuen lähteiden jaottelu voi auttaa jäsentämään ja fokusoimaan tutkimusta. Tutkijat kuitenkin muistuttavat, että kategorisina nämä jaotellut eivät aina tavoita sosiaalisten suhteiden eri puolia ja moninaista sisältöä (Cochran & Niego, 1995). Tässä tutkimuksessa perheen sisäisillä tahoilla tarkoitetaan samassa taloudessa asuvaa ydin- tai uusperheen puolisoa. Vastavasti perheen ulkopuoliset tahot muodostuvat ydin- ja uusperheen asuintalouden ulkopuolisista lähteistä.

2.3.2 Viralliset ja epäviralliset tuen lähteet

Sosiaalista tukea on tutkimuskirjallisuudessa jaoteltu ja määritelty sen mukaan, katsotaanko tuen muodostuvan virallisista (*formal support*) vai epävirallisista (*informal support*) tuen lähteistä (House, 1981; Dennis, 2003). Virallisilla tuen lähteillä tarkoitetaan erilaisia yhteiskunnan julkisten palveluiden tai kansalaisjärjestöjen edustajia ja työntekijöitä, jotka sijoittuvat perhepalveluiden sosiaaliseen verkostoon ja työskentelevät esimerkiksi neuvoloissa, sosiaalitoimessa tai perhetyössä. Ominaista virallisille tuen lähteille ja näitä edustaville henkilöille on myös heidän oman alansa asiantuntemus ja tähän sisältyvä tehtäväkokonaisuus, josta käsin he ovat valmiita antamaan tukea sitä tarvitseville (Dennis, 2003).

Epävirallisilla tuen lähteillä taas tarkoitetaan niitä yksilön sosiaaliseen verkostoon kuuluvia sidoksia ja tahoja kuten sukulaisia, naapureita, ystäviä ja muita merkityksellisiä tahoja, joiden kautta yksilö voi saada sosiaalista tukea (Dennis, 2003; House, 1981). Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet sekä virallisen että epävirallisen tuen merkityksen erilaisten perheiden sosiaalisen tuen lähteinä (Rautio, 2013; Wissö & Plantin, 2015). Tutkimusten mukaan perheet hyödyntävät useimmiten epävirallisia tuen lähteitä, mikäli perheen käytettävissä oleva sosiaalinen verkosto sen vain mahdollistaa (Fingeld-Connett, 2005; House, 1981). Epävirallisista tuen lähteistä isovanhempien merkitys on osoittautunut tärkeäksi pikkulapsiperheille (Danielsbacka ym., 2015). Kokemus isovanhemmudesta osana pikkulapsiperheiden elämää näyttää myös vaihtelevan isovanhempien omien resurssien, ikääntymisen ja terveydentilan näkökulmasta (Maijala ym., 2013).

Tutkimuskirjallisuudessa vertaistuen käsite (*peer support*) on liitetty sosiaalisen tuen yhteyteen ja siten kyseessä on yksi tukemisen ja toiminnan muoto, jossa on tavoitteena toisten auttaminen sekä viime kädessä yksilön hyvinvoinnin edistäminen. Mead, Hilton ja Curis (2001, s. 135) kuvaavat vertaistukea henkilöiden väliseksi

vastavuoroiseksi järjestelmäksi, joka mahdollistaa avun antamisen ja vastaanottamisen. Vertaistukeen sisältyviä tuen lähteitä on myös jäsenetty virallisiin ja epävirallisiin tuen lähteisiin. Tutkimuskirjallisuudessa vertaistukea on jäsenetty epävirallisiin vertaisten keskinäisiin, vapaamuotoisiin oma-apuryhmiin sekä viralliseen asiantuntijavetoiseen vertaistukeen ja vertaisten ryhmiin (ks. esim. Dennis, 2003, s. 322). Kasvokkain tapahtuvan vertaistoiminnan lisäksi vertaistoimintaan on liitetty virtuaalisia vertaistuen muotoja ja keskustelufoorumeita, jotka mahdollistavat vanhemmuuden kysymysten käsittelyyn vertaisten kanssa (Dennis, 2003; Niela-Vilén ym., 2014; Thomson-Salo ym., 2017).

Vertaistuelle on tunnusomaista keskinäinen kunnioitus ja vastuu sekä yhtenevä näkemys tuen hyödyllisyydestä. Vertaistuessa auttaminen ja tukeminen katsotaan pohjautuvan kokemustietoon ja ymmärrykseen, joka on syntynyt esimerkiksi samankaltaisten elämäntilanteiden ja tapahtumien seurauksena. Nämä samankaltaiset kokemukset ja elämäntapahtumat luovat perustan vertaisuudelle sekä vertaisten kokemusten jakamiselle yksilöiden välillä. Vertaisilta tämä edellyttää halukkuutta vuorovaikutukseen, jonka yhteydessä yhteisiä kokemuksia kuunnellaan ja ollaan valmiita jakamaan.

Vertaistukea on hyödynnetty yksilöiden kohdatessa vaikeita elämäntilanteita, esimerkiksi sairauksia. Tämän lisäksi vertaistukea on hyödynnetty elämänmuutosten yhteydessä kohdentuen esimerkiksi esikoistaan odottaviin perheisiin, varhaiseen vanhemmuuteen ja isyyden tematiikkaan (Pietilä-Hella, 2010; Sourander ym., 2021; Thomson-Salo ym., 2017; Viljamaa, 2003). Toisaalta juuri isien osallistamiseksi tarvittaisiin lisää toimia, etenkin kun vanhempien vertaisryhmät voivat tarjota uusia mahdollisuuksia laajentaa sosiaalisia verkostoja vanhemmuuden kontekstissa (Lefèvre ym., 2016). Aikaisemmat tutkimukset osoittavat, että vertaistukea on hyödynnetty kohdattujen ongelmien yhteydessä, mutta myös ennaltaehkäisyn näkökulmasta, kun halutaan edistää puolisoiden välistä suhdetta tai yhteisvanhemmuutta (Kerstis ym., 2018; Thomson-Salo ym., 2017). Aiempien tutkimusten perusteella isillä on myönteisiä kokemuksia heille suunnatun perhevalmennuksen ja isäryhmien hyödyistä (Pietilä-Hella, 2010, s. 119–130). Toisaalta tutkimuksissa on ilmennyt eri tuen muotojen kohdalla erityisesti tietotuen tarpeen nousevan vanhemmuuden kysymyksissä isille tärkeämmäksi kuin vertaistuen tarpeen (Viljamaa, 2003, s. 86). On myös havaittu isien vertaisten kanssa jakamien kokemusten lisäävän ymmärrystä muutoksista, joita esimerkiksi lapsen odotusaika perheeseen tuo (Johnsen ym., 2017, s. 230).

Kysymys voi olla myös siitä, millaisten tuen sisältöjen ja muotojen varaan isäryhmiä ja vertaistukea rakennetaan. Isät voivat hyötyä erityyppisistä vertaistoiminnan muodoista, jolloin esimerkiksi asiantuntijavetoisessa vertaisryhmässä koke-

neempi asiantuntija voi ohjata vertaisten työskentelyä ja antaa oman asiantuntemuksen pohjalta neuvoja ja tukea osana ryhmän toimintaa. Toisaalta tämä ei poissulje sitä, etteikö isien keskinäisellä tuella ja vuoropuhelulla olisi merkitystä.

2.4 Isien tuen rakentuminen ekologisen ja sosiaalisen pääoman teoreettisessa viitekehyksessä

Teoriaa käsittelevä kirjallisuuskatsaus sisältää väitöstutkimuksen yksittäisiä osajulkaisuja laajemman teoreettisen viitekehyksen pyrkien muodostamaan tulosten ja johdtopäätösten kannalta tutkimuskokonaisuutta palvelevan teoreettisen tulkintapohjan. Tutkijat korostavat, että vanhemmuuteen kytkeytyviä teorioita ja teoreettisia malleja tulisi tarvittaessa kehittää, jotta voidaan vastata perheiden ja isyyden moninaisiin ilmenemismuotoihin (Cabrera ym., 2000). Pikkulapsiperheiden isyyteen kytkeytyvät tukimahdollisuudet voivat paikantua erityyppisiin tuen verkostoihin ja lähteisiin. Isien tukimahdollisuuksia tarkasteltaessa huomioidaan myös erilaisia taustatekijöitä, kuten tutkimuksessa edustettujen perhemuotojen sekä sosiaalisista ja taloudellisista resursseista kertovien tekijöiden mahdolliset yhteydet tuen tarpeisiin. Näin ollen on tärkeää tuoda esiin tähän tarkasteluun soveltuvia teoreettisia näkökulmia.

2.4.1 Ekologinen teoria

Bioekologisen teorian ansioihin lukeutuu nimensä mukaisesti perimän ja ympäristön tunnistaminen sekä tunnustaminen yksilön kehittymiseen vaikuttavina tekijöinä. Bronfenbrennerin kehittämän ekologisen teorian juuret juontavat Kurt Lewinin kenttäteoriaan ja kehityspsykologiaan. Alun perin Bronfenbrennerin (1977, 1979) teoriassa yksilön ja ympäristön vuorovaikutuksen tarkastelu keskittyi kaikkiaan neljälle teorialle sisällyneelle systeemin tasolle; *mikro-*, *meso-*, *ekso-* ja *makrotasolle*.

Bronfenbrenner katsoo yksilön toiminnan yltävän ympäristössä ilmeneville eri tasoille ja korostaa samalla kehityksen keskeisenä päämääränä olevan tasapainon saavuttaminen yksilöä ympäröivän systeemin kanssa (esim. Bronfenbrenner, 1996). Yksilön kehittyminen tapahtuu eri tasoilla vuorovaikutusprosesseissa ympäristön kanssa. Yhtäältä yksilön pyrkimyksenä on sopeutua vallitsevaan ympäristön tilaan ja toisaalta auttaa ympäristöä muuttumaan yksilölle sopivaksi. Perhe ja vanhemmat muodostavat lapsen kehityksen kannalta yhden keskeisistä ympäristöistä ja ekologisen teorian kiinnostuksen kohteista. Siksi perheen ulkopuolisilla ympäristöillä, niiden vuorovaikutuksella ja sidoksilla perheisiin on merkitystä paitsi perheille ja vanhemmille itselleen, ennen muuta lapselle (Bronfenbrenner, 1986; Bronfenbrenner &

Morris, 2006). Näin ollen pikkulapsiperheissä lapsen kasvatustoiminta ja vanhemmuuden tukeminen muodostuvat niin perheen sisäisen kuin ulkopuolisen ympäristön vaikutusten alaisuudessa ulottuen eri systeemien tasoille.

Bronfenbrennerin teorian keskiössä ovat lapsi ja lapsen kehitys, mutta teoria avaa mahdollisuudet tutkia myös muita perheenjäseniä tai perhettä ympäröiviä tahoja (Hurme, 2014, s. 60). Ekologista teoriaa sovellettaessa on käyty myös kriittistä tarkastelua teorian lähtökohdista, sovellettavuudesta ja tarvittavista käsitteellisistä täsmennyksistä kasvatustieteellisen tutkimuksen yhteydessä. Tämä tarkastelu kohdentuu muun muassa kehityksen ja kasvatuksen välisiin käsitteellisiin eroavuuksiin (Hurme, 2014; Härkönen, 2008, s. 24–26).

Teoreettiset lähtökohdat huomioiden ekologista mallia on hyödynnetty laajalaisesti tutkimuksissa, joissa on tarkasteltu lasten kehitystä ja kasvua sekä hahmoteltu esimerkiksi perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä (ks. esim. Cabrera ym., 2014; Orell, 2020; Hakyemez-Paul, 2019; Tonttila, 2006). Kokonaisuudessaan kysymyksen tulevat prosessit, joissa yksilö toimii ja kasvaa yhteiskunnan jäseneksi. Näihin näkökulmiin sisältyen ekologinen malli antaa väitöstutkimukselle viitekehyksen tarkastella ja hahmottaa isien lapsen kasvatukseen ja hoivaan sekä laajemmin isyyteen sisältyviä tukiverkostoja ja tuen lähteitä. Isien tukeutumisen prosessit muodostuvat vuorovaikutuksessa isiä ympäröivistä systeemeistä käsin. Tässä eri tasot kattavassa viitekehyksessä ja vuorovaikutusprosesseissa voidaan katsoa kehittyvän myös uusia isyyden, lapsen kasvatuksen ja hoivan edellytyksiä.

Bronfenbrennerin (2017, s. 264) mukaan *mikrojärjestelmä* muodostuu yksilön välittömään ympäristöön paikantuvista tärkeistä ihmisistä, jotka muodostavat eri ominaisuuksiensa pohjalta edellytykset yksilön kehittymiselle. Bronfenbrenner myös täsmensi alkuperäistä mikrojärjestelmää koskevaa määrittelyään, jotta yksilön lähiympäristöön kuuluvien tärkeiden ihmisten henkilökohtaiset ominaisuudet tulisivat huomioiduksi. Näin ollen täsmennetty mikrojärjestelmiä koskeva määritelmä on seuraava: ”Mikrojärjestelmä on toimintojen, roolien ja henkilöiden välisten suhteiden muoto, jonka kehittyvä henkilö kokee tietyssä konkreettisessa, tietyt fyysiset ja aineelliset piirteet omaavassa ympäristössä ja joka sisältää muut henkilöt, joilla on tunnusomaiset temperamentin, persoonallisuuden ja käsitysjärjestelmien piirteet.” (Bronfenbrenner 2017, s. 264.) Mikrojärjestelmiin, joissa pikkulapsiperheiden isät toimivat ja ovat suoraan osallisena, voivat muodostua perheen, lähisukulaisten, ystävien, naapuruston, neuvolan, päiväkodin tai eri järjestöjen isäryhmien yhteyteen.

Bronfenbrennerin systeemiin tasoihin lukeutuva *mesojärjestelmä* muodostuu mikrojärjestelmien välisistä keskinäisistä suhteista. Siten myös potentiaalisen kehityksen lopputulokseen vaikuttavat ne sidokset, roolit ja toimet, joiden osalta yksilö on edustettuna eri mikrojärjestelmissä. Huomattavaa on myös se, että eri mikrojär-

jestelmissä toimiseen voi sisältyä jännitteitä ja tarvetta tasapainottaa erilaisia tavoitteita esimerkiksi vanhemmuuden ja työelämän sisältöihin kytkeytyen (Bronfenbrenner, 1996). Mesojärjestelmä kattaa näin useamman mikrojärjestelmän, kuten esimerkiksi perheen, neuvolan, päivähoidon tai työpaikan välisiä suhteita ja sisältöä.

Eksojärjestelmä muodostuu vähintään kahdesta ympäristöstä sekä niiden välisistä prosesseista ja yhteyksistä käsin. Eksojärjestelmään voi kuulua myös ympäristöjä, joissa yksilö ei ole suoraan edustettuna, mutta jotka kuitenkin vaikuttavat eri tapahtumien valossa siihen ympäristöön ja prosesseihin, joissa yksilö toimii. (Bronfenbrenner, 1986, 1996, s. 237; 2017, s. 264–265.) Näin ollen isäksi tulleiden edustamiin välittömän ympäristön prosesseihin vaikuttavia epäsuoria tapahtumia voi muodostua esimerkiksi isäryhmissä, joissa isä ei ole itse osallisena. Isät voivat kuitenkin saada tietoa isäryhmien toiminnasta ja sisällöistä esimerkiksi omilta ystävil-tään, mikä lopulta vaikuttaa isien omaan toimintaan.

Yksilöstä uloimpana ja samalla kauimpana vaikuttaa laajin ekologiseen viitekeh-
ykseen sisältyvä ympäristön osa, *makrojärjestelmä*. Bronfenbrenner (2017) päätyi myöhemmin korjaamaan mikrojärjestelmän lisäksi myös makrojärjestelmän määri-
telmää seuraavasti:

Makrojärjestelmä on tietylle kulttuurille, alakulttuurille tai muulle laajemmalle sosiaaliselle kontekstille tunnusomaisten mikro-, meso- ja eksojärjestelmien kai-
ken kattava muodostelma, missä erityisesti otetaan huomioon kuhunkin näistä jär-
jestelmistä sisältyvät kehitystä kiihdyttävät käsitysjärjestelmät, voimavarat,
vaarat, elämäntavat, mahdollisuusrakenteet, elämäntapojen vaihtoehdot ja sosiaa-
lisen vuorovaikutuksen muodot. Makrojärjestelmän voidaan ajatella olevan tie-
tyn kulttuurin, alakulttuurin tai muun laajemman sosiaalisen kontekstin yhteis-
kunnallinen jäljennös. (Bronfenbrenner, 2017, s. 266.)

Makrojärjestelmille tunnusomaisten piirteiden lisäksi niiden keskeisenä ominai-
suutena on historiallinen ulottuvuus, jossa käyttäytymis- ja käsitysmallit siirtyvät su-
kupolvien välillä, ja jotka voivat edelleen myös kehittyä omiksi alakulttuureikseen
(Bronfenbrenner, 1996). Bronfenbrenner (1996) kehottaa tarkastelemaan kulloisen-
kin makrojärjestelmän yhteydessä sille ominaisia arvoja, kulttuuria, elämäntapoja ja
muuta erityispiirteitä, jotka erottavat ne muista makrojärjestelmistä. Tämä on tärkeää
myös siksi, että voidaan erottaa ne viiteryhmit, jotka jäävät vain käsitteelliselle ta-
solle vailla samankaltaisista arvoista, voimavaroista ja elämäntavoista kumpuavaa
selitysvoimaa ilmentäen samalla makrojärjestelmän olemassaoloa. Tämän prosessin
seurauksena niistä voi Bronfenbrennerin mukaan sisältyä määrättyjä alakulttuureita,
joita yhdistävät tietyt taloudelliset ja sosiaaliset resurssit (Bronfenbrenner, 2017).

Osana ekologista viitekehystä Bronfenbrenner (1979, 1986, s. 735–738) nostaa esille perheisiin kytkeytyviä sosioekonomisia tekijöitä, kuten ammattiaseman, perheen tulostason ja työllisyystilanteen, jotka voivat muokata kehityksen suuntaa ja sisältöä (ks. myös Bronfenbrenner, 1996). Siksi näiden tekijöiden liittäminen osaksi perheisiin kohdentuvaa tarkastelua voi johtaa parempaa ymmärrykseen tutkittavasta kehitysprosessista.

Ekologisen teorian ytimessä oleva kehitys merkitsee muutosta, jonka perusteella Bronfenbrenner jatkokehitteli ja täsmensi alkuperäistä kaavaa sisällyttäen siihen aikatekijän, jolloin kehitystä kuvaava kaava muotoutui seuraavasti:

$$Dt = f_{(t-p)}(PE)_{(t-p)}$$

Kehitys (D) muodostuu henkilön (P) ja ympäristön (E) lopputuloksena (f). Kehittymistä osoittava muutos voidaan havaita määrättyssä ajassa tai useampana ajanjaksona, joita kaavan alaindeksi $(t-p)$ kuvaa (Bronfenbrenner, 2017, s. 223–224). Muutoksen katsotaan syntyvän määrättyinä kautena tai kausina sekä henkilöön että ympäristöön paikantuvien yhdessä toimivien voimien lopputulemana.

Bronfenbrennerin teoriaan sisältyvä aikatekijä mahdollistaa eri ajanjaksojen sekä niihin sisältyvien muutosprosessien tarkastelun pitkäaikaistutkimuksissa. Kronosysteemiä käsittävät ajan ulottuudet sijoittuvat eri tasoille mikroaikaan, mesoaikaan ja makroaikaan (Bronfenbrenner, 2017; 1986, s. 724, 732–734; Bronfenbrenner & Morris, 2006). Muutosprosessit voivat myös ilmetä eri tavoin ja erilaisten voimien lopputulemana, jolloin esimerkiksi lapsen kasvaessa uudenlaiset sisällöt muodostuvat ajankohtaisiksi. Tällöin lapsen näkökulmasta tarkasteltuna mikrojärjestelmään lukeutuvan isän on uudistettava vuorovaikutuksen, hoivan ja kasvatuksen sisältöjä vastatakseen lapsen tarpeisiin ja sopeutuakseen lapsen kehitysvaiheisiin, joissa ilmenee uusia tekijöitä. Ekologisessa teoriassa muutosprosessin sisältö ja määrättyinä aikana havaitut tulokset uusiutuvat niin lapsen kuin ympäristönkin näkökulmasta.

Lerner ja kollegat (2009, s. 58–65) muistuttavat pitkäaikaistutkimusten yhteydessä Bronfenbrennerin kronosysteemiin sisältyvistä tutkimuksellisista haasteista huomioiden eri aikaulottuvuuksia, kuten yksilön elämäntulkua ja tapahtumia sekä laajemmin yhteiskunnan tapahtumia (ks. myös Bronfenbrenner & Morris, 2006, 796, s. 821–822). Pitkittäisasetelmista huolimatta saattaa olla vaikea tavoittaa ja yhteen sovittaa eri aikaulottuvuuksia, etenkin yhden tutkimuksen pohjalta. Kyseeseen voivat tulla erityyppiset kronosysteemien tasot (Bronfenbrenner & Morris, 2006). Tämän tutkimuksen näkökulmasta mikroaikaan voisivat kuvata esimerkiksi yksittäiset isän tukeutumista tai vauvan hoivaa koskevat tapahtumat. Vastaavasti pidempiä ajanjaksoja käsittävä mesoaika muodostuisi isän tukeutumisen sisällöistä tai lapsen

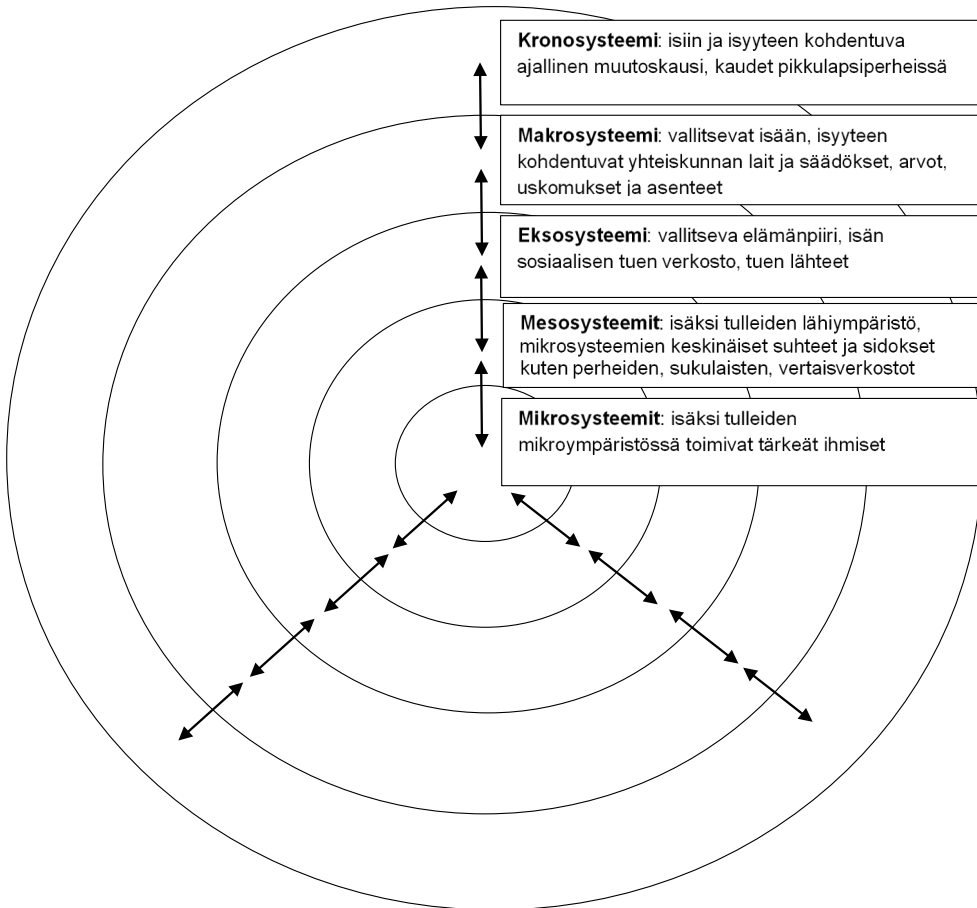
hoivasta määrättyinä viikkoina tai kuukausina. Makroaika puolestaan avaa laajemman ajanjakson, kuten sukupolvien ajan tai esimerkiksi yhteiskunnassa eri vuosikymmenten yhteyteen paikantuvat eri isyyskäsityksiä edustavat ajanjaksot. Näin kronosysteemiin sisältyvät erilaiset tasot voivat edellyttää myös hyvin erityyppisiä mittausvälejä ja niiden yhteensovittamista ilmiöiden tutkimiseksi.

Väitöstutkimuksen fokus on isyydessä ja isäksi tulleiden tuen tarpeissa, joita tarkastellaan ekologisessa viitekehyksessä. Bronfenbrennerin teoriaa soveltaen kehitys ja muutosta edistävät voimat voivat muodostua henkilöön, eli isään (P) ja ympäristöön (E) paikantuvien tekijöiden lopputulemana (f). Kronosysteemiin sisältyvä tarkastelujakso kohdentuu tässä tutkimuksessa tutkittavien isäksi tulleiden lapsen syntymän jälkeisiin kolmeen ensimmäiseen ikävuoteen. Ajallinen tarkastelu kohdistuu erityisesti isien vertaistuen tarpeisiin ja niissä ilmenevien muutosten tarkasteluun seurantajaksoilla. Ajallinen tarkastelu ei tässä tutkimuksessa avaa niinkään yksittäisiä tapahtumia, eli mikroaikaa, vaan sijoittuu ylemmille kronosysteemien tasoille. Ajan ulottuvuuksia käsitellään tutkimuksen tuloksissa soveltuvien osien tiedostaen myös haasteet, joita eri kronosysteemien tasojen tarkasteluun sisältyy (ks. Lerner ym., 2009; Bronfenbrenner & Morris, 2006). Ekologisen mallin viitekehyksessä isäksi tulleiden muutokset tuen tarpeissa muodostuvat vaiheittain ilmentäen isyyden moninaisuutta elämänkaaren eri vaiheissa.

Bronfenbrennerin teorian kattaessa laaja-alaisesti eri systeemien tasot ja niihin lukeutuvat sisällöt sekä tasojen keskinäiset yhteydet avautuvat tutkimukselle hyvin laajat mahdollisuudet potentiaalisten muuttujien ja sisältöjen hyödyntämiselle tutkitessa isyyden ja tukimahdollisuuksien kehitysprosesseja.

Kuvioon 3 on hahmoteltu Bronfenbrennerin viitekehyksen mukaisesti eri systeemien tasoille sijoittuvia isyyteen ja pikkulapsiperheiden isien tuen rakentumiseen yhteydessä olevia sisältöjä ja tuen lähteitä. Kuvion 3 ekologinen viitekehys on kuitenkin esimerkinomainen kuvaus, eikä tässä yhteydessä pyri esittämään samanaikaisesti eri taustoista tulevien isien tilanteita. Viitekehyksen täsmällisempi kuvaus tulee tehdä isien taustat huomioiden tapauskohtaisemmin erillisinä kuvauksina, kun tutkimuksessa on saatu lisää tietoa ja ymmärrystä eri tasoille sijoittuvista sisällöistä ja isien tukimahdollisuuksista.

Tiedon ja ymmärryksen lisäämiseen ekologisessa viitekehyksessä sisältyy myös tutkimuksellisia reunaehtoja. Isäksi tulleiden tuen tarpeet ja prosessin lopputulemana syntyvä kehityksen tarkastelu muodostuvat rajallisesti väitöstutkimuksen tarkastelunäkökulman ja käytettyjen muuttujien valossa. Näin ollen myös ymmärrys lopputulemasta on lähtökohtaisesti rajallinen, ja siihen on tarkoituksenmukaista palata väitöstutkimuksen johtopäätöksissä.

Kuvio 3. Isäksi tulleiden ekologinen viitekehys tässä tutkimuksessa.

2.4.2 Sosiaalisen pääoman teoria

Sosiaalisen pääoman (*Social capital*) käsite ja teoria on liitetty perheitä ja isiä tarkasteleviin tutkimuksiin, koska teorian avulla pystytään tutkimaan sosiaalisten verkostojen tuottamia resursseja ja mahdollisuuksia perheenjäsenille (Pleck, 2010; Ravanera, 2007; Ravanera & Rajulton, 2010). Tutkijat pitävät sosiaalisen pääoman käsitettä hyödyllisenä isyyden tutkimuksessa, koska se mahdollistaa esimerkiksi erilaisten käsitteellisten yhteyksien luomisen eri verkostoissa toimivien isien ja lapsen kehityksen välille (Marsiglio ym., 2000, s. 1176).

Historian valossa sosiaalisen pääoman tarkastelussa on aikaisemmin painottunut yksilöön, ryhmään tai laajemmin yhteisöön sekä yhteiskunnan rakenteisiin paikantuvat näkökulmat (Coleman, 1988; Lin, 1999, 2001; Putnam, 2000). Sosiaalisen pää-

oman katsotaan määrittävän toiminnan tarkoituksen kautta muodostaen useita erillisiä sosiaalisen pääoman kokonaisuuksia. Siten kertynyt sosiaalinen pääoma voi olla sidoksissa määrättyyn toimintaan ja kontekstiin, eikä välttämättä ole suoraan hyödynnettävissä keskenään erilaisten toimintojen ja lopputulosten välillä.

Yhteneväistä on kuitenkin se, että sosiaalisen pääoman katsotaan mahdollistavan joko toimijan tai toimijoiden määrätyn lopputuloksen saavuttamisen sosiaalisissa rakenteissa (Coleman, 1988; Lin, 1999; Putnam ym., 1993). Yksilön näkökulmasta katsottuna sosiaalista pääomaa määrittävät sosiaalisten suhteiden kautta muodostuvat hyödylliset resurssit ja kontaktit (Lin, 1999, 2001). Hyödyntämisen ja sosiaaliin suhteisiin panostamisen kannalta keskeinen edellytys on kuitenkin olla tietoinen rakenteisiin sisältyvien resurssien olemassaolosta ja käytettävyydestä (Lin, 2001, 20–25). Täten myös olemassa olevalla sosiaalisella pääomalla ja verkostoilla on itseisarvoa, joka helpottaa osapuolten välistä yhteistyön aloittamista. Olemassa olevalla sosiaalisella pääomalla on myös taipumusta kumuloitua niille, joilla sitä on jo entuudestaan (Putnam ym., 1993, s. 167–169).

Coleman tarkastelee sosiaalista pääomaa yksilöä laajempänä resurssina sisällyttäen sosiaalisen pääomaan kolme keskeistä muotoa: (1) vastavuoroisuuden ja toimijoiden välisen keskinäisen luottamuksen, (2) sosiaaliin suhteisiin sisältyvän informaation kulun sekä (3) normit. Coleman (1988) on liittänyt sosiaaliin verkostoihin kyvyn kollektiivisesti ohjata yksilöä normien, luottamuksen ja vastavuoroisuuden periaattein. Sosiaalisella pääomalla on näin edellytykset rakentua paitsi yksilön myös laajemmin sosiaalisten verkostojen ja yhteisöjen hyväksi (ks. myös Putnam ym., 1993; Putnam, 2000).

Putnam ja kollegat (1993) kuvaavat sosiaalisen pääoman muodostumista erityyppisissä verkostoissa tarkastellen niitä epävirallisissa (*informal*), vertikaalisissa ja virallisissa (*formal*), horisontaalisissa verkostoissa. Verkostot eroavat jäseniltään, hierarkialtaan ja edellytyksiltään rakentaa keskinäistä yhteistyötä ja luottamusta sekä kyvyltään ratkaista yhteisöiden ongelmia kollektiivisesti. Näitä edellytyksiä ja etuja, joilla yhteisöt kykenevät ratkaisemaan ongelmia, tutkijat paikantavat erityisesti epävirallisiin verkostoihin (Putnam ym., 1993, s. 173–175). Erityyppisillä verkoston rakenteilla ja sisällöllä on kuitenkin paitsi toinen toisiaan myös sosiaalisen pääoman kokonaisuutta palveleva tarkoitus.

Tätä tarkoitusta Putnam (2000) avaa jäsentämällä sosiaalista pääomaa sitovan (*bonding*) ja siltaavan (*bridging*) käsittein kahteen keskeiseen ulottuvuuteen, jotka samalla kuvaavat erityyppisiä verkoston rakenteita. Sosiaalisen pääoman jaottelussa sitova viittaa tuttujen ja tyypillisesti samankaltaisten henkilöiden välisiin tiiviisiin verkostoihin. Tunnusomaista sitoville verkostoille on niihin kuuluvien henkilöiden keskinäinen yhteenkuuluvuuden tunne, eli jaettu identiteetti, jossa henkilöiden fokus on suuntautunut verkostoon kuuluvien keskusteen. Sitovissa verkostoissa muodostuvat myös edellytykset henkilöiden väliseen sosiaaliseen tukeen sitä tarvitseville.

(Putnam, 2000, s. 22–23.) Keskinäistä sosiaalista tuen antamista sitovissa verkostoissa edesauttavat henkilöitä yhdistävät tekijät, identiteetti, solidaarisuus toisia kohtaan sekä keskinäinen luottamus ja normit (Putnam ym., 1993, Putnam, 2000; Coleman, 1988).

Siltaavilla verkostoilla Putnam (2000) viittaa keskenään erilaisiin ihmisten tai ihmisryhmien välisiin verkostoihin yhteiskunnassa. Siltaavissa verkostoissa sosiaalisen pääoma kehittyi erilaisten verkostojen välillä. Toisin kuin homogeenisissa sitovissa verkostoissa, toisistaan poikkeavissa siltaavissa verkostoissa on mahdollisuus hyödyntää erilaista informaatiota ja etuja. Uudenlainen informaatio avaa Putnamin (2000) mukaan mahdollisuudet laajentaa sitovien verkostojen identiteettiä, vastavuoroista toimintaa sekä vuorovaikutusta eri verkostojen välillä. Käsitteellisistä sosiaalisen pääoman ulottuvuuksista huolimatta kyse ei ole jyrkistä kategorioista. Kuten vertikaalisten ja horisontaalisten dimensioiden kohdalla, käytännössä ihmisillä on sidoksia samanaikaisesti erityyppisiin verkostoihin, sitoviin ja siltaaviin (Putnam ym., 1993; Putnam, 2000, s. 23).

Perhe nähdään yhdeksi keskeiseksi sosiaalisen pääoman ympäristöksi, ja ideaalilanteessa perheen sosiaalinen pääoma edistää myös perheen taloudellisen ja inhimillisen pääoman kehittymistä. Perheisiin paikantuvat pääoman muodot määrittävät perheenjäsenten käytössä olevia resursseja ja toimintaedellytyksiä. Tutkijat myös korostavat juuri sosiaalisen pääoman merkitystä tässä prosessissa, jossa esimerkiksi taloudellinen pääoma ei yksinään takaa haluttujen lopputulosten kehittymistä (Coleman, 1988; Putnam, 2000).

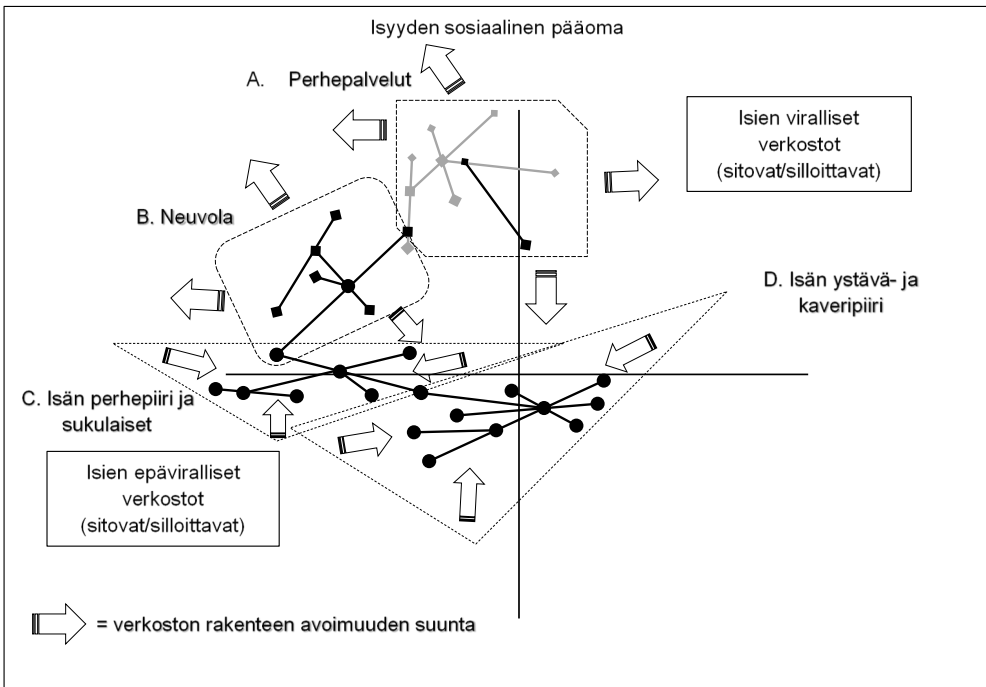
Kysymys on siitä, millainen sosiaalinen verkosto on käytettävissä ja millaiset asiat perheiden keskuudesta siirtyvät vastavuoroisesti takaisin osaksi sosiaalisia verkostoja ja yhteisöjä. Vastaavasti vanhempien sitoutuminen ja tehdyt panostukset sosiaaliin suhteisiin mahdollistavat perheenjäsenten hyödyksi kertyvät resurssit ja toimintaedellytykset. Näiden avulla voidaan edistää vanhemmuutta sekä viimekädessä lapsen elämänlaatua ja kasvua tulevaisuuteen yhteiskunnan kansalaiseksi (Coleman, 1988; Pleck, 2010; Putnam, 2000).

Aivan varauksettomasti perhe ei kuitenkaan lukeudu sosiaalisen pääoman ympäristöksi tutkijoiden keskuudessa. Aikaisemmin esimerkiksi Coleman on saanut kritiikkiä muodostamastaan eräänlaisesta perheen ideaalista, jossa lähtökohtana sosiaalisen pääoman kehittymiselle olisivat juuri kahden vanhemman perheet, joissa painottuu lisäksi kotiäitiyden rooli (vrt. O'Connor, 2011). Perherakenteen lisäksi vanhempien koulutuksen, sosioekonomisten tekijöiden sekä iän on katsottu olevan yhteydessä sosiaalisen ja muiden pääoman muotojen kehittymiseen (Coleman, 1988).

Kun huomioidaan nykyinen ymmärrys moninaisista ja muuttuvista perhemuodoista, hedelmällisempi tarkastelunäkökulma on tutkia sosiaalista pääomaa vallitsevista perhemuodoista ja perheolosuhteista käsin. Tutkijoista Pleck (2010) on katsonut, että perheen ja vanhemmuuden kysymykset tulisi nähdä erityislaatuina, ja on

tarkoituksenmukaista kehittää teoriaa ja käsitteistöä suuntaan, jossa sosiaalinen pääoma olisi kytkettävissä myös isän vanhemmuuteen. Pleck on kehittänyt mallin isän vanhemmuuden pääomasta (*fathers' parental capital*) ja sen sidoksista sosiaaliseen pääomaan sekä isyyteen sitoutuneisuuteen (Pleck, 2010, s. 83–85). Kysymys on siitä, miten sosiaaliset kontaktit ja resurssit palvelevat juuri isän vanhemmuutta ja viime kädessä lapsen kehitystä.

Sosiaalisen pääoman ajatellaan palvelevan myös tässä tutkimuksessa sekä isän vanhemmuutta että lasta ja hänen kehitystään. Tarkastelunäkökulma rajautuu kuitenkin isiin. Koska isien sosiaalisen pääoman nähdään rakentuvan erilaisissa sosiaalisissa verkostoissa ja yhteisöissä, keskeisiksi kysymyksiksi isien näkökulmasta nousevat, (1) millaisiin isyyttä ja lapsen kasvatustehtävää tukeviin sosiaalisiin verkostoihin ja kontakteihin heillä on pääsy, (2) miten he asennoituvat ja panostavat näissä sosiaalisissa verkostoissa oleviin sosiaalisiin kontakteihin ja (3) kykenevätkö he hyödyntämään näiden verkostojen resursseja. Näitä isien erilaisia sosiaalisen pääoman verkoston rakenteita ja ulottuvuuksia on hahmoteltu kuvioon 4 soveltaen Putnamin ja muut (1993) ja Putnamin (2000) esittämiä verkostojen ominaispiirteitä.

Kuvio 4. Tämän tutkimuksen isyyden sosiaalinen pääoma erilaisissa tuen verkoston rakenteissa.

Pikkulapsiperheiden isille perhe ja lähipiirissä entuudestaan tutut sukulaiset, ystävät ja toiset isät voivat muodostua tärkeiksi isyyttä palvelevan sosiaalisen pääoman ja tuen lähteiksi (C. ja D.). Entuudestaan tuttujen ihmisten välillä on yhdistäviä tekijöitä, ja heidän välillään vallitsee keskinäinen luottamus, mikä helpottaa sitovissa verkostoissa sosiaalisen pääoman ja tuen keskinäistä välittymistä. Samalla nämä tekijät sitovat verraten samankaltaisia jäseniään yhteen pitäen verkostot suljetumpina. Kuviossa 4 näitä verkostolle ominaisia muutosvoimia ja tekijöitä kuvaavat nuolet, jotka osoittavat samalla, onko kyseessä ominaispiirteiltään suljetumpi vai avoimempi verkoston rakenne.

Vastaavasti isien sidokset ja pääsy keskenään erilaisiin ja eri ihmisten muodostamiin silloittaviin verkostoihin (A. ja B.) tarjoavat aineksia sosiaalisen pääoman kehittymiselle uusien kontaktien ja informaation avulla. Siten esimerkiksi neuvoloista, varhaiskasvatuksesta ja vastaavista yhteiskunnan perhepalveluista muodostuvista verkostorakenteista rakentuvat edellytykset tarjota uudenlaista informaatiota, asiantuntemusta ja resurssseja isyyden kysymyksiin.

2.4.3 Koonti isätutkimuksen teoreettisesta viitekehystä

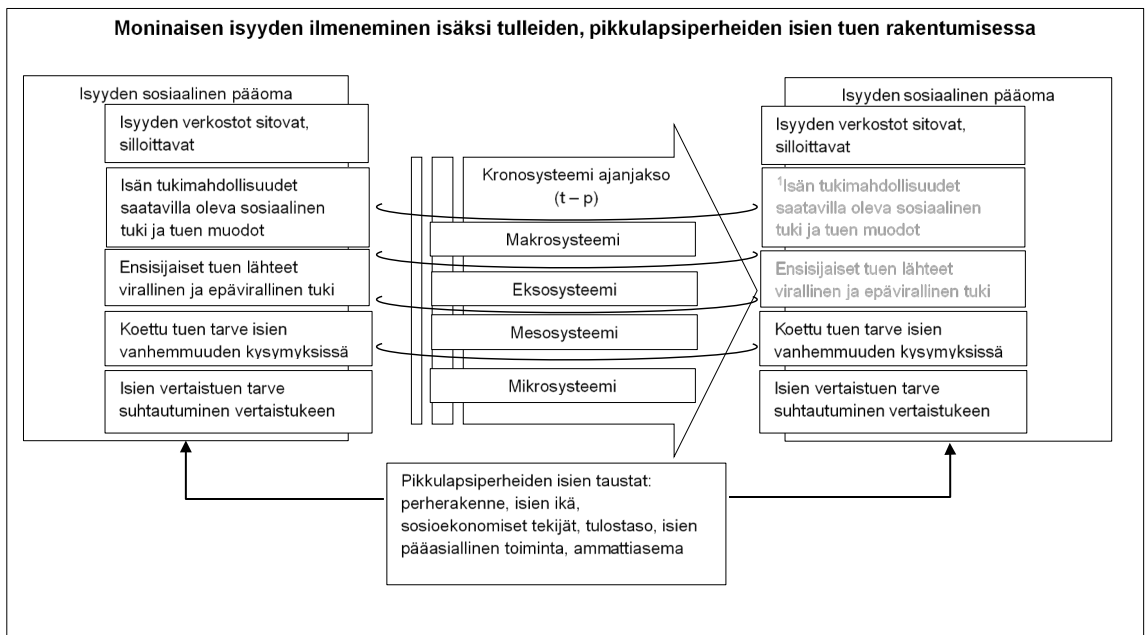
Isätutkimuksen yhteydessä esille nouseva isyyden murros ja muutos kohti moninaiseksi ymmärrettyä isyyttä ilmenee käsitteellisesti isyyden eri ulottuvuuksien määrittämisenä. Samalla isätutkimus on kohdentunut uuden isyyden eri sisältöihin paikantuen myös suomalaiseen isyyteen. Isätutkimus tuo esille isyyden nykykuvaan, sisältöjä ja toimintatapoja.

Aikaisemman isätutkimuksen perusteella isyys on hyvin moninaista, ja tilastojen valossa yleisinä näyttäytyvissä isien ryhmissä voi esiintyä ryhmien sisäistä vaihtelua, joka näkyy eroavuuksina isien toiminnassa ja osallistumisessa. Tämä näkyy myös tilastoissa edustettuina olevien kahden vanhemman pikkulapsiperheissä. Näin isien tuen tarpeet ja tukimahdollisuudet nousevat kiinnostavaksi tutkimuskohteeksi tilanteissa, joissa tukimahdollisuudet ovat yhteydessä pikkulapsiperheiden toimintaan, kuten hoivajärjestelyihin (ks. Sorsa & Rotkirch, 2020). Isien tukitematiikkaa käsittelevässä tutkimuksessa on hyödynnetty sosiaalisen tuen käsitteistöä ja ulottuvuuksia, joita hyödynnetään myös tässä tutkimuksessa. Tämän tutkimuksen teoreettinen kokonaisuus ja tutkimuksessa tarkasteltava sisältö on esitetty kuviossa 5.

Tutkimuksen teoreetisiin lähtökohtiin perustuen tässä tutkimuksessa isäksi tulneiden tuen rakentuminen ymmärretään eri järjestelmien tasoilta kehittyväksi prosessiksi. Kehittymiseen vaikuttavat ne ympäristöt, joissa isät toimivat, sekä ne ympäristöt, joissa isät eivät ole suoraan edustettuna, mutta jotka vaikuttavat epäsuorasti isien tuen rakentumiseen. Tuen rakentuminen on myös yhteydessä erityyppisiin isyyden tuen verkostoihin. Isien tukimahdollisuuksia voidaan jakaa saatavilla olevien tuen lähteiden mukaan virallisiin ja epävirallisiin tuen lähteisiin. Tuen lähteiden

kautta välittyvät tuen sisällöt sekä edellytykset hyödyntää sosiaalista tukea osana erityyppisiä tuen verkoston rakenteita. Isien tuen rakentumiseen ovat myös yhteydessä isien erilaiset taustat, joiden katsotaan olevan yhteydessä niihin lähtökohtiin, joiden pohjalta isyys, isyyden tuen tarpeet ja sosiaalinen pääoma kehittyvät (ks. myös esim. Cabrera ym., 2014; Fitzgerald ym., 2020, s. 12–15; Hashima & Amato, 1994; Pleck, 2010).

Isien tuen rakentumista on mahdollista seurata eri kronosysteemien tasoilla, jotka sijoittuvat mikro, meso-, ja makroajanjaksoille. Vastaavasti myös isyyden sosiaalinen pääoma kehittyy eri ajanjaksoilla elämänkulun aikana. Tässä tutkimuksessa ajallinen tarkastelu kohdentuu erityisesti isien vertaistuen kysymyksiin.

¹ Hallavia tukimahdollisuuksia ja tuen lähteitä koskevia sisältöjä ei ole kysytty tutkimuksen toisella mittauspisteellä.

Kuvio 5. Isien tuen rakentuminen tämän tutkimuksen teoreettisessa ja käsitteellisessä viitekehyksessä.

3 Tavoitteet

Väitöstutkimuksessa tarkastellaan isien tärkeinä pitämiä tuenlähteitä, isien välisen vertaistuen sekä sosiaalisen tuen verkoston merkitystä. Tutkimus paikantuu isien varhaiseen vanhemmuuteen, pikkulapsiperheisiin. Tutkimuksen lukeutuvien osajulkaisujen alkuperäiset tutkimuskysymykset ja tavoitteet on esitetty taulukossa yksi. Koko työtä ja osajulkaisuja läpäisevänä tavoitteena on hahmottaa tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä, millaisia viitteitä tuen moninaisuudesta on hahmotettavissa pikkulapsiperheiden isien erilaisten taustojen ja tuen tarpeiden pohjalta. Pyrkimyksenä on näin lisätä tietoa ja ymmärrystä isien erilaisista tuen tarpeista, tukeutumisen mahdollisuuksista sekä tukeutumiseen yhteydessä olevista tekijöistä. Aiemman tutkimuskirjallisuuden perusteella tukimahdollisuuksien ja sosiaalisen pääoman muodostumisen on havaittu olevan yhteydessä sosioekonomisiin tekijöihin sekä pikkulapsiperheiden taustoihin, kuten eri perhemuotoihin (ks. esim. Conger ym., 2010; Hashima & Amato, 1994; Pleck, 2010).

Taulukko 1. Väitöstutkimukseen sisältyvien artikkelien tutkimuskysymykset.

Artikkeli	Asetetut tutkimuskysymykset ja hypoteesit
(I) Isien tukiverkostot vauvaperheissä.	Millaisia tukimahdollisuuksia vauvaperheiden isillä on käytössään ja miten runsaasti he niitä käyttävät? Miten merkittävänä omalle isyydelleen ja isänä toimimiselleen vauvaperheiden isät pitävät vertaistukea, muita isiä?
(II) Formal and informal sources of paternal support in early parenthood.	Hypoteesi 1: epäviralliset tuen lähteet ovat isille ensisijaisia vanhemmuuden ja lastenhoitokysymyksissä Hypoteesi 2: isät, joilla on korkeampi sosioekonomisen tausta, on vähemmän tarvetta perheen ulkopuoliseen tukeen Hypoteesi 3: matalampaa sosioekonominen asemaa, uusperheitä edustavilla isillä on kasvanut tarve välineelliselle tuelle

	Artikkeli	Asetetut tutkimuskysymykset ja hypoteesit
(III)	Muuttuuko isien vertaistuen tarve lapsen syntymän jälkeisinä vuosina? Seurantatutkimus isien suhtautumisesta vertaistukeen ja vertaistuen kehittämiseen.	Mitä vertaistuen aiheita isät pitävät tärkeänä lapsen ensimmäisinä ikävuosina? Muuttuuko isien raportoima keskinäisen vertaistuen ja vertaistuen kehittämistarve lapsen ensimmäisinä ikävuosina? Ovatko tutkimuksessa edustetut perhemuodot ja isien korkea ammattiasema yhteydessä isien välisen vertaistuen ja vertaistuen kehittämistarpeeseen?

4 Tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa kuvataan seurantatutkimuksen isäaineistoa ja aineiston vaiheittaista keräämistä. Lukijalle avataan myös väitöstutkimuksen menetelmävalintoja ja tutkimuksen sisältyviä luotettavuuden kysymyksiä. Lopuksi tarkastellaan tutkimuseettisiä kysymyksiä sekä tutkittavien näkökulmasta että laajemmin koko tutkimuksen toteuttamisen tutkimuseettisenä reflektointina.

4.1 Aineisto

Tutkimuksen aineisto on osa Hyvän kasvun avaimet -seurantatutkimusta, joka keskittyy eri tieteenalojen näkökulmista perheiden hyvinvointiin ja hyvinvoinnin kehityskuluihin lasten syntymästä täysi-ikäisyyteen. Tutkimuskohorttiin rekrytoituja varsinaissuomalaisia perheitä on kaikkiaan 1797 ja saman talouden perheitä 1742 (Lagström ym., 2013). Tutkittavia perheitä rekrytoitiin kahden vuoden ajan laajan aineiston kerryttämiseksi. Tämän seurauksena myös seurantatutkimukseen lukeutuvat tutkimuspisteet kerääntyvät kaksi vuotta.

Isätutkimuksen osajulkaisuissa käytettävä aineisto rajautui koko seurantatutkimuksen kohorttia pienemmäksi. Aineiston rajaamiseen ja käytettyyn isäaineiston kokonaisuuteen vaikuttivat isien edustavuus eri perhemuodoissa sekä osajulkaisujen tutkimusasetelmat. Tutkimusasetelmiin sisältyi osin samoja vastaajia, ja tutkimuksissa hyödynnettiin tutkittavien seurantatutkimuksen alussa antamia taustatietoja. Tämä mahdollisti myös isien ensisijaisia tuen lähteitä ja vertaistukea käsittelevien vastausten tarkastelun isien eri taustatekijöiden valossa. Isien vertaistuen tutkimukseen sisältyvä muutoksen tarkastelu seurantajakson aikavälillä ajoittui vauvaiän lopulta lapsen kolmeen ikävuoteen. Tutkimuksen kohteena olevien isien valikoituminen ja valikoitumisen reunaehdot on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Seurantatutkimuksesta isäaineistoon valikoituminen.

Osajulkaisu	Aineisto	
	Tutkimusaineisto = kaikki suomalaiset naiset, joilla synnytys 1.1.2008–31.3.2010 Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin alueella, N = 9811	
	↓	
	Kaikki Hyvän kasvun avaimet -seurantatutkimukseen rekrytoidut perheet, N = 1797	
	↓	
	Tutkimuksen alussa ydin- tai uusperheisiin lukeutuvat isät, N = 1742 (saman asuintalouden perheet)	
	↙	↘
	Vastanneet	Puuttuvat
I	13 kk tutkimuspiste, isien tutkimusjoukko osa-aineisto n = 443, perusten 2009–2010 kertyneeseen aineistoon	
	Seurantatutkimuksen alussa ja 13 kk ikäpisteellä vastanneet ydin- ja uusperheitä edustavat isät, perusten 2009–2010 kertyneeseen aineistoon	<i>Puuttuvat tiedot on laskettu vain valmiiksi kertyneistä tutkimuspisteiden aineistoista</i>
II,III	13 kk tutkimuspiste, isien tutkimusjoukko, n = 1069	13 kk tutkimuspiste, puuttuvien isien ryhmä, n = 8.
	<i>Seurantatutkimuksen alussa ja 13 kk ikäpisteellä vastanneet ydin- ja uusperheitä edustavat isät</i>	Isät, jotka eivät vastanneet kyselyyn 13 kk ikäpisteellä. Perustuen tietoon kaikista tutkimukseen lukeutuneista ydin- ja uusperheen tutkimuksen isistä, jotka asuvat yhdessä puolisonsa kanssa seurantatutkimuksen alussa ja 13 kk tutkimuspisteessä, (n = 1077)
III	3 v tutkimuspiste, isien tutkimusjoukko, n = 720	3 v, puuttuvien isien ryhmä n = 357
	Seurantatutkimuksen alussa ja 13kk sekä 3 v ikäpisteillä vastanneet ydin- ja uusperheitä edustavat isät	Isät, jotka eivät vastanneet kyselyyn 13 kk ja 3 v ikäpisteillä. Perustuen tietoon kaikista tutkimukseen lukeutuneista ydin- ja uusperheen tutkimuksen isistä, jotka asuvat yhdessä puolisonsa kanssa seurantatutkimuksen alussa ja 13 kk tutkimuspisteessä, (n = 1077)

Kyselyaineiston kerääminen alkoi tutkimusperheiden raskausvaiheesta seuraten lapsen eri ikävaiheita. Väitöstutkimuksessa hyödynnetyt keskeiset tutkimuspisteet ajoituivat seurantatutkimuksen rekrytointi- ja raskausvaiheeseen, joissa kyselylomakkeilla kerättiin tutkimusperheiden taustatietoja. Keskeisiin tutkimuspisteisiin kuuluivat myös isätutkimuksen ensisijaisia tuen lähteitä käsittelevät kysymykset, jotka ajoittuivat tutkimusperheen lapsen noin vuoden ikään. Isäksi tulleiden vertaistuen

tarvetta kysyttiin lapsen ollessa vuoden ja kolmen vuoden ikäinen. Näin ollen seuranta-tutkimuksen rekrytoinnin alkaessa vuonna 2007 ajoittui väitöskirjaa koskevan isäaineiston keruu kokonaisuudessaan vuosille 2007–2013 (taulukko 3).

Taulukko 3. Väitöstutkimukseen sisältyvän seuranta-aineiston kerääminen ja keskeiset teemat.

Tutkimuspiste ¹	Aineiston keräämisen ajankohta	Mitä / Miten	Kyselylomakkeista väitöstutkimukseen valitut keskeiset sisällöt
10 Raskausviikko (rv.)	2007–2010	Kyselylomake äidille neuvolassa	Perheen taustatiedot ² perherakenne, asuminen, isien ammattikoulutus, työmarkkina-asema, toimeentulo
20 rv.	2007–2010		
30 rv.	2007–2010		
Lapsen syntymä	2008–2010		
Lapsi 3–4 kk	2008–2010		
Lapsi 8 kk			
Lapsi 13 kk	2009–2011	Kyselylomake (äiti, isä, lapsi), tutkimuskäynti	Perheen taustatiedot, perherakenne, työmarkkina-asema, toimeentulo, isien ensisijaiset tuen lähteet, isien vertaistuki
Lapsi 18 kk	2009–2011		
Lapsi 2 v	2010–2012		Perheen taustatiedot,
Lapsi 3 v	2011–2013	Kyselylomake (äiti, isä, lapsi), tutkimuskäynti	Perheen taustatiedot, perherakenne, työmarkkina-asema, toimeentulo, isien vertaistuki
Lapsi 4 v	2014–2015	Kyselylomake (äiti, isä, lapsi), tutkimuskäynti	Perheen taustatiedot, isien ammattikoulutus, ammattiasema

¹ Taulukossa on lihavoitu tämän tutkimuksen kannalta keskeiset tutkimuspisteet.

² Taustatietoja hyödynnettiin lisäksi väitöstutkimuksen katoanalyseissa.

Yleisesti lomakekyselyiden vahvuutena pidetään niiden tehokkuutta ja soveltuvuutta laajan määrällisen aineiston keräämiseen, kun samoilta vastaajilta kerätään tietoa samanlaisin mittarein (Valli 2015, s. 84–85; Hirsjärvi ym., 2005, s. 182–184). Kyselyihin sisältyy myös heikkouksia, kuten mahdolliset väärinymmärrykset eri kysymysten ja mittareiden osalta sekä haasteet kontrolloida vastaamista ja vastaajien suhtautumista tutkimuskyselyyn. Yksittäiseen kyselyyn ja seuranta-tutkimuksen eri vaiheissa toteutettuihin kyselyihin sisältyy lisäksi kadon riski (Hirsjärvi ym., 2005, s. 184; Leskinen, 2005, s. 476). Seuranta-tutkimuksen kadon merkitystä käsitellään erikseen tutkimuksen luotettavuuden ja katoanalyysin valossa.

Osatutkimuksissa hyödynnettävät taustatiedot kerättiin tutkimusperheiden rekrytointivaiheessa. Tämän lisäksi tutkimuksen edetessä hyödynnettiin isien pääsääntöistä toimintaa ja perheiden tulotasa kuvaavia tietoja. Ensimmäisessä osatutkimuk-

nessä käytetty aineisto muodostui tutkimusperheiden rekrytointi- ja aineiston kertymisvaiheen mukaan vuosilta 2009 ja 2010 isistä, jotka olivat vastanneet ensimmäisen vuoden tutkimuspisteen kyselylomakkeeseen (n = 443).

Osatutkimuksissa kaksi (n = 1069) ja kolme (n = 720) vastaajamäärät muodostuivat tutkimusasetelman reunaehtojen mukaisesti samoista vastaajista. Näin ollen myös tutkittavien taustatiedot ja osatutkimusten vastaajamäärien vaihtelu muodostuivat sen mukaan, miten isätutkimuksen tutkittavat olivat osallistuneet ja vastanneet kyselylomakkeisiin seurantatutkimuksen eri vaiheissa. Taulukkoon 4 on kuvattu isien taustatietoja osatutkimusten mukaan. Isien edustus taustatietojen mukaan muodostui valtaosin samansuuntaiseksi eri osatutkimuksissa, vaikka vastaajamäärät vaihtelivat (taulukko 4).

Taulukko 4. Koonti osajulkaisujen (I, II, III) valikoiduista isien ja perheiden luokitelluista taustatiedoista.

	Osatutkimus ¹ [I N=443], II N=1069 13kk			Osatutkimus III, N=720 3v		
	n	ka. tai %	kh.	n	ka. tai %	kh.
Taustamuuttajat						
Ydinperhe, ei aikaisempia lapsia (%)	[206] 576	[49] 56	–	399	57	
Ydinperhe, aikaisempia lapsia (%)	[167] 358	[40] 35	–	244	35	
Uusperheet (%)	[46] 100	[11] 10	–	56	8	
Isän ikä tutkimuksen alussa	[429] 1069	[32.84] 32.98	[5.32] 5.20	720	33.11	5.25
< 29 (%)	[103] 229	[24] 21	–	146	20	
30–39 (%)	[271] 715	[63] 67	–	490	68	
> 39 (%)	[55] 125	[23] 12	–	84	12	
Isien ammattiasema ^a	[342] 860			589		
Korkea SES (%)	[195] 516	[57] 60	–	361	61	
Matala SES (%)	[147] 344	[43] 40	–	228	39	
Isien pääasiallinen toiminta ^b	[424] 1056			712		
Kokopäivätyössä (%)	[386] 914	[87] 87	–	615	86	
Kokopäivätyön ulkopuolella (%)	[56] 142	[13] 13	–	97	14	
Perheen kuukausittainen nettotuloista	[423] 1055			713		
< 3000 € (%)	[292] 730	[69] 69	–	496	70	
> 3000 € (%)	[131] 325	[31] 31	–	217	30	

¹ Osatutkimusten taustoja kuvaavat tunnusluvut on esitetty kootusti yhdessä. Hakasulkeissa esitetyt luvut kuvaavat osatutkimuksen I taustamuuttajien osuuksia.

Pyörityksestä johtuen prosentit eivät summaudu sataan ^a Isien ammattiaseman luokituksessa hyödynnettiin International Standard Classification of Occupations (ISCO) -luokitusta: 1 = johtajat, 2 = erityisasiantuntijat, 3 = asiantuntijat, 4 = toimistotyöntekijät, 5 = palvelu- ja myyntityöntekijät, 6 = maanviljelijät, metsätyöntekijät ym., 7 = rakennus- korjaus ja prosessityöntekijät, 8 = prosessi ja kuljetustyöntekijät, 9 = muut työntekijät.

Korkeaan luokkaan sisältyivät luokat 1–3.

^b Isien pääasiallista toimintaa kuvaava muuttuja sisälsi vaihtoehdot 1 = kokopäivätyössä, 2 = osa-aikatyössä, 3 = vuorotteluvapaalla, 4 = Työtön, 5 = kotona esim. hoitovapaalla, 6 = opiskelemissa ja 7 = sairauspäivärahalla tai eläkkeellä.

^c Arvioon perheen kuukausittaisesta tulotasosta sisältyi viisi tulokategoriaa välillä alle 1000€ – yli 4000€.

4.2 Metodologiset sitoumukset

Väitöstutkimus on kokonaisuudessaan kvantitatiivinen, ydin- ja uusperheen isien näkökulmasta toteutettu pitkittäistutkimus. Väitöstutkimus kytkeytyy osaksi seuranta-tutkimuksen lomakekyselyiden aineistonkeruun aikataulua (taulukko 3). Määrälliseen kyselyaineistoon perustuva seuranta-tutkimus on muodostanut lähtökohdat osatutkimusten toteuttamiselle. Seuranta-tutkimuksen avulla on mahdollista tarkastella erilaisten ilmiöiden muutosta. Olennainen osa seuranta-tutkimuksen tarjoamista mahdollisuuksista muodostuu samojen henkilöiden tutkimisesta, vaikka muuttajat ja mittarit vaihtelevat (Leskinen, 2005). Seuranta-tutkimukseen voi sisältyä sekä poikittaisia että pitkittäisiä tutkimusasetelmia, kuten myös tässä isätutkimuksessa. Ensisijaisia tuen lähteitä käsitellään poikkileikkausasetelmassa, isien vertaistukea puolestaan pitkittäisasetelmassa.

4.2.1 Tutkimukseen sisältyvät mittarit ja analyysit

Väitöstutkimuksen osajulkaisuissa hyödynnettävät mittarit sisältyivät seuranta-tutkimuksen eri vaiheissa kerättyyn kyselyaineistoon. Isätutkimuksen keskeiset mittarit muodostuivat kyselylomakkeiden tutkimusperheiden taustoja kartoittavista kysymyksistä sekä isien ensisijaisia tuen lähteitä ja vertaistuen tarvetta käsittelevistä kysymyksistä, joita analysoitiin tutkimuksen tavoitteisiin vastaamiseksi. Isien ensisijaisia tuen lähteitä ja vertaistukea käsittelevät kysymykset on esitetty kokonaisuudessa liitteessä 1. Osajulkaisuissa käytettyjä keskeisiä mittareita, muuttujia ja analyysijä on kuvattu taulukossa 5.

Taulukko 5. Väitöstutkimuksen osajulkaisuissa käytetyt keskeiset muuttajat, mittarit ja analyysit.

	Artikkeli	Taustamuuttajat	Tutkimusmuuttajat	Analyysit
(I)	Isien tukiverkostot vauvaperheissä.	Kategorisina muuttujina ikä, perherakenne, asuminen, sosioekonomisen asema työmarkkina-asema, pääasiallinen toiminta, perheen nettotulot	Isien ensisijaiset tuen lähteet, isien vertaistuki 13 kk, väittämäkohtainen tarkastelu	Aineistoa kuvailevat analyysit, T-testit, eroavuudet perheen, isien taustojen ja tuen mukaan
(II)	Formal and informal sources of paternal support in early parenthood.	Kategorisina muuttujina perherakenne, isien ikä, perheen nettotulot, sosioekonominen asema, isien työssäkäynti	Isien ensisijaiset tuen lähteet 13 kk, kategoriset tuen lähteitä ja tarvetta kuvaavat muuttajat, välineellistä tukea kuvaava muuttuja	Aineistoa kuvailevat analyysit, muuttujien reliabiliteetti, logistinen regressio-analyysi, vetosuhteet (Odds ratio), varianssianalyysi, Khiin neliö -testi

	Artikkeli	Taustamuuttujat	Tutkimusmuuttujat	Analyysit
(III)	Muuttuuko isien vertaistuen tarve lapsen syntymän jälkeisinä vuosina? Seurantatutkimus isien suhtautumisesta vertaistukeen ja vertaistuen kehittämiseen.	Kategorisina muuttujina perherakenne, sosioekonominen asema	Isien vertaistuki 13 kk ja 3 v, vertaistuen tarvetta toisten isien kanssa ja vertaistuen kehittämistarvetta kuvaavat muuttujat	Aineistoa kuvailevat analyysit, konfirmatorinen faktorianalyysi, muuttujien reliabiliteetti, rakenneyhtälömallit.

Väitöstutkimuksessa käytettyjä muuttujia ja mittareita tarkasteltiin eri analyysimenetelmillä, jotka olivat sidoksissa tutkimusongelmiin ja osin myös isäaineistonkeuruun vaiheeseen. Isien ensisijaisia tuen lähteitä tarkasteleva mittari sisälsi kaikkiaan kahdeksan kysymystä, joissa kysyttiin, keneltä isät saavat puolison lisäksi tukea eri tyyppisiin asioihin, kuten lapsen hoivaan, hoivajärjestelyihin ja taloudellisiin kysymyksiin liittyen. Nämä kysymykset kohdentuivat sosiaalisen tuen muodoista välittömän tuen tarpeisiin. Mittariin sisältyivät myös tuen tarve kasvatuskysymyksissä sekä tarvittava tuki perhettä kohdanneessa vaikeassa tilanteessa, kuten sairaudessa. Nämä kysymykset kohdentuivat sosiaalisen tuen emotionaalisiin ja tiedollisiin muotoihin. (ks. Liite 1).

Tuen lähteitä koskeva kysymys sisälsi seuraavat vaihtoehdot: omat vanhemmat, sukulaiset, ystävät/tuttavat, entinen puoliso, virallinen taho sekä internet. Internetvaihtoehto oli käytettävissä ainoastaan silloin, kun kyseessä oli perhettä kohdannut vaikea tilanne tai neuvot lasten kasvatukseen liittyvissä asioissa. Lisäksi vastausvaihtoehtoihin lukeutuivat seuraavat vaihtoehdot: en tarvitse tukea ja kukaan ei ole tukemassa. Vastaavanlaisia mittareita on ollut käytössä myös aiemmissa tutkimuksissa, joissa on tarkasteltu sosiaalisen tuen eri muotoja ja tuen lähteiden merkitystä (ks. House, 1981; Leinonen ym., 2003; Sarason ym., 1983).

Isien vertaistukea käsittelevä mittari muodostui kahdestatoista neliportaisesta Likert-asteikollisesta väittämästä (Liite 1). Väittämiin sisältyi kysymyksiä isien keskinäisestä vertaistuen tarpeesta kytkeytyen isyyden, lapsen hoivan, vanhemmuuden ja parisuhteen aihepiireihin. Isien vertaistuen väittämät käsittelevät lisäksi uusien vertaisten merkitystä sekä vertaistuen kehittämistä ja tarvetta osana virallisten tahojen toimintaa.

Osatutkimuksessa yksi tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi hyödynnettiin aineistoa kuvailevia analyysejä. Isien ensisijaisia tuen lähteitä kuvattiin prosenttiosuuksina eri tuen muotojen mukaan kysytyistä aihepiireistä. Vastaavasti isien vertaistukea tarkasteltiin kuvailevien analyysien avulla sekä väittämäkohtaisin tarkasteluin t-testiä hyödyntäen. T-testin avulla selvitettiin mahdollisia eroavuuksia isien eri taustatekijöiden, ryhmien ja vertaistuen tarpeiden mukaan.

Osatutkimuksessa kaksi asetettujen hypoteesien tutkimiseksi muodostettiin tutkimuksen taustamuuttujista ja isien tukimahdollisuuksia käsittelevästä mittarista ensisijaisia tuen lähteitä kuvaavia kategorisia muuttujia. Tulokset analysoitiin logistisen regressioanalyysin (Binary Logistic) avulla. Analyysi esittää kategoristen taustamuuttujien sekä ensisijaisia tuen lähteitä kuvaavien muuttujien väliset vetosuhteet (Odds ratio) ja 95 %:n luottamusvälit. Tarkoituksena on selvittää, missä suhteessa tutkimuksessa tarkasteltavat kategoriset tekijät esiintyvät yhdessä. Esimerkiksi määrättyyn taustaryhmään kuuluminen, kuten esikoisperheen isät, ja määrätyn ensisijaisen tuen lähteen valikoiminen, kuten lapsen isovanhemmat. Osana analyysijä esitettiin eri vertailuluokkien ja tuen lähteiden prosentuaaliset osuudet, jotka laskettiin erikseen ristiintaulukoimalla. Osatutkimuksessa kaksi tarkasteltiin lisäksi erikseen isien välineellisen tuen tarpeita kuudesta kysymyksestä muodostetun summamuuttujan ja varianssianalyysin avulla.

Osatutkimuksessa kolme tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi hyödynnettiin isien vertaistukea käsittelevää mittaria tutkimuksen kahdella mittauspisteellä. Analysointi toteutettiin väittämäkohtaisesti kuvailevien analyysien avulla esittäen väittämien keskiarvoja sekä jakaumia, vinoutta ja huipukkuutta. Analyysihin sisältyi myös isien vertaistukea koskevan teoreettisen mallin tarkastelu. Mallin testaaminen toteutettiin konfirmatorisen faktorianalyysin (CFA) avulla. Konfirmatorinen faktorianalyysi on teorialähtöinen menetelmä, jossa aikaisempaan teoriaan tai malliin perustuen haetaan vahvistusta tutkimuksessa käytettävästä aineistosta (Metsämuuronen 2009, s. 683; Schreiber ym., 2006, s. 323–324). Osatutkimuksessa tarkasteltiin, saadaanko isäaineistosta tukea hypoteettiselle mallille, joka kuvaa isien välistä vertaistuen tarvetta sekä vertaistuen kehittämistarvetta kahdella ikäpisteellä. Osatutkimusten analysointi toteutettiin IBM SPSS Statistics -ohjelmalla sekä Mplus 8.0 -ohjelmalla (Muthén & Muthén, 1998–2017).

4.2.2 Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelua

Väitöstutkimuksen luotettavuuden tarkastelua on tehty eri näkökulmista, jotta voidaan muodostaa ymmärrys tutkittavista perheistä, isien joukosta sekä mahdollista erityispiirteistä ja rajoitteista, joita tähän aineistoon sisältyy. Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu kohdentuu myös tutkimuksessa käytetyn aineiston keruumenetelmään sekä osatutkimuksissa käytettyihin muuttujiin, mittareihin, menetelmiin ja analyysihin.

Tutkimuksen validiteetilla tarkoitetaan Metsämuuronen (2009, s. 65) mukaan sitä, tutkitaanko tutkimuksessa sitä mitä on tarkoitus tutkia. Luotettavuuden tarkastelua on tutkimuskirjallisuudessa jaettu *ulkoiseen* ja *sisäiseen validiteettiin* (Metsämuuronen, 2009). Ulkoista validiteettia tässä tutkimuksessa kuvaa se, missä määrin tutkimus on yleistettävissä ja mihin isäryhmiin tutkimusta voidaan yleistää. Sisäinen

validiteetti puolestaan tarkoittaa tämän tutkimuksen luotettavuutta, ja tarkastelu kohdentuu tutkimuksessa käytettyihin mittareihin (ks. Metsämuuronen, 2009)

Hyvän kasvun avaimet -seurantatutkimuksen luotettavuuskysymyksiä on tarkasteltu tutkimuksen käynnistämistä ja rekrytointia käsittelevässä artikkelissa (Lagström ym., 2013), jossa on vertailtu tutkimukseen rekrytointivaiheessa mukaan lähteneiden perheiden (N = 1797) taustoja ja aineiston edustavuutta koko kohortin potentiaaliin osallistujiin (N = 9811) ja tutkimuksen ulkopuolelle jääneisiin perheisiin (N = 8014) verrattuna. Rekisteritietojen vertailun ja rekrytointivaiheessa kerättyjen tietojen perusteella seurantatutkimukseen lähteneet äidit edustavat todennäköisemmin korkeampaa ammattiasemaa ja ovat esikoistaan odottavia (Lagström ym., 2013, s. 1275–1276).

Seurantatutkimuksiin usein sisältyvän kadon välttämiseksi kyselylomakkeita valmisteltiin seurantatutkimuksen monitieteisessä johtoryhmässä, jossa hyväksytettiin kuhunkin tutkimuspisteeseen sisältyneet mittarit. Tällä haluttiin lähtökohtaisesti välttää liian pitkiä kyselylomakkeita mahdollistaen kuitenkin riittävän tasavertaiset edellytykset eri tutkimusryhmien mittareiden käytölle ja tavoitteiden saavuttamiselle. Isätutkimuksen aineiston kerääminen ja mittareiden hyödyntäminen lukeutuivat osaksi laajemmin suunniteltua seurantatutkimuksen aineistonkeruuta. Katoa ehkäisevistä toimista huolimatta kyselylomakkeet saattoivat olla verraten pitkiä ja työläitä vastata (Lagström ym., 2013). Väitöstutkimuksen puuttuvia tietoja analysoitaessa ei kuitenkaan havaittu katoa käytettyjen mittareiden vastauksissa. Tämä viittaa siihen, että isät eivät ole jättäneet kyselylomakkeeseen vastaamista kesken.

Väitöstutkimuksessa tehtiin soveltuvin kohdin vertailua isäaineiston ja kansallisen populaation välillä Tilastokeskuksesta saatavien tunnuslukujen perusteella. Vertailulla haluttiin parantaa isäaineiston luotettavuutta tunnistamalla yleistettävyyden edellytyksiä suhteessa laajempaan populaatioon, koska seurantatutkimuksen aineistonkeruu on keskittynyt Varsinais-Suomen alueelle. Vertailu toteutettiin hyödyntäen lapsiperheitä ja väestöä käsitteleviä tunnuslukuja aineistonkeruun vuosilta.

Tunnuslukuihin lukeutuivat ensimmäistä kertaa isäksi tulleiden keskimääräinen ikä, uusperheiden osuus sekä isien työllisyystilanne koulutustason mukaan. Vertailun perusteella työssäkävien prosentuaalinen osuus alemman koulutustason ryhmässä oli tämän tutkimuksen isäaineistossa korkeampi kuin väestössä yleisesti. Eroavuuksia voi selittää myös se, että tarkempaa tilastoa juuri pikkulapsiperheiden työllisyystilanteesta ei ollut suoraan saatavilla. Muiden tarkasteltavana olleiden muuttujien osalta tämän tutkimuksen isäaineisto ja laajempi kansallinen populaatio eivät eronneet toisistaan (Lähteenmäki ym., 2017).

Aineiston ulkoisen vertailun lisäksi väitöstutkimuksessa on tarkasteltu mahdollista seurantatutkimuksen sisäistä, isäaineistoon sisältyvää kadon aiheuttamaa vääristymää. Tutkimuksen katoanalyysiin sisältyivät seurantatutkimuksessa pysyneiden

ja tutkimuksesta pois jääneiden isien taustojen välinen vertailu, joka painottui väitöstutkimuksen seurantajaksolle. Taustatiedoissa hyödynnettiin tässä yhteydessä isien ammatillista koulutusta (n = 1024) ja sosioekonomista ammattiasemaa (n = 860), jotka luokiteltiin korkeaa ammatillista koulutustasoa ja ammattiasemaa edustaviin luokkiin. Katoanalyysiin valittujen muuttujien ja ryhmien välisen vertailun tuloksia on esitetty taulukossa 6.

Taulukko 6. Isäaineiston katoanalyysi Khiin neliö -testin tulokset valituissa taustamuuttujissa väitöstutkimuksen seurantajaksolla osallistuneiden ja poisjääneiden isien välillä.

Seurantatutkimuksen ikä- piste muuttujan vertailu- luokka	Vertailuluokassa seuran- tutkimukseen osallistu- neiden osuus n (%)	Vertailuluokassa poisjääneiden osuus n (%)	p
13 kk isän korkea ammatilli- nen koulutus ^a	501 (49 %)	-	-
13 kk Isän korkea ammatti- asema ^b	516 (60 %)	-	-
2 v Isän korkea ammatilli- nen koulutus	383 (50 %)	118 (47 %)	.530
2 v Isän korkea ammatti- asema	388 (60 %)	128 (60 %)	.974
3 v Isän korkea ammatilli- nen koulutus	356 (50 %)	145 (46 %)	.153
3 v Isän korkea ammatti- asema	361 (61 %)	155 (57%)	.255
4 v Isän korkea ammatilli- nen koulutus	306 (55 %)	195 (42 %)	<.001
4 v Isän korkea ammatti- asema	308 (66 %)	208 (53 %)	<.001

^a Isien ammatillinen koulutus sisälsi vaihtoehdot 1 = ei ammatillista koulutusta, 2 = ammattikurssi tai oppisopimus, 3 = kouluasteen tutkinto, 4 = opistoasteen tutkinto, 5 = ammattikorkeakoulututkinto, 6 = alempi korkeakoulututkinto, 7 = Ylempi korkeakoulututkinto, 8 = lisensiaatin / tohtorin tutkinto, 9 = jokin muu. Korkeaa ammatillista koulusta edustivat luokat 5–8.

^b Isien ammattiaseman luokituksessa hyödynnettiin International Standard Classification of Occupations (ISCO) -luokitusta 1 = johtajat, 2 = erityisasiantuntijat, 3 = asiantuntijat, 4 = toimistotyöntekijät, 5 = palvelu- ja myyntityöntekijät, 6 = maanviljelijät, metsätyöntekijät ym., 7 = rakennus- korjaus ja prosessityöntekijät, 8 = prosessi ja kuljetustyöntekijät 9 = muut työntekijät. Korkeaan luokkaan sisältyivät luokat 1–3.

Katoanalyysin tulosten perusteella väitöstutkimuksen seurantajaksolla isäaineistossa ei ilmennyt eroavuuksia tutkimukseen osallistuneiden ja poisjääneiden korkeaa ammatillista asemaa ja koulutusta edustavien isien välillä (taulukko 6). Vertailua toteutettiin tarkastelussa olevien taustamuuttujien ja Khiin neliö -testin avulla. Sen sijaan katoanalyysin ulottuessa väitöstutkimuksen tarkastelujaksoa pidemmälle aikavälille, lapsen neljään ikävuoteen, oli tuloksissa eroavuuksia. Katoanalyysin perusteella neljän ikävuoden tutkimuspisteessä isäaineistoon jääneet isät edustavat korkeampaa

ammattillista koulutustasoa ja ammattiasemaa. Tämän perusteella seurantatutkimuksen jatkotutkimusasetelmissa, jotka ulottuvat yli kolmen vuoden seurantapisteen, on analyseissa ja tulosten tulkinnoissa huomioitava korkeammin koulutettujen ja ammattiasemaa painottuva isien edustus.

Kokonaisuudessaan isäaineiston tarkastelun ja käytettyjen muuttujien perusteella isäaineistosta sekä laajemmin kansallisesta populaatiosta löytyy samankaltaisuuksia perhetyypin sekä isäksi tulneiden iän suhteen. Tämän vertailun pohjalta isätutkimus täyttää ulkoisen validiteetin kriteerit. Tutkimus on yleistettävissä laajempaan populaatioon tutkimusasetelman taustojen perusteella. Toisaalta kyseessä ovat kahden vanhemman ja saman talouden perheet. Aiemmat vertailut koko kohortin ja tutkimusperheiden äitien koulutuksen osalta antavat viitteitä siitä, että perheet edustavat korkeammin koulutettuja sosiodemokratisten muuttujien valossa hieman parempiosaisia perheitä (Lagström ym., 2013).

Isätutkimuksen luotettavuutta lisää kuitenkin se, että tätä vertailua pystytään tekemään kohortin sisäisesti ja soveltuvien osin suhteessa laajempaan populaatioon muodostaen täsmällisempi kuva yleistettävyydestä ja sen rajoitteista. Tutkimuksen luotettavuutta parantaa myös se, että isätutkimukseen sisältyvästä kadosta huolimatta vastaajamäärä säilyi useissa sadoissa. Seurantatutkimuksiin sisältyvät suositukset edellyttävät vähintään kohtuullista, sadoissa liikkuvaa vastaajamäärää eri analyysien, etenkin monimuuttujamenetelmien toteuttamiseksi (Leskinen, 2005; Metsämuuronen, 2009).

Osatutkimuksissa yksi ja kaksi käytettyä perheen ulkopuolista tukea käsittelevää mittaria ja vastaavanlaisia kysymyksiä on käytetty aiemmissakin tutkimuksissa. Luotettavuutta parantaa aiemmissa tutkimuksissa tunnistettu jäsentely epävirallisiin ja virallisiin tuenlähteisiin. Tämä jäsentely sisältyi myös tämän tutkimuksen käytettyyn mittariin vanhemmuuden kontekstissa. Osatutkimukseen kaksi sisältyneen välineellisen tuen tarkastelun osalta luotettavuutta parantaa luodun summamuuttujan Cronbahin alfa -kerroin, joka oli 0.85. Mittariin sisältyi myös aiemmissa tutkimuksissa määriteltyjä sosiaalisen tuen muotoja ja lähteitä (ks. House, 1981, s. 22–30; Leinonen ym., 2003, s. 412; Neitola, 2011, s. 178–180; Sarason ym., 1983). Luotettavuutta heikentävänä tekijä voidaan pitää sitä, että kyseessä ei kuitenkaan ole kysymyksiltään ja kysymysmuodoiltaan täysin identtinen ja validoitu mittaristo.

Ensisijaisia tuen lähteitä käsittelevä mittaristo myös rajaa ulkopuolelle sosiaalisen tuen ja pääoman potentiaalia, jota isillä saattaa olla käytettävissään eri tuen lähteiden muodossa (ks. Sarason ym., 1983, s. 129–130; Putnam, 2000). Toisaalta sosiaalisten kontaktien ja tuen lähteiden määrään osalta vain muutama tai yksittäiset tuen lähteet voivat muodostua läheisiksi ja riittäviksi (Cohen & Wills, 1985, s. 351–352).

Sosiaalisen tuen verkostoon sijoittuvien tuen lähteiden jaottelu eri kategorioihin on auttanut jäsentämään eri tukitahoja, mikä helpottaa aineiston tarkastelua ja tähän

tarkoitukseen soveltuvien analyysien käyttöä myös tässä tutkimuksessa. Luotettavuuden kannalta tästä voi kuitenkin muodostua pelkistetty käsitys isien tukitematiikasta ilmiönä. Kategorisina muuttujina tuen lähteet voivat rajata ja yksinkertaistaa verkostoista välittyvän vuorovaikutuksen sisältöä ja sosiaalisen tuen ulottuvuuksia sekä vastavuoroisuutta (ks. Cochran & Niego, 1995; Bronfenbrenner & Morris, 2006).

Osatutkimuksissa yksi ja kaksi käytettyä isien vertaistukea käsittelevää mittaria ei ole aiemmin käytetty, eikä kyseessä ole kansainvälisesti tai kansallisesti validoitu mittari. Kyseessä on väitöstutkimusprosessin aikana kehitelty mittaristo ja malli. Toisaalta mittari tuo uutuusarvoa isien vertaistuen tutkimiseksi. Tutkimuksen luotettavuutta mittarin osalta parantaa se, että mittaria esitettiin Turun lapsi- ja nuorisotutkimuskeskuksen henkilökunnalla. Esitelmä mahdollisti vertaistuen mittarin muokkaamisen saatujen kommenttien perusteella. Kuitenkin systemaattinen ja dokumentoitu pikkulapsiperheen isille suunnattu esitelmä jäi vertaistuen mittarin osalta puuttumaan.

Tutkimuksen luotettavuutta isien vertaistuen tarkastelun osalta parantavat tässä tutkimuksessa esitetyt mittarin summamuuttujien tunnusluvut. Summamuuttujien Cronbachin alfa -kertoimien tunnusluvut vertaistuen tarpeen osalta toisten isien kanssa olivat kahdella tutkimuspisteellä 0.89–0.90. Vastaavasti uuden vertaistuen kehittämistarvetta kuvaavien summamuuttujien Cronbachin alfa -kertoimien tunnusluvut olivat 0.63–0.59. Vertaistuen kehittämistä kuvaavien summamuuttujien alfa-kertoimet jäivät luotettavuuden osalta heikommiksi, mikäli kriittisenä rajana pidetään 0.60 (ks. esim. DeVellis, 2012, s. 108–110).

Aiemmissa metatutkimuksissa on käsitelty Cronbachin alfa -kertoimien arvoja esittäen ne suuntaa-antavina lukuina ilman ehdottomia kriteeriarvoja (ks. Taber, 2018). Cronbachin alfa -kertoimien arvojen laskutapaa on myös kritisoitu, koska arvoihin vaikuttaa laskennallisesti käytetty väittämien määrä ja mittarin skaala. Pidempi mittari ja riittävän laaja skaala muodostavat kuitenkin hyvät lähtökohdat tutkittavan ilmiön tarkastelulle, vaikka teknisesti väittämien määrää lisäämällä myös alfan arvo saattaisi kasvaa (Metsämuuronen, 2009, s. 147–148). Toisaalta kyselylomaketutkimuksissa on tarkoituksenmukaista katsoa yksittäisten mittareiden lisäksi lomakkeen kokonaispituutta, jotta siitä ei muodostu luotettavuutta heikentävää tekijää.

Osatutkimukseen kolme sisällynyttä isien vertaistuen mallin luotettavuutta parantavat ne testikriteerit ja arvot, jotka kertovat vertaistuen mallin sopivuudesta ja riittävydestä. Kriteereihin lukeutuivat (Comparative Fit Index) CFI ($> 0.95 / 0.90$), (Tucker Lewis Index) TLI ($> 0.95 / 0.90$) sekä (Root Mean Square Error of Approximation) RMSEA ($< .06$) ja (Square Root Mean Error) SRMR ($< .08$). (ks. Hu & Bentler, 1999; Metsämuuronen, 2009, s. 696; Schreiber ym., 2006). Koska isien kes-

kinäinen vertaistuki on verraten vähän tutkittu ilmiö isyyden kysymyksissä ja tutkimuksessa käytetty mittarin oli uusi, olisi luotettavuuden parantamiseksi mittarin soveltuvuutta eri isäaineistoihin ja ryhmiin testattava erikseen esimerkiksi pikkulapsiperheiden eronneilla isillä. Tämä tarkoittaisi luotettavuuden näkökulmasta myös sitä, että isien vertaistuelle saataisiin laaja-alaisempi vertailupohja erilaisista aineistoista.

Voidaan myös ajatella, että tarkasteltavan ilmiön ollessa uusi on vertaistuen käsitteellisessä mallissa ja ulottuvuuksissa juuri isyyden kontekstissa täsmennettävää. Tämä tarkoittaa mallintamisen kehittelyä, teoreettisesti yhtäältä tarkemman ja toisaalta moniulotteisemman kuvan muodostamista isyyden vertaistuen tutkimiseksi. Tätä puoltavat myös tutkimuskirjallisuudessa hahmotetut sosiaaliseen tuen ja isyyden sitoutuneisuuden eri ulottuvuudet, joita on vaikea sovittaa yhteen mittariin. Puhumattakaan ekologisen viitekehyksen eri systeemien tasoista. (ks. esim. Bronfenbrenner & Morris, 2006; Dennis, 2003; Pleck, 2010.) Jotta voidaan ymmärtää isien vertaistuen tarpeita ja käyttöä paremmin, on tärkeää jatkaa vertaistuen mittarin kehittämistä ja mallintamista isyyden kontekstissa. Jatkotutkimusaiheita käsitellään erikseen tutkimuksen lopussa.

4.3 Tutkimuseettiset kysymykset

Väitöstutkimuksen eettinen tarkastelu kohdentuu ensiksi seurantatutkimuksen yleisiin linjauksiin, joissa taustoitetaan lukijalle seurantatutkimuksen parissa tehtyjä eettisiä toimia. Toiseksi eettinen tarkastelu kohdentuu tarkemmin väitöstutkimuksen tutkijan positioon. Koko seurantatutkimuksen tutkimussuunnitelma on tehty eettiset näkökulmat huomioon ottaen, ja tutkimus on hyväksytty Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin eettisessä toimikunnassa 27.2.2007. Tutkimuksesta on laadittu rekisteriseloste, jota säilytetään yliopiston lukituissa tiloissa.

Tutkittavien tietoja ei luovuteta ulkopuolisille, ja heidän intymiteettisuojansa on varmistettu siten, että heistä käytetään tutkimuskoodeja ilman henkilötunnusta. Jokaiselta tutkimukseen osallistuvalla pyydettiin henkilökohtainen suostumus ja lapsen suostumukseen pyydettiin huoltajan tai huoltajien allekirjoitukset. Lisäksi tutkitaville kerrottiin heidän oikeudestaan lopettaa tutkimus syytä ilmoittamatta. Hyvän kasvun avaimet -seurantatutkimukseen liittyvät osatutkimukset ja väitöstutkimukset hyväksytettiin seurantatutkimuksen johtoryhmässä.

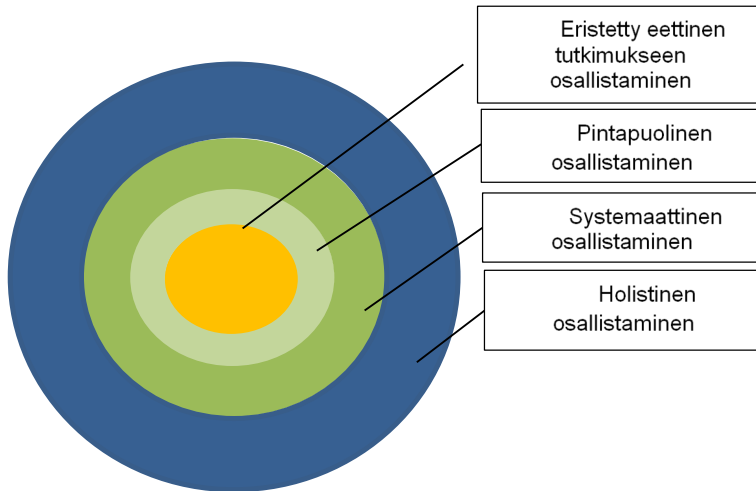
Tutkimuksen kohdentuessa lapsiperheisiin ja perheenjäseniin tutkijalle avautuvat mahdollisuudet lisätä ymmärrystä monen tasoisista tutkittavista ilmiöistä, jotka ilmenevät erilaisissa perhekonteksteissa. Tutkimuksesta ja menetelmällisestä lähestymistavasta riippuen tutkimusprosessiin voi sisältyä vaiheita, joissa tutkittavat perheet avaavat kerättävän aineiston pohjalta tutkijalle pääsyn henkilökohtaiselle elämäntilanteelle. Näin ollen on tarkoituksenmukaista tehdä eettistä reflektointia tutkimuksen eri vaiheista sekä tutkijan ja tutkittavien positioista. Brown (2019, s. 111–

114) tarkastelee asiaa erityisesti laadullisen tutkimuksen näkökulmasta esittäen samalla eri tasoista koostuvan reflektointia palvelevan mallin (ks. Kuvio 6).

Malliin on hahmoteltu eri tasoille yltäviä eettisten käytäntöjen sekä tutkittavien osallistumismahdollisuuksien tasoja. Siirryttäessä mallin ulommaisiin kehiin korostuu yhteistyö tutkittavien välillä. Samalla myös tutkimusprosessin päätöksenteko ja valta jakautuvat tasaisemmin tutkijan ja tutkittavien välillä vaarantamatta kuitenkaan tutkimuseettisiä käytänteitä. Mallin sisin ympyrä kuvaa tilannetta, jossa tutkimusprosessin päätökset ja valta ovat tutkijalla. Tässä pääpaino on eettisten käytäntöjen varmistamisessa, eikä osallistamista tutkittavan näkökulmasta juurikaan tapahdu. Pintapuolista osallistamista kuvaavalla kehällä tutkijalla on edelleen ensisijainen valta hänen informoidessaan tutkittavia esimerkiksi suostumukseen ja eettisten periaatteisiin liittyvistä käytänteistä.

Tutkittavien valta kohdentuu lähinnä suostumukseen siitä, osallistuvatko he tutkimusprosessiin vai eivät. Systemaattinen osallistaminen ulottuu eettisiä käytänteitä ja säädöksiä pidemmälle, jolloin tutkittavia sitoutetaan ja kuullaan koko tutkimushankkeen ajan. Samalla heillä on enemmän vaikutusvaltaa siihen, millaiseksi tutkimusprosessi muotoutuu. Mallin uloimmalla kehällä holistiseen osallistamiseen yhdistyvät eri näkökulmat, jotka tunnustavat tutkittavien eettiset oikeudet, aktiivisen osallistamisen sekä tutkimusmetodologiset lähestymistavat. Näitä lähestymistapoja tarkastellaan vuoropuhelussa tutkittavien kanssa huomioiden heidän erilaiset taustansa. Tutkimus ja sen eettinen perusta on enenevässä määrin luotu yhteisesti dialogissa tutkittavien kanssa. (ks. Brown, 2019.)

Väitöstutkimus edustaa menetelmällisesti ja aineistoltaan määrällistä seuranta-tutkimusta. Tästä huolimatta Brownin esittämä malli tarjoaa soveltuvien osin hyödyllisiä näkökulmia tutkimuseettiseen tarkasteluun, koska määrätty tutkimuksen positiot, valtasuhteet ja osallistumista koskevat kysymykset sisältyvät myös käsillä olevaan väitöstutkimukseen. Tutkimuseettisten reflektoinnin avulla tutkija voi tulla tietoisemmaksi tutkimukseen sisältyvistä eettistä kysymyksistä ja näkökulmista. Samalla on mahdollista oppia luomaan tutkimusasetelmia, joissa eettisiä kysymyksiä ja tutkittavia perheitä pystytään huomioimaan mahdollisimman kattavasti (Brown, 2019, s. 139–140). Tästä näkökulmasta katsottuna kysymys on eettisesti vastuullisesta tutkimustyöstä, joka kykenee kriittisesti ja läpinäkyvästi tarkastelemaan niitä vahvuuksia ja heikkouksia, joita kulloiseenkin tutkimukseen sisältyy.

Kuvio 6. Tutkittavien perheiden osallistamisen malli eri eettisten käytäntöjen tasoilla (soveltaen Brown, 2019, 120).

Väitöstutkimukseen kerätty isäaineisto ja tutkimuksen toteutus ovat lähtökohtaisesti perustuneet seurantatutkimuksen aikana tehtyihin eettisiin linjauksiin, tutkittavien suostumukseen ja lupa-asiakirjoihin. Tästä huolimatta väitöstutkimukseen sisältyy oma tutkimusprosessinsa, sen eettiset kysymykset ja tavat, joilla erityisesti isät osallistetaan tutkimukseen. Kysymys on myös tutkimuksenaikaisesta prosessista ja vuoropuhelusta, jota käydään tutkittavien perheiden kanssa.

Eri tutkimusasteiden sisältöä ja käytettäviä mittareita suunniteltiin ja toteutettiin myös siitä näkökulmasta, että lomakkeet säilyvät perheiden näkökulmasta mielekkäinä ja kohtuullisen pituisina. Tällä haluttiin välttää liian laaja-alaisiksi ja perheiden kannalta kuormittaviksi muodostuvia kyselylomakkeita, jotka lopulta karsisivat vastaajamääriä. Tutkimusperheiltä saadun palautteen ja osin ilmenneen kadon perusteella tässä ei kuitenkaan täysin onnistuttu. Näin ollen on myös eettisesti tärkeää tarjota mahdollisuuksia palautteen antamiseen tutkimuksen tekemisen yhteydessä.

Väitöstutkimukseen sisältyvä osallistaminen ei ole muodostunut pelkästään yksipuoliseksi kerättävän kyselyaineiston keruuksi, vaan tutkimukseen osallistuneille tutkimusperheille ja isille on tarjottu säännöllisesti mahdollisuuksia kuulla väitöstutkimuksen alustavia tuloksia seurantatutkimuksen parissa järjestetyissä seminaareissa ja tapahtumissa. Brownin (2019, s. 120) malliin kytkeytyen seurantatutkimuksen ensimmäisiin vuosiin sisältyi systemaattista osallistamista ja vuoropuhelua sekä viestintää tutkimusperheiden kanssa. Väitöskirjan tekijänä osallistuin edellä kuvattuihin seurantatutkimuksen monipuolisiin tehtäviin.

5 Tulokset

Väitöstutkimukseen lukeutuvat kolme osatyötä painottavat pikkulapsiperheen isien tukitematiikan eri näkökulmia vastatakseen tutkimuksessa asetettuihin tavoitteisiin. Osatyössä yksi hahmotettiin isien tukimahdollisuuksia ja vertaistuen merkitystä vauvaiän lopulla. Väitöstutkimuksen edetessä ja seurantatutkimusaineiston kertyessä tarkastelua laajennettiin ja syvennettiin. Osatyössä kaksi keskityttiin tarkastelemaan isien ensisijaisia tuen lähteitä ja tarpeita isien edustamista taustoista käsin. Osatyössä kolme tarkastelu kohdentui isien vertaistukeen ja vertaistuen kehittämiseen tutkimuksen seurantavälillä vauvaiän lopulta lapsen kolmeen ikävuoteen asti. Luvussa esitetään tiivistetysti kunkin osatutkimuksen tulokset ja osatöistä johdettua tulosten yhteenvedoa.

5.1 Osatutkimus I: Isien tukiverkostot vauvaperheissä

Ensimmäisen artikkelin tavoitteena oli hahmottaa seurantatutkimuksessa kertyneen osa-aineiston avulla (1) Millaisia tukimahdollisuuksia vauvaperheiden isillä on käytössään ja miten runsaasti he niitä käyttävät? (2) Miten merkittävänä omalle isyydelleen ja isänä toimimiselleen vauvaperheiden isät pitävät vertaistukea ja muita isiä?

Tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi ja tukimahdollisuuksien hahmottamiseksi isien prosentuaalisia osuuksia kuvattiin käytetyillä mitta-asteikoilla. Tuloksissa korostuivat isien epävirallisen verkoston ja tuen lähteiden tarjoamat tukimahdollisuudet. Epävirallisista tuen lähteistä korostui isovanhempien osuus. Vastaavasti viralliseen tukeen turvautui vain harva tutkimuksen isistä. Pieni joukko tutkimuksen isistä raportoi, ettei vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä ollut ketään keneen turvautua. Tämä tukiverkostoltaan ja tuen lähteiltään puutteelliseksi jäävä isien joukko olisi erityisen tärkeää tunnistaa osana perheiden ja isien kanssa tehtävää yhteistyötä, jotta tarvittavia tukimahdollisuuksia pystyttäisiin tarjoamaan isille virallisen tuen piiristä. Tutkimuksessa kysytyistä ensisijaisista tuen lähteistä huolimatta osa isistä raportoi myös useampien tuen lähteiden saatavuudesta vanhemmuuden liittyvissä kysymyksissä. Siten pieni joukko isiä asettui tukimahdollisuuksiltaan toiseen ääripäähän verrattuna vastaajiin, joilla ei ollut ketään keneen tukeutua.

Isien välinen vertaistuki osoittautui isille tärkeäksi vauvaiän lopulla, jolloin toisten isien kanssa oltiin valmiina keskustelemaan isyyden, vanhemmuuden ja lapsen hoidon aiheista. Vastaavasti virallisten palveluiden tarjoama vertaistuki näyttäytyi tutkimuksen isille osin ristiriitaisena. Tuloksista ilmeni joukko työelämän ulkopuolella olevia isiä, jotka kokivat neuvoloiden tarjoamat vertaistuen mahdollisuudet riittävinä verrattuna työelämässä olevien isien ryhmään. Tämän perusteella isien työelämän vaikutteita on tärkeää huomioida myös isyyden tuen kysymyksissä. Vauvaiän lopulla yli puolet isistä toivoi, että vertaistukea kehitettäisiin lisää. Tutkimuksen isät eivät tukimahdollisuuksien ja vertaistukea koskevien tulosten perusteella näyttäyty yhdennä mukaisena joukkona, vaikka tukeutumisessa löytyykin yhteneviä piirteitä.

5.2 Osatutkimus II: Isien viralliset ja epäviralliset tuen lähteet varhaisen vanhemmuuden aikana

Osatyön kaksi tavoitteena oli tutkia isien ensisijaisia tuen lähteitä lisäten samalla ymmärrystä virallisten ja epävirallisten tuen lähteiden merkityksestä isäksi tulleiden näkökulmasta tarkasteltuna. Tarkastelun osaksi sisällytettiin isäksi tulleiden eri taustatekijöitä, joihin kuuluivat isien ikä, perherakenne, sosioekonomiset tekijät, ammattiasema sekä perheen tulotaso. Tutkimuskirjallisuudesta nousevat viitteet erilaisten perheiden resurssien ja sosiaalisen verkoston keskinäisistä yhteyksistä antoivat perustellusti olettaa isien edustamien perhemuotojen ja sosioekonomisten tekijöiden olevan yhteydessä ensisijaisten tuen muotoihin ja tarpeeseen (ks. esim. Cognier ym., 2010; Hashima & Amato, 1994; House, 1981). Tutkimuskirjallisuuden perusteella oli perusteltua olettaa, että (1) epäviralliset tuen lähteet ovat isille ensisijaisia vanhemmuuden ja lastenhoidon kysymyksissä, (2) isillä, joilla on korkeampi sosioekonomisen tausta, on vähemmän tarvetta perheen ulkopuoliseen tukeen ja (3) matalampaa sosioekonominen asemaa tai uusperheitä edustavilla isillä on kasvanut tarve välilineelliselle tuelle, kuten lastenhoitoavulle.

Jotta tutkimuksessa voitiin vastata kirjallisuudesta johdettuihin oletuksiin isien ensisijaisista tuen lähteistä ja ulkopuolisen tuen tarpeesta, hyödynnettiin aineistoa kuvailevia tietoja, logistista regressioanalyysiä sekä eri tuen lähteiden vertailuluokkien suhteellisia osuuksia, vetosuhdetta sekä prosenttiosuuksia kuvaavia tunnuslukuja. Tutkimukseen sisällytyneitä oletettuja eroavuuksia isien perhetyypin, sosioekonomisen aseman ja välilineellisen tuen suhteen tarkasteltiin varianssianalyysin avulla.

Saadut tulokset olivat linjassa epävirallisten tuen lähteiden merkitystä puoltavan hypoteesin kanssa. Tuloksissa ilmeni isien omien vanhempien keskeinen osuus isäksi tulleiden ensisijaisena tuen lähteenä vanhemmuuden ja lapsen hoidon järjestyksessä. Tarkemmassa tarkastelussa isien erilaiset taustatekijät olivat yhteydessä

isien tuen tarpeeseen ja ensisijaisten tuen lähteiden valikoitumiseen. Tulokset vahvistivat jo osajulkaisussa yksi saatuja tuloksia isovanhempien keskeisestä osuudesta ensisijaisena tuen lähteenä. Tässä isovanhempien merkitys ensisijaisena tuen lähteenä osoittautui keskeiseksi erityisesti tutkimuksen nuoremmassa ikäryhmässä, eli 29-vuotiailla tai sitä nuoremmilla isillä sekä esikoisperheen isillä.

Vastaavasti sukulaiset valikoituivat ensisijaisiksi tuen lähteiksi, kun perheessä oli aiempia lapsia. Tämän lisäksi myös uusperheiden työssäkäyville isille sukulaiset valikoituivat ensisijaiseksi tuen lähteeksi. Tulokset antoivat myös viitteitä siitä, että nuorempien isien ikäryhmään verrattuna vanhemmissa ikäryhmässä viralliset tukitahot valittiin useammin ensisijaiseksi tuen lähteeksi.

Kokonaisuudessaan isien tarve perheen ulkopuoliselle tuelle vaihteli sosioekonomisten taustojen mukaan. Tutkimuksen tulokset olivat linjassa asetetun hypoteesin kanssa, jonka mukaan korkeampaa asemaa ja tulotasoa edustavat isät tarvitsivat vähemmän perheen ulkopuolista tukea. Tämä näkyi myös erikseen tarkasteltuna välineellisen tuen osalta. Toisaalta tutkimuksessa ei saatu vahvistusta hypoteesille, jossa välineelliselle tuelle olisi enemmän tarvetta uusperheitä edustavien isien joukossa. Tämän taustalla saattaa olla myös uusperheiden lähtökohtaisesti rajalliset ja erilaiset tukimahdollisuudet, joissa tuen lähteiden painopiste on muuttunut sukulaista muuhun lähipiiriin.

5.3 Osatutkimus III: Muuttuuko isien vertaistuen tarve lapsen syntymän jälkeisinä vuosina? Seurantatutkimus isien suhtautumisesta vertaistukeen ja vertaistuen kehittämiseen

Osatyön kolme tavoitteena oli tutkia isien suhtautumista vertaistukeen ja vertaistuen kehittämiseen. Artikkelin tarkasteluun sisältyi keskeisenä osana isien vertaistuen tarpeissa tapahtuvan muutoksen tutkiminen seurantatutkimuksen aikavälillä vauvaiän lopulta lapsen kolmen vuoden ikään. Tutkimuksessa hyödynnettiin sosiaalisen tuen ja perhetaustojen välistä yhteyttä tarkastelevaa tutkimuskirjallisuutta (ks. esim. Dennis, 2003; House, 1981). Tutkimuskirjallisuuden perusteella isien edustamia perhemuotoja ja sosioekonomisia taustatekijöitä valittiin tarkasteltavaksi myös vertaistuen tarpeiden yhteydessä (esim. Conger ym., 2010; Viljamaa, 2003). Artikkelin tutkimuskysymykset muodostuivat seuraaviksi: (1) Mitä vertaistuen aiheita isät pitävät tärkeänä lapsen ensimmäisinä ikävuosina? (2) Muuttuuko isien raportoima keskinäisen vertaistuen tarve ja vertaistuen kehittämistarve lapsen ensimmäisinä ikävuosina? (3) Ovatko tutkimuksessa edustetut perhemuodot ja isien korkea ammattiasema yhteydessä isien väliseen vertaistukeen ja vertaistuen kehittämistarpeeseen?

Vertaistuen aiheiden tärkeyttä koskevaan tutkimuskysymykseen vastaamiseksi käytettiin aineistoa kuvailevia menetelmiä tarkastellen kahden eri tutkimuspisteen

isien vertaistuen tarpeita koskevia väittämäkohtaisia keskiarvoja ja keskihajontoja. Toiseen ja kolmanteen tutkimuskysymykseen vastaamiseksi tarkasteltiin konfirmatorisen faktorianalyysin avulla ajallista muutosta pohjautuen luotuun faktorimalliin isien keskinäisestä vertaistuesta ja vertaistuen kehittämistarpeesta. Lisäksi tarkasteltiin perherakenteen ja ammattiaseman yhteyksiä isien vertaistuen faktorimalliin.

Tutkimuksen tulokset osoittivat vertaistuen tärkeyden isyyden kysymyksissä. Tutkimukseen osallistuneiden isien kohdalla vertaistuki näytti olevan tärkeää etenkin vauvaiän lopulla vertaistuen tarpeen laskiessa lapsen kolmeen ikävuoteen mennessä. Esikoisperheiden isät suhtautuivat vertaistukeen muita perhetyyppien isiä myönteisemmin.

Tulokset osoittivat isien vertaistuen kehittämistarpeen laskevan tutkimuksen seurantavälillä vauvaiän lopulta lapsen kolmeen ikävuoteen mennessä. Tulosten perusteella korkeampaa ammattiasemaa edustavat isät kokivat vähemmän tarvetta vertaistuen kehittämiseksi verrattuna matalampaa ammattiasemaa edustaviin isiin.

Osatutkimuksesta saadut tulokset antoivat viitteitä siitä, että isien vertaistukea olisi tarpeen kehittää erityisesti lapsen vauvaiikään kohdentuen. Vertaistuen kehittämisessä tulisi huomioida isien erilaiset taustat, kuten isien edustamat perhemuodot ja sosioekonomiset taustat. Tämän isille merkityksellisen ajanjakson hahmottaminen ja vertaistuen tärkeäksi kokevien isien tunnistaminen on tärkeä signaali perhe- ja isälähtöistä työtä tekeville toimijoille, kuten neuvoloille.

5.4 Tulosten yhteenvetoa

Kolmen osatutkimuksen tulokset antavat viitteitä isien erilaisista ja vaihtelevista tukimahdollisuuksista. Tämä ilmenee isien taustoista käsin eri tavoin kohdentuvina isyyden tuen tarpeina ja mahdollisuuksina. Kysymystä isien tuen rakentumisen moninaisuudesta on hyvä tarkastella erikseen teoreettisessa viitekehityksessä. Keskeisille tuloksille yhteneväistä on epävirallisten tuen lähteiden merkitys isien ensisijaisena tuen lähteenä, jossa korostuu erityisesti isovanhempien osuus.

Isyyden tuen tarpeita yhdistävien tekijöiden lisäksi havaittiin tuen rakentumista eriyttäviä tekijöitä. Isäksi tulleiden erilaiset taustat näyttävät olevan ainakin osittain yhteydessä isien tuen tarpeisiin ja ensisijaisten tuen lähteiden vaihteluun. Tulosten perusteella *nuorempien* ja *esikoisperheiden isien* sekä vastaavasti vanhempien ja uusperheiden isien keskuudessa tapahtuu muutoksia ensisijaisissa tuen lähteissä. Tämä voi olla seurausta useamman lapsen kohdalla kasvavista tuen tarpeista ja siten tarvittavista resursseista perheen keskuudessa. Näissä tapauksissa isovanhempien sijaan valitaan muita epävirallisia tuen lähteitä.

Tuloksissa toistuu myös isien *sosioekonomiset tekijöiden* yhteys isien tuen tarpeisiin, mikä antavaa viitteitä isien erilaisista tukiverkoston mahdollisuuksista ja tarpeista käyttäen niitä. Kysymykseen voivat tulla myös erilaiset taloudelliset resurssit

avaten yhtäältä mahdollisuuksia toteuttaa esimerkiksi erilaisia hoivajärjestelyitä ja toisaalta vähentäen tietyn tyyppisten tuen muotojen tarvetta. Tutkimuksen isistä valtaosa oli työelämässä tutkimuksen tarkastelujaksoilla. Korkeamman ja matalamman ammattiaseman kohdalla taustalla voivat olla myös erityyppiset työelämän rakenteet ja mahdollisuudet toimia joustavasti työn ja pikkulapsiperheen arjessa. Ensimmäisessä osatutkimuksessa saatujen tulosten perusteella neuvoloiden tarjoaman vertaistuki koettiin eri tavoin merkitykselliseksi työelämässä ja työelämän ulkopuolella olevien isien keskuudessa. Työelämässä olevien isien suurempi vertaistuen tarve antaa-kin viitteitä työelämän kytköksistä tuen tarpeiden ilmenemiselle.

Tutkimukseen osallistuvien isien erilaiset taustat eivät kuitenkaan ole yhteydessä *tukimahdollisuuksien puuttumiseen* kokonaan. Ilmiön taustalla vaikuttavia tekijöitä tulisi tutkia tarkemmin, sillä tämä saattaa olla juuri se isien ryhmä, joka hyötyisi eniten uusista tukimahdollisuuksista. Tutkimuksen tuloksissa *ajan ulottuvuudet* kytkeytyvät isien ikäryhmien tukimahdollisuuksiin sekä isien vertaistukeen. Tulosten perusteella isien tuen tarpeet ovat alttiita muutoksille ajan kuluessa, ja siksi pikkulapsiperheissä hahmotettuja tukimahdollisuuksia on tärkeää jäsentää uudelleen eri elämänkulun ja tapahtumien yhteydessä.

6 Pohdinta ja johtopäätökset

Tässä luvussa tarkastellaan väitöstutkimuksen teoriaan ja tuloksiin pohjautuvia keskeisiä päätelmiä. Lisäksi tarkastellaan tutkimuksen rajoitteita ja potentiaalisia jatko-tutkimusaiheita sekä arvioidaan käytettyä teoreettista viitekehystä. Lopuksi lukijalle esitetään käytännön johtopäätöksiä.

6.1 Isien tukimahdollisuudet

Väitöstutkimuksessa tutkittiin isien tärkeinä pitämiä tuen lähteitä, isien välisen vertaistuen ja sosiaalisen tuen verkostojen merkitystä isien varhaisen vanhemmuuden aikana. Pikkulapsiperheen isien tukimahdollisuuksia tarkasteltiin yksilötasolla eri taustoista tulevien isien näkökulmasta käsin. Väitöstutkimuksen tulokset antavat viitteitä nykyisien vaihtelevista tukimahdollisuuksista eri tuen lähteiden ja tarpeiden muodossa. Tämä ilmenee myös siinä, miten merkityksellisenä isien välinen vertaistuki ja vertaistuen kehittäminen näyttäytyvät eri taustoista tuleville isille.

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä isien tukimahdollisuuksien hahmottaminen painottui mikro-, meso- sekä näiden muodostamien eksosysteemien tasoille. Sen sijaan tutkimuksessa makrotasolle paikantuvien sisältöjen tavoittaminen näyttäytyy tutkimuksen tarkastelunäkökulman ja kysymyksenasettelun myötä vähäisempänä. Yhteyksiä makrotasolle voidaan nähdä lähinnä isien sosioekonomisten taustojen ja niiden edustamien viiteryhmiensä pohjalta. Isätutkimuksen kronosysteeminen ulottuvuus kohdentui erityisesti isien vertaistukeen ja soveltuvien osien tukimahdollisuuksiin. Tässä isätutkimuksessa on viitteitä myös muista kronosysteemeistä, kuten eri sukupolvien kohtaamisesta.

Isätutkimuksessa saadut tulokset ja niiden yhtymäkohdat teoreettiseen viitekehukseen antavat aihetta pohtia myös sitä, missä määrin isyyden tukeminen ja tarpeet ovat isälähtöisiä, mikrojärjestelmiin paikantuvia ilmiöitä ja missä määrin eri tyyppiisiin tuen verkostoihin paikantuvia, aina makrotasolle asti ulottuvia ilmiöitä. Tutkimuksessa saatujen tulosten perusteella pikkulapsiperheen isien tukimahdollisuuksissa painottuvat *epäviralliset tuen lähteet* ja verkostot. Isien epävirallisten tuen lähteiden merkitys on korostunut myös aiemmissa tutkimuksissa (esim. Melson ym., 1993; Wissö & Plantin, 2015).

Putnamin (2000) mukaan juuri epävirallisiin sitoviin verkostoihin sisältyvät otolliset olosuhteet keskinäisen sosiaalisen tuen välittymiselle. Nämä verkostot perustuvat luottamukseen, solidaarisuuteen ja ihmisiä entuudestaan yhdistäviin tekijöihin. Kysymys on myös siitä, että tämän tyyppisten verkostojen kohdalla esimerkiksi keskinäistä luottamusta ei luoda alusta alkaen läheisten kanssa. Tällöin on luontevaa turvautua entuudestaan tuttuihin ihmisiin silloin, kun se on mahdollista.

Tutkimuksessa tuen tarpeista kertovista isistä valtaosalla oli tukimahdollisuuksia erilaisten epävirallisten tuen lähteiden muodossa. Käytettävissä olevilla tuen lähteillä on lähtökohtaisesti keskeinen merkitys isyyden pääoman kehittymiselle. Olemassa oleva sosiaalinen pääoma saatavilla olevien tuen lähteiden muodossa avaa mahdollisuudet isyyden pääoman kehittymiselle esimerkiksi isien kasvatuskysymyksissä, hoivan sisällöissä ja arjen hoivajärjestelyissä. Isien saatavilla olevilla tuen lähteillä on kullakin ainutlaatuiset resurssinsa tarjota esimerkiksi käytännön apua tai kasvatusneuvoja. Yhdessä nämä edistävät myös lapsen kehitystä. (ks. Pleck, 2010.) Kyse on kuitenkin juuri mahdollisuuksista, sillä isien epävirallisten tuen lähteiden keskinäinen vuoropuhelu ja arvomaailma sekä verkostossa vallitsevat isyyden mallit ovat lopulta vaikuttamassa siihen, millaisiksi tuen sisällöt lopulta muotoutuvat.

Epävirallisten tuen lähteiden osalta tutkimuksessa painottui isovanhempien osuus isien ensisijaisena tuen lähteenä. Isovanhempien keskeinen asema pikkulapsiperheiden tuen verkostoissa korostuu myös aiemmissa tutkimuksissa. Isovanhempien merkitys ja sidokset pikkulapsiperheiden elämään näyttävät myös sisällöltään laaja-alaisina ja vastavuoroisina (Danielsbacka ym., 2015; Bernhold & Giles, 2019; Silverstein & Marengo, 2001). Toisaalta kysymys on myös yksilöllisistä ja tapauskohtaisista eroista isovanhemmouden osalta. Isovanhempien omat resurssit ja taustat voivat vaikuttaa heidän osallistumismahdollisuuksiinsa (Silverstein & Marengo 2001, s. 514–518).

Tässä tutkimuksessa ilmennyt isovanhempien keskeinen rooli isien ensisijaisena tuen lähteenä herättää myös kysymyksen tuen lähteiden ja tukimahdollisuuksien rajallisuudesta. Tämän tutkimuksen osalta ei kuitenkaan päästä tulosten valossa tukimahdollisuuksien rajalliseen isovanhempien asemasta kertovaan ilmiöön tarkemmin kiinni. Kysymys on siitä, millainen merkitys äidin puolelta tulevilla isovanhemmilla on pikkulapsiperheen tukimahdollisuuksissa. Danielsbacka, Tanskanen ja Rotkirch (2015, s. 900–901) havaitsivat tutkimuksessaan viitteitä siitä, että isovanhempien tuki ja kontaktit muodostuvat useimmiten juuri äidin puolelta ja tarkemmin sanottuna lapsen äidin äidiltä (ks. myös Bernhold & Giles, 2019).

Aikaisempien tutkimustulosten perusteella herää kysymys siitä, missä määrin perheiden ulkopuolinen tuki on edelleen sukupuolittunutta ja äitivetoista. Toisaalta isovanhemmouutta ei ole syytä katsoa liian kapea-alaisesti yksinomaan tuen näkökulmasta. Isovanhempien merkitys voi näyttytyä monin tavoin merkityksellisenä eri pikkulapsiperheiden mikroympäristöissä, esimerkiksi tilanteessa, jossa isoisien

kautta on havaittu välittyvän merkityksellisiä ja huumorin sävyttämiä muistoja lastenlapsille (Bernhold & Giles, 2019, s. 527). Viimeaikaisissa tutkimuksissa on havaittu isoisien oman sosiaalisen verkoston laajenevan heidän asettuessa hoivaamaan lastenlapsiaan. Sosiaalisen verkoston laajenemisesta huolimatta on samassa yhteydessä myös raportoitu isoisien yksinäisyyden kokemuksista (Quirke ym., 2021, s. 972–974). Tämän perusteella isovanhemmuuden myötä tulevaa elämänmuutosta on tärkeää tarkastella myös sukupolvien välisenä prosessina tukimahdollisuuksien näkökulmasta.

Tässä yhteydessä on hyvä tiedostaa vanhemmuuden ja yhtä lailla isovanhemmuuden sidokset historiaan. Kysymys on myös eri kronosysteemien kohtaamisesta ja niiden sisällöistä sukupolvien välillä. Sukupolvien väliseen kanssakäymiseen ja toimiin saattavat heijastua kunakin aikana isyyteen ja äitiyteen kohdentuneet käsitteet ja roolit sekä se, millaiset isyyden sitoutuneisuuden muodot välittyvät verkostoista sukupolvien välillä (ks. Belsky, 1984, s. 86; Bronfenbrenner & Morris, 2006, s. 822).

Tässä tutkimuksessa ulkopuolinen tuki kohdentui isovanhempien sijaan laajemmalle isien lähipiiriin, kun kyseessä oli tyypiltään useamman lapsen ydinperhe tai uusperheen isä. Useamman lapsen perheissä myös lastenhoitojärjestelyt vaativat usein enemmän resursseja, mikä voi heijastua myös isien tukimahdollisuuksien kohdentumiseen laajemmin sukulaisiin ja ystäväpiiriin sekä kasvavaan välineellisen tuen tarpeeseen. Tämä edellyttää myös isien tuen verkostolta valmiuksia vastata pikkulapsiperheiden tarpeisiin mikrojärjestelmien muuttuessa. Siten vuorovaikutuksen pohjalta isyyttä tukevan muutoksen on rakennuttava sekä mikrojärjestelmien että laajemmin eksojärjestelmien tuen verkostoista käsin.

Tutkimukseen sisältyi myös joukko pikkulapsiperheiden *isiä, jotka eivät kokee tuen tarvetta* lainkaan erityyppisissä vanhemmuuteen, lasten hoitoon, hoivaan tai lapsen kasvatuskysymyksiin liittyvissä asioissa. Ominaista näille isille oli korkea sosiaalinen asema, mikä antaa viitteitä siitä, että heillä saattaa olla käytössään resursseja, joiden vuoksi erityyppiselle tuelle ei ole lainkaan tarvetta. Kysymys voi olla myös siitä, että nämä isät ovat siinä määrin suuntautuneita työelämään, ettei isyyden tuen tarpeita koskevia kysymyksiä koeta tarpeellisina. Työelämän yhteydet isien toimintaan ja isyyteen on nostettu esiin myös aiemmissa tutkimuksissa (esim. Cabrera ym., 2014; Hiilamo, 2020). Närvin (2014, s. 197–198) tutkimuksessa monet miehet liittivät työhön taloudellisen vakauden kysymyksiä. Miesten usein vakiintuneempi työmarkkina-asema voi heijastua myös perheen hoivaratkaisuihin ja siihen, miten isät osallistuvat ja puntaroivat lapsen hoivan kysymyksiä osana perheiden arkea.

Isien tukimahdollisuuksien ja isyyden pääoman näkökulmasta jää tässä yhteydessä useita kiinnostavia kysymyksiä avoimeksi. Ensiksi se, miten näissä tapauk-

sisä isät hyödyntävät olemassa olevia resursseja ja verkostoaan juuri isyyden kysymyksissä? Toiseksi, muodostuvatko sosiaaliset kontaktit ja hyödyt isyyden näkökulmasta keskeisiin verkostoihin muilla periaatteilla kuin tukitematiikkaan perustuen? Järjestelevätkö isät esimerkiksi lasten hoivaan liittyviä asioita ilman, että kokevat saavansa perheen ulkopuolista tukea? Lopuksi, ovatko nämä isät siinä määrin työorientoituneita, että isyys ja isyyden kysymykset jäävät enemmän työuran taustalle. Nämä ovat keskeisiä kysymyksiä, kun hahmotetaan, miten eri resurssit välittyvät sosiaalisten kontaktien ja pääoman välityksellä isyyden ja lapsen hyödyksi (ks. Coleman, 1988; Lin, 2001; Pleck, 2010).

Tutkittavien joukossa oli myös isiä, joilla ei ollut ketään keneen turvautua vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä, vaikka he kokivat tarvetta tuelle. Isien *tukimahdollisuuksien puuttuminen* on jo sinänsä hyvin huolestuttava signaali. Aikaisempien tutkimusten perusteella tuen puuttumisella on yhteyksiä koettuun stressiin ja hyvinvointiin (ks. Cohen & Wills, 1985; Sarason ym., 1983; Wills & Shinar, 2000). Tukimahdollisuuksien puuttuminen rajoittaa lähtökohtaisesti isän vanhemmuutta palvelevien resurssien ja pääoman muodostumista. Siksi puuttuvilla tuen verkostoilla on seurauksia sekä isille itselleen että lapselle, etenkin jos tukimahdollisuudet ovat puutteelliset koko perheessä.

Tässä tutkimuksessa *virallisen tuen* merkitys jää vähäiseksi ensisijaisena tuen lähteenä pikkulapsiperheen isille. Tästä huolimatta juuri virallisilla tukitahoilla saattaa olla käyttämätöntä potentiaalia laajentaa toimintaansa osaksi pikkulapsiperheiden isyyden tuen verkostoja etenkin niissä tapauksissa, joissa isien tuen verkostot näyttäytyvät muutoin verraten kapea-alaisina.

Virallisissa verkostoissa oleva potentiaali voi tarkoittaa isien näkökulmasta kokonaan uusia tuen lähteitä ja ylipäättään sosiaalisia kontakteja sekä uudentyyppistä isyyttä ja lapsen kehitystä palvelevaa asiantuntemusta tai tietoa. Tällaista tukea ei välttämättä synny olemassa olevissa epävirallisen tuen verkoston rakenteissa. Siksi on tärkeää, että viralliset tukitahot ja painotukseltaan silloittavat verkostot kykenevät asettumaan enenevässä määrin osaksi isien tuen verkoston rakenteita.

Asiantuntemukseltaan ja sisällöiltään kattavat pikkulapsiperheiden palvelut eivät välttämättä sellaisenaan takaa, että isät saavat virallisten verkostojen potentiaalın käyttöönsä. Palveluiden rinnalle tarvitaan myös mekanismeja, jotka edistävät isien kohtaamista ja luottamusta sekä sitouttavat isät osaksi virallisen verkoston rakenteita (ks. Putnam 2000). Siten myös näissä rakenteissa tapahtuvat isien ohipuhumisen ja syrjäyttämisen kokemukset muodostuvat pahimmillaan erityisen haitallisiksi kaventaa isyyttä palvelevan sosiaalisen pääoman kehittymistä.

Pikkulapsiperheen isien kohdalla varhainen kiinnittäminen eri tyyppisten tukimahdollisuuksien pariin nousee entistä merkityksellisemmäksi tekijäksi. Isien ja isyyden ympärille muotoutuva tuki ja tuen tarpeet on tärkeää tunnistaa osana eri pal-

velujärjestelmien, kuten neuvoloiden, varhaiskasvatuksen ja kolmannen sektorin toimintaa. Tällöin pystytään paremmin tarjoamaan erilaisia tukitoimia niitä tarvitseville isille. Ajoitus palvelee paitsi tuen kohdentamista myös sitä, että myönteiset kokemukset ja luottamuksen rakentuminen pääsevät näissä rakenteissa kehittymään pitkällä aikavälillä. Kysymys on myös siitä, millaiseen yhteistyön kulttuuriin isät ohjataan osana näitä virallisia rakenteita sekä miten isät oppivat toimimaan ja kokevat osallisuutensa perhepalveluissa.

Tässä tutkimuksessa isien tärkeinä pitämiä tuen lähteitä kysyttiin vauvaiän loppulla, eikä varsinaista seuranta-aiheina näiden kysymysten osalta tehty. Tästä huolimatta joitakin isien *tukimahdollisuuksien pysyvyydestä* kertovia viitteitä löydettiin. Tuen lähteiden kohdentuminen nuorempien ikäryhmien ja esikoisperheen isillä isovanhempiin ja vanhempien ikäryhmien sekä useamman lapsen ja uusperheen isillä laajemmin sukulaisiin antaa viitteitä siitä, että isien tuen verkosto ei ole isyyden kysymyksissäkään pysyvän laatuinen elämäntien eri vaiheissa.

Aikaisemmissa sosiaalista verkostoa ja tuen rakenteita tarkastelevissa tutkimuksissa on myös havaittu verkostossa tapahtuvia muutoksia elämäntien eri vaiheissa (Bost ym., 2002; Kalmijn, 2012). Kysymykseen voivat tulla myös tilanteet, joissa nuorempina ylläpidetyt sosiaaliset kontaktit ja ystävyysuhteet muodostuvat harvakuusemmiksi ihmisen ikääntyessä. Tällöin myös isyyden tuen verkosto jäsentyy uusista lähtökohdista, ja virallisten tukitahojen merkitys voi alkaa korostua. Kun huomioidaan teoreettisia lähtökohdista isien tukimahdollisuuksien näkökulmasta, myös sillä on merkitystä, millaiseen elämäntien vaiheeseen ja tilanteeseen lapsen syntymä ajoittuu (ks. Bronfenbrenner & Morris, 2006).

Tutkimuksella tavoitettiin isien erityyppisten tuen lähteiden ja tuen muotojen myötä isyyden sosiaaliseen pääomaan kytkeytyviä tuen lähteitä. Nämä tuen lähteet ovat yhdistettävissä epävirallisiin sitoviin ja virallisiin silloittaviin verkostoihin (ks. Putnam, 2000). Isien käytettävissä olevat tuen lähteet antavan näkymän pikkulapsiperheiden isien tukimahdollisuuksista ja sen vaihtelusta. Toisaalta tutkimuksessa ilmenevä tuen lähteiden vaihtelu paikantuu valtaosin juuri epävirallisiin verkostoihin. Siten isyyden tuen kysymyksissä sillä on suuri merkitys, millaiseksi nämä isyyden tuen tarpeisiin vastaavat prosessit lopulta muotoutuvat epävirallisissa verkostoissa.

6.2 Isien tärkeäksi kokema vertaistuki

Väitöstutkimuksen alkuvaiheessa erityisesti pikkulapsiperheiden isien vertaistukea käsittelevä tutkimuskirjallisuus oli verraten vähäistä. Pikkulapsiperheiden isien vertaistuen tarvetta, hyötyjä sekä puutteita isyyden tukemisessa on kuitenkin tunnistettu esimerkiksi perhevalmennuksen ja neuvoloiden toiminnan yhteydessä (Pietilä-Hella, 2010; Viljamaa, 2003). Tämän lisäksi isyyden varhaisen tukemisen merkitys on noussut esille yhteiskunnan näkökulmasta, mikä kertoo myönteisestä tahtotilasta

kohdentuen myös isien vertaistuen muotoihin ja tarjontaan osana palvelujärjestelmiä (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, 2008a). Isyyden sosiaalisen pääoma voi kehittyä eri verkostojen tasoilta ja yhteisöistä isille kohdentuvina tuen mahdollisuuksina ja sisältöinä. (Pleck, 2010; Putnam, 2000). Käytännössä nämä mahdollisuudet voivat paikantaa isien sitovia verkostoja edustavan lähipiirin lisäksi silloittaviin verkostoihin esimerkiksi neuvoloiden isien vertaisryhmiin sekä niiden tarjoamaan asiantuntemukseen ja uusiin kontakteihin isyyden kysymyksissä. Siksi ei ole yhdentekevää, millaisiin verkostoihin isillä on pääsy ja miten he suhtautuvat vuoropuheluun isyyden kysymyksistä.

Tutkimuksen aikavälillä isien vertaistuen tarpeista ja suhtautumisen muutoksesta kertovien tulosten lisäksi on hyödyllistä palata tarkastelemaan Bronfenbrennerin (2017) ekologisen teorian lähtökohtia ja taustalla olevan kaavaa $D_t = f_{(t-p)}(PE)_{(t-p)}$. Tarkastelu on paikallaan, sillä varsinaisten lopputulosten kannalta vähintään yhtä tärkeää on pyrkiä ymmärtämään prosessia ja ilmiötä, jonka seurauksena lopputulos on syntynyt. Kysymys on myös teoreettisten lähtökohtien sovellettavuudesta isätutkimukseen. Tässä ei kuitenkaan tule tehdä hätiköityjä johtopäätöksiä teorian puolesta tai vastaan. On paremminkin tarkasteltava, millaisia tekijöitä tässä tutkimuksessa on liitettävissä isien vertaistuen muutoksen taustalla olevaan prosessiin ja teoreettisiin lähtökohtiin. Toiseksi, mitä muita tekijöitä voisi olla perusteltua liittää osaksi tarkastelua ymmärtääkseen ilmiötä paremmin etenkin jatkotutkimusten kannalta?

Isätutkimuksessa kehittymistä ilmaiseva D sisälsi tutkimuksen tarkastelun kohteena olevan muutoksen isien vertaistuen tarpeissa ja suhtautumisessa vertaistukeen. Isien vertaistuen kehittymistä kuvaava lopputulos (f) muodostui seurantajakson aikavälillä ($t-p$), eli tutkimusperheiden lapsen vauvaiän ja kolmen ikävuoden välillä, isien (P) ja heidän ympäristönsä (E), eli isyyden mikroympäristönä toimivan perheyyden sekä sosioekonomisen aseman lopputulemana. Ekologisessa viitekehityksessä sosioekonomista asemaa edustavat viiteryhvät kytkeytyvät makrotasolle asti.

Näiden tekijöiden valossa tämän tutkimuksen löydökset kertovat isille merkityksellisestä vertaistuesta. Isien myönteinen suhtautuminen vertaistukeen on tärkeä lähtökohta myös isyyden sosiaalisen pääoman kehittymisen näkökulmasta. Tämä luo lähtökohdat tuen verkostojen hyödyntämiselle juuri isyyden kysymyksissä ja kasvatustehtävän toteuttamisessa. Täten myönteinen asennoituminen toisten isien kanssa käytäviin keskusteluihin isyyden kysymyksissä kertoo myös osaltaan isyyteen sitoutuneisuudesta isyyden näyttäytyessä merkityksellisenä asiana (ks. Lamb, 2010).

Vertaistuki toisten isien kanssa oli tärkeää erityisesti esikoisperheen isille vauvaiänsä ajoittuen. Esikoisperheen isillä lapsen hoivaan ja ylipäättään isyyteen sisältyvät kysymykset tulevat monella tavalla uusina. Siksi on ymmärrettävää, että tilanne herättää myös tarvetta tukeutua ja keskustella isyyteen liittyvistä kysymyksistä. Vastaavia tuloksia esikoisperheen isien erityisistä tuen tarpeista ja tärkeänä

näyttäytyvästä vertaistuesta on löydetty myös aiemmissa tutkimuksissa (Pietilä-Hella, 2010; Sourander ym., 2021; Viljamaa, 2003).

Vertaistuen kehittämistarpeisiin nähden isien keskinäisen vertaistuen tarve näytetään myös pysyvämpänä ilmiönä tutkimuksen tarkastelujaksolla. Tämän isille merkityksellisen ajanjakson hahmottaminen ja vertaistuen tärkeäksi kokevien isien tunnistaminen on tärkeä signaali perhe- ja isälähtöistä työtä tekeville toimijoille, kuten neuvoloille. Tulos vahvistaa myös käsitystä siitä, että isyys on asia, josta halutaan keskustella. Isille tärkeän ajanjakson aikana eri vertaistuen muotojen ja keskustelumahdollisuuksien tarjoaminen sekä keskusteluun kannustavan kulttuurin edistäminen ovat arvokasta nykyisyyttä tukevaa työtä.

Ilmiön tunnistaminen pelkästään mikrojärjestelmien tasolla jää kapea-alaiseksi. Laajemman ymmärryksen muodostamiseksi isien vertaistuesta on tärkeää tunnistaa myös meso-, ekso- ja makrojärjestelmien sisältöjä. Esimerkiksi se, millaista neuvonpitoa isät käyvät perhe- ja lähipiirin keskuudessa pikkulapsiperheille suunnattuihin palveluihin ja käynteihin osallistumisesta. Vastaavasti tärkeää on se, millaisten sisältöjen ja välineiden varassa isien kohtaaminen tapahtuu pikkulapsiperheille suunnattujen palveluiden, kuten neuvoloiden ja niiden isäryhmien yhteydessä.

Isien osallistumista palvelevia rakenteita, joustoa ja kulttuuria tarvitaan myös työelämän rakenteissa. Isien tukimahdollisuuksien ja tuen tarpeiden lisäksi isien korkeampi ammattiasema erotteli uuden vertaistuen kehittämisen tarvetta. Isätutkimuksen perusteella on tärkeää tunnistaa niitä ympäristöjä ja viiteryhmiä, joissa isät toimivat ja joihin isät ovat sidoksissa, sillä ne ovat muovaamassa sekä tukimahdollisuuksia että vertaistuen tarpeita.

Wissö ja Plantin (2015) havaitsivat tutkimuksessaan myös työkavereiden osoittautuvan tärkeiksi tukitahoiksi isyyden kysymyksissä. Viljamaan (2003, s. 97) tutkimuksessa ilmeni työkavereilta saadun tuen myönteinen yhteys isien neuvolapalveluystyvyisyyteen. Aikaisemman tutkimuksen perusteella työelämässä saattaa muodostua rakenteita ja areenoita, joissa käydään keskustelua myös isyyden kysymyksestä kollegoiden kanssa. Etenkin pitkäaikaisissa työsuhteissa voi muodostua uusia ystävyys-suhteita, joissa tapahtuu siirtymää epävirallisiin verkostoihin. Tämä tutkimus ei kuitenkaan avaa näitä seikkoja suoraan tulosten perusteella. Lisäksi pelkkä viiteryhmän tunnistaminen ei avaa syvemmin sitä prosessia, joka aiheuttaa muutoksia isien tuen rakentumisessa ja avaisi näin myös työelämän merkitystä perusteellisemmin.

Tarvitaankin yksilötasoa laaja-alaisempia tarkastelunäkökulmia, jotta voidaan ymmärtää paremmin tukitematiikkaa ja siihen sisältyviä rakenteellisia kysymyksiä, jotka heijastuvat isien tukimahdollisuuksiin. Samalla kysymys on siitä, että isyyden tukimahdollisuuksiin on mahdollista puuttua laaja-alaisemmin kuin vain yksilötason mikrojärjestelmien isyyden tarpeita hahmottamalla. Ymmärtääksemme isyyden tuen tarpeiden rakentumista ja sen moninaista sisältöä on huomio keskitettävä juuri niihin

prosesseihin, joissa tuen tarpeet kehittyvät (ks. Bronfenbrenner & Morris, 2006). Sitä isyyden kysymysten yhteydessä valikoituvien tuen lähteiden ja muotojen rinnalla on yhtä tärkeää tarkastella tuen valikoitumisen prosessia.

6.3 Näkökulmia tulevaan isyytyöhön

Väitöstutkimukseen sisältyvät rajoitteet, jatkotutkimusaiheet ja käytännön johtopäätökset esitetään tässä omana kokonaisuutenaan. Kyseiseen jaotteluun päädyttiin, sillä tässä tutkimuksessa havaitut rajoitteet muodostavat pohjan uusille jatkotutkimusasetelmille. Tarkasteltaessa isien tukitematiikkaa on samanaikaisesti muistettava, millaista tietoa eri systeemien tasoilta ja tuen verkoston rakenteista oli lopulta saatavilla ja miten tätä tietoa hyödynnettiin tässä tutkimuksessa. Isätutkimuksen kannalta tämä asettaa reunaehdoja saavutetulle ymmärrykselle pikkulapsiperheen isien tuen tarpeista. Vastaavasti tutkimuksellisten rajoitteiden tunnistaminen avaa näkymiä tulevalle isätutkimukselle ja teoreettisen viitekehyksen jatkokäytölle.

6.3.1 Tutkimuksen rajoitteet

Määrätyt rajoitteet, joita tarkastellaan seuraavaksi, koskevat myös tätä isätutkimusta. Osajulkaisuja läpäisevänä rajoitteena voidaan pitää isäaineiston ja tutkittavien rajallista kontekstia. Tutkimus keskittyi tarkastelemaan pikkulapsiperheiden isien tukitematiikkaa rajatuissa perhemuodoissa ja taustoissa, jotka olivat seurantatutkimuksessa valtaosin edustettuna. Näin ollen väitöstutkimus rajoittuu pikkulapsiperheisiin. Tuloksia ei voida suoraan yleistää tutkimuksen ulkopuolelle jääviin perhemuotoihin, kuten esimerkiksi maahanmuuttajaperheisiin tai yksinhuoltajaisiin. Tutkimusaineistoja kerättyä haasteeksi muodostuu paikoin myös aineistojen samantyyppisyys ja hyväosaisuuden kumuloituminen osaksi tutkimusaineistoja. Tämä näkyy siinä, että tutkittavat edustavat ammattiasemaltaan ja tulotasoltaan lähinnä keski- tai sitä parempituloisia kahden vanhemman esikoistaan odottavia perheitä (ks. Lagström ym., 2013).

Isätutkimuksen kohdalla on huomattava, että isyyteen ja isyyssäilytyksiin kohdentuvat muutokset ja ilmiöt eivät näyttäyty samalla tavoin eri yhteiskunnissa, vaikka yhteneviä tuloksia olisikin löydettävissä joidenkin maiden välillä (Cabrera ym., 2000; Huttunen, 2014). Tutkijat muistuttavat myös, että historian valossa esille nousseita isyyttä määrittäneitä rooleja ja ihanteita ei tule tulkita liian suoraviivaisesti. Historian ymmärrys saattaa perustua myös verraten samantyyppisille isäaineistoille, joissa esimerkiksi erilaiset kulttuuriset, etniset ja taloudelliset tekijät puuttuvat (Marsiglio ym., 2000, s. 1175). Tästä näkökulmasta myös tämän tutkimuksen isäaineisto edustaa heikosti marginaalisempien isien ryhmiä.

Isien tukitematiikkaa käsittelevä mittaristo on tuonut arvokasta tietoa pikkulapsiperheen isien käytettävissä olevista ensisijaisista tuen lähteistä. Mittaristoon sisältyy kuitenkin myös rajoitteita, kuten se, millainen merkitys on perheen isän sekä äidin puolelta tulevalle isovanhempien tuella. Millaisissa tilanteissa tukeudutaan äidin tai isän vanhempiin tai tasapuolisemmin kummaltakin puolelta tulevaan vanhempien apuun (ks. Danielsbacka ym., 2015). Täsmällisemmän kuvan isien tukimahdollisuuksista ja siitä, miksi määrätyt tahot valikoituvat ensisijaisiksi tuen lähteiksi, antaisi myös tieto tuen saatavuudesta, kuten siitä, asuvatko isovanhemmat pikkulapsiperheiden lähellä.

Epävirallisista tuen lähteistä erityisesti varhaiskasvatus rytmittää monen pikkulapsiperheen arkea, ja sen puuttuminen tämän tutkimuksen virallisista tuen rakenteista kuuluu tutkimuksen rajoitteisiin. Tähän on jatkotutkimuksissa kiinnitettävä huomiota. Tutkimuksen tarkastelussa painottuneet tukimahdollisuudet ja tuen ensisijaisuus eivät myöskään avaa täysimääräisesti kaikkia isien tukimahdollisuuksia ja käytettävissä olevia tuen lähteitä. Ilmiön laajamittainen tutkiminen edellyttäisi toisenlaista mittaria ja verkostanalyysiä. Tämän tutkimuksen perusteella näkyvä isien sosiaalisen pääoman ja tuen rakentumisen edellytyksistä on rajallinen.

Isien suhtautumista vertaistukeen tarkasteltiin seurantatutkimuksen kahdessa vaiheessa, vauvaiän lopulla ja perheen lapsen ollessa kolmen vuoden ikäinen. Isätutkimuksessa käytetty tarkastelujakso asettaa näin rajoitteita seurantavälin ulkopuolelle ulottuviin tulkintoihin vertaistuen tarpeista ajoittuen esimerkiksi perheen raskausvaiheeseen ja lapsen syntymään.

Bronfenbrennerin kronosysteemiset aikaulottuvuudet läpäisevät myös käsillä olevaa seurantatutkimusta. Aikaulottuvuudet alkavat aineiston keräämisestä ja päättyvät tutkimuksen julkaisuun. Väitöstutkimuksen näkökulmasta on hyvä pyrkiä tiedostamaan rajoitteita, jotka kytkeytyvät näiden aikaulottuvuuksien yhteensovittamiseen tutkittavan ilmiön tarkastelussa (ks. Bronfenbrenner & Morris, 2006). Kysymys on ajankohtaisista muutoksista, jotka ovat havaittavissa isyyden ja isien tukitematiikassa tutkimuksen alusta sen valmistumiseen. Tästä näkökulmasta katsottuna on myös tärkeää tarkastella potentiaalisia jatkotutkimusaiheita ja liittää tutkimus osaksi muuta isyystutkimusta.

6.3.2 Isyyden tukitematiikan jatkotutkimus

Tutkimuskirjallisuudesta välittyvä ymmärrys isyyden moninaisuudesta yhdistettynä isien tukitematiikkaa käsittelevän tutkimuksen vähäisyyteen tarjoaa jatkotutkimukselle monia tarpeita. Isyyden ilmentyessä eri tavoin on tärkeää, että myös isyyden tukemista tutkitaan uusin näkökulmin. Kysymys on myös siitä, että isien tukitematiikkaa käsittelevien jatkotutkimusten myötä muodostuu kasvava vuoropuhelu teoreettisten lähtökohtien, mittareiden ja menetelmien sekä tutkittavan ilmiön välille.

Yhä edelleen on tarvetta isäksi tulleiden tuen tarpeita käsitteleville pitkittäistutkimuksille. Yleisesti tarvitaan lisätietoa siitä, millaisina isien kokemat tuen tarpeet näyttäytyvät lapsen syntymän jälkeen. Millaista vaihtelua tuen tarpeisessa on ja millä perusteella isät kaipaavat erilaisia tukimuotoja? Tässä tutkimuksessa tuen saataavuutta painottaneen näkökulman rinnalle tarvitaan tutkimusnäkökulmia ja kysymyksenasetteluja, joihin lukeutuvat myös erilaisten tuen lähteiden ja tuen muotojen käyttö osana isyyttä. Millaisissa asioissa isät tukeutuvat sosiaaliseen tukiverkostoonsa, keihin verkostoissa lopulta tukeudutaan ja kuinka säännönmukaisesti? Oma kysymyksensä on myös se, mitä eri tuen muodoista ja saadusta tuesta koetaan seuraavan isyydelle ja lapselle. Miten saatu tuki ja vuorovaikutus ilmenevät isyyden ja kasvatuksen kysymyksissä?

Tässä tutkimuksessa isien ensisijaisena tuen lähteenä korostunutta isovanhempien tukea on tärkeä tutkia myös jatkossa. Nykyisin monella isovanhemmalla voi olla yhä paremmat edellytykset olla läsnä pikkulapsiperheen arjessa. Vuosikymmenten kuluessa kohonnut elinikä, terveydentila ja koulutustaso luovat monelle isovanhemmalle resursseja toimia aktiivisesti osana lastensa ja lastenlastensa elämää. Toisaalta isovanhemmuus voidaan kokea elämänvaiheena, jota halutaan toteuttaa yksilöllisesti vapaana pikkulapsiperheen arjen velvoitteista. Näistä syistä myös isovanhemmuus avautuu yhä moninaisempaan, mikä tekee siitä kiinnostavan tutkimuskohteen myös pikkulapsiperheiden isien tuen näkökulmasta.

Väitöstutkimukseen sisällyntyy isien vertaistuen tarkastelua on perusteltua jatkaa uusilla jatkotutkimusasetelmilla, sillä moni kiinnostava isien tukitematiikan ilmiö jää vielä avoimeksi, ja vertaistuen tutkiminen isyyden kontekstissa on ilmiönä edelleen uusi. Väitöstutkimuksen pitkittäisasetelmaa ja ajallista vertaistuen ulottuvuutta on perusteltua hyödyntää myös tulevaisuissa isätutkimuksissa. Tällöin on mahdollista saada lisätietoa ja vahvistusta ajanjaksosta, jolloin vertaistuki koetaan isien näkökulmasta erityisen tarpeellisenä tuen muotona. Toisaalta huomioiden kronosysteemien eri tasot myös laadulliset seuranta-asetelmat voivat avata esimerkiksi isien mikroaikaa ja lyhyitä mesoaikaa kuvaavia ajanjaksoja sisällöllisesti rikkaina myös isien tukimahdollisuuksien näkökulmasta.

Vertaistuen tarvetta on hyvä tarkastella myös muissa kuin tähän tutkimukseen lukeutuvissa isien taustaryhmissä, esimerkiksi eronneisiin, isä-lapsiperheisiin kohdentuen. Jotta voidaan syventää isien vertaistuen tarpeita koskevaa tarkastelua, on tutkimusasetelmiin perusteltua liittää erityyppisiä isien osallistumista ja hoivajärjestelyitä sekä vastuuta kuvaavia tekijöitä. Tällöin on muodostettavissa paremmin käsitys siitä, missä määrin tuen tarpeet ovat sidoksissa isien osallistumiseen ja isyyteen sitoutuneisuuteen (ks. Lamb, 2010).

Luontevana jatkumona tälle tutkimukselle olisi isien vertaistuen tarkastelu uusilla kysymyksenasetteluilla ja jatkokehityksellä mittarilla. Jatkotutkimuksen painopistettä olisi hyvä muuttaa esimerkiksi isien käymiin keskusteluihin. Kenen kanssa,

kuinka usein ja millaisista isyyteen kytkeytyvistä sisällöistä keskustellaan, ja miten tärkeänä näitä keskustelumahdollisuuksia pidetään? Tämän lisäksi olisi hyvä tarkastella, millaisen painoarvon saavat näissä tutkimusasetelmissä isien viralliset ja epäviralliset vertaistuen muodot (ks. Dennis, 2003; House, 1981).

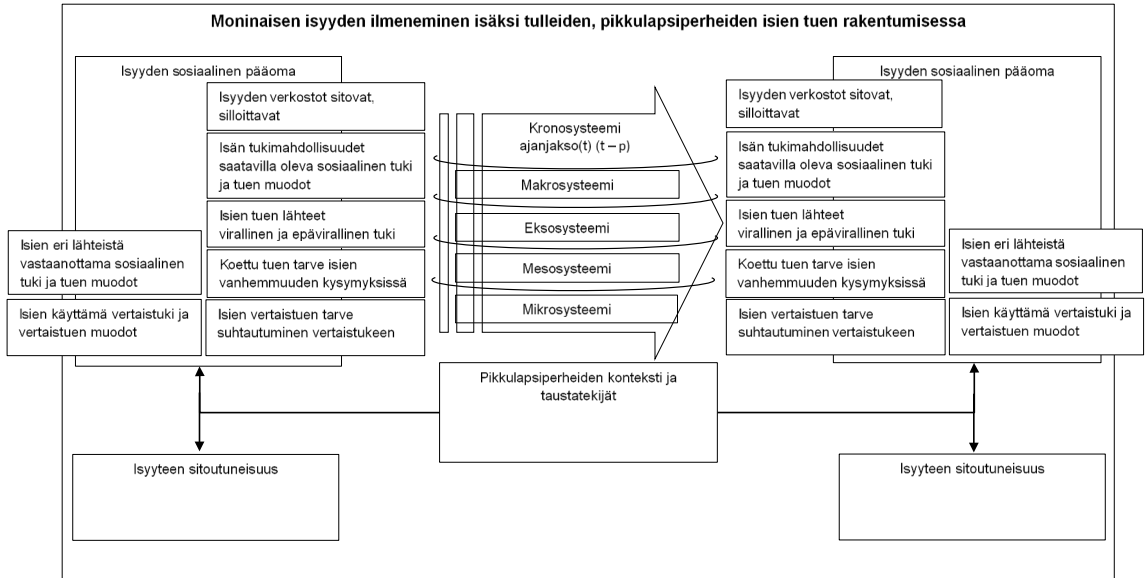
Tässä tutkimuksessa virallisen tuen merkitys, kuten myös uuden vertaistuen kehittäminen jäivät vähäisiksi. Tästä huolimatta saattaa olla hyödyllistä syventää isien vertaistukea käsittelevää tietoa yhdistämällä tämä perheiden hoivaratkaisuihin tai varhaiskasvatuksen kontekstiin, jolloin laajennettaisiin myös virallista tukea käsitteleviä väittämien osuutta.

Tämän tutkimuksen keskittyessä pikkulapsiperheisiin on jatkotutkimusasetelmissä tärkeää kohdentaa tutkimusta myös muihin elämänkulun vaiheisiin. Jatkotutkimuskohteisiin on hyvä sisällyttää tutkimusasetelmia, joilla tavoitetaan isien tuen tarpeita muissakin merkittävissä elämäntapahtumissa. Tutkimus toisi samalla arvokasta tietoa siitä, millaista isille suunnattua tukea ja tuen muotoja näiden elämäntapahtumien yhteyteen olisi tarpeen järjestää. Koska resurssit ja toimintamahdollisuudet vaihtelevat eri puolilla maata, ja vaihtelu perustuu esimerkiksi kuntakohtaisiin palveluratkaisuihin ja väestörakenteeseen, on isätutkimusta ja tukimahdollisuuksia perusteltua tarkastella myös erityyppisillä alueilla ja kuntarakenteissa. Näin voidaan löytää mahdollisia eroavuuksia sekä aluekohtaisia keinoja, joilla isiä parhaiten autetaan.

6.3.3 Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen arviointia

Isätutkimuksen lopuksi on tarkoituksenmukaista reflektoida myös sitä, miten tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat ja tässä tutkimuksessa käytetty teoreettinen viitekehys ovat lopulta auttaneet ymmärtämään pikkulapsienperheiden isien tukitematiikkaa ja isyyden tukemista. Vastaavasti kiinnostava kysymys jatkon kannalta on myös se, millaisen teoreettisen viitekehyksen turvin isyyden tukitematiikkaa käsittelevää ymmärrystä voitaisiin parantaa.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys on tässä tutkimuksessa auttanut jäsentämään isien erilaisia tuen lähteitä ja muotoja. Samalla on löydetty yhteyksiä erityyppisiin isien tuen verkostoihin, jotka paikantuvat eri systeemien tasoille (ks. Bronfenbrenner, 2017). Tutkimuksessa käytettyjen taustatekijöiden osalta on saatu viitteitä niiden yhteyksistä isien tukimahdollisuuksiin. Tämän tutkimuksen muodostamissa omat rajalliset reunaehdonsa on tutkimuksen edetessä kasvanut teoreettinen ymmärrys isätutkimuksen ulkopuolelle jääneistä isien tuen ulottuvuuksista. Näihin on perusteltua tarttua uusilla isätutkimuksilla. Aiemmin esitettyjen jatkotutkimusaihepiirin lisäksi seuraavaksi palataan tässä tutkimuksessa käytettyyn teoreettiseen viitekehykseen ja sen laajennettuihin uusiin sisältöihin (Kuvio 7.).

Kuvio 7. Laajennettu teoreettinen viitekehys isätutkimuksen aikana kertyneen ymmärryksen pohjalta.

Laajennettu teoreettinen viitekehys tulee ymmärtää sovellettavana mallina uusille isätutkimuksille niiden kohdentuessa isien tukitematiikaltaan, tavoitteiltaan rajattuihin aiheisiin ja näkökulmiin sekä metodologiaan. Laajennettuun viitekehukseen on tutkimustemaattisina sisältöinä lisätty isien eri tuen lähteistä vastaanottama sosiaalinen tuki ja sen eri muodot. Tähän yhteyteen lukeutuvat myös isien käyttämä vertaistuki ja vertaistuen muodot. Potentiaalisten tukimahdollisuuksien ja tuen tarpeiden rinnalla isien eri tuen lähteistä vastaanottama tuki sekä tuen muotojen tarkastelu avaavat uuden näkymän myös isyyttä palvelevaan sosiaaliseen pääomaan ja verkostojen dynamiikkaan.

Isyyttä palvelevan sosiaalisen pääoman kohdalla myös yhteydet isyyteen sitoutuneisuuteen nousevat esille (ks. Pleck, 2010). Siksi on kiinnostavaa tarkastella, miten eri tavoin muodostunut isyyden sosiaalinen pääoma ilmenee lapsen kasvatuksessa ja hoivassa.

Tässä isätutkimuksessa tuen tarkastelu seuranta-asetelmalla kohdentui isien vertaistukeen suhtautumiseen ja vertaistuen kehittämiseen. Viitekehukseen sisältyvää ajallista ulottuvuutta puoltavat tutkimukset, joissa sosiaalisen tuen verkostoon kohdistuu muutoksia vanhemmuuden ja laajemmin elämänsäajan aikana (esim. Bost ym., 2002; Kalmijn, 2012). Isyyden sosiaalisen pääoman voidaan ajatella myös kehittyvän niiden sosiaalisten suhteiden ja verkostojen yhteydessä, joihin isillä on sidoksia. Vastaavasti lapsen kasvaessa erilaiset isyyttä, lapsen kasvatusta ja hoivaa palvelevat

tekijät muodostuvat ajankohtaisiksi. Tällöin isyyden tuen verkostoihin voi muodostua uudentyypisiä tarpeita ja sisältöjä. Siten isille tuen tarpeita koskevien merkityksellisten ajanjaksojen hahmottaminen on jatkossa tärkeää.

6.3.4 Käytännön johtopäätökset

Väitöstutkimuksen tulokset osoittivat vaihtelua isien tukimahdollisuuksissa sekä tuen muodoissa ja lähteissä. Isien tuen lähteissä korostui epävirallisten tuen lähteiden osuus. Isien vertaistuen tarpeiden osalta tulokset osoittivat tarpeen ajoittaa vertaistuen tarjontaa isien vauvavaiheeseen.

Tutkimustulokset puoltavat tukimahdollisuuksien säännöllistä huomioimista ja järjestämistä osaksi pikkulapsiperheiden palvelurakenteita, kuten äitiys- ja lastenneuvoloiden toimintaa. Säännönmukainen huomioiminen edellyttää lähtökohtaisesti mahdollisuuksien luomista isien kohtaamiselle ja vuoropuhelulle, jotta päästään perille isien vaihtelevista tuen tarpeista.

Isien kohtaaminen ja tukimahdollisuuksien luominen voisivat muodostua osaksi niitä rakenteita ja ympäristöjä, joissa pikkulapsiperheet ja isät muutoinkin toimivat. Siten neuvolatoiminnan yhteydessä tulisi jatkossakin järjestää isäryhmätoimintaa. Näitä kohtaamisen mahdollisuuksia voisi järjestää myös varhaiskasvatuksen kontekstiin, jossa perheet ja vanhemmat muutoinkin kohtaavat. Kysymykseen voisivat tulla myös isien tuen alueelliset hybridimallit, joissa yhdistyisivät virallisen ja epävirallisen toiminnan muodot. Tällöin esimerkiksi neuvolatoiminnan yhteydessä käynnistyneessä asiantuntijavetoisessa isäryhmätoiminnassa kannustettaisiin myös isien omaehtoiseen kohtaamiseen ja ideaalitulanteessa tarjottaisiin tiloja tai muita foorumeita isien yhteiselle toiminnalle.

Tulosten perusteella isien tukimahdollisuudet kohdentuvat eri tavoin perhetilanteen ja iän mukaan. Tulokset puoltavat perhe- ja isälähtöisiä toimintamalleja, sillä esimerkiksi esikoisperheen ja uusperheen isille tukeutumisen kysymykset ja tarpeet voivat muodostua eri tavoin.

Virallisilla tukitahoilla, kuten perhepalveluilla on edellytykset myötävaikuttaa niiden pikkulapsiperheiden ja isien tuen verkostoihin, joissa tarvittavat tukimahdollisuudet isyyden kysymyksissä jäävät puutteellisiksi. Toiseksi virallisten tukitahojen kautta pystytään tarjoamaan asiantuntijavetoista sisältöä sekä tietoa vanhemmuuden kysymyksiin. Siksi ei ole yhdentekevää, miten isät kohdataan ja millaisten kokemusten ja tiedon varassa isät irrottautuvat pikkulapsiperheille suunnatuista palveluista. Ilman näitä isien kohtaamisen mahdollisuuksia edellytykset vahvistaa isyyttä isien omassa verkostoissa eivät myöskään pääse käynnistymään.

Kysymys on myös kollektiivista kohtaamista palvelevien rakenteiden ja kulttuurin luomisesta, jonka puitteissa isien on yhä luontevampaa paitsi keskustella myös

tarvittaessa tukeutua yhteisön apuun isyyden kysymyksissä eri elämäntilanteissa. Makrotason keinoihin lukeutuu myös perhevapaauudistus, jossa kiintiöimällä vanhempainvapaata kannustetaan isä perhevapaiden käyttöön ja osallistumaan lapsen hoivaan.

Monet pikkulapsiperheiden isistä ovat työelämässä. Tämän vuoksi myös työelämään ja työpaikoille suunnatut isäohjelmat voisivat toimia kannusteina isämyönteisen toiminnan ja isien kohtaamisen edistämiseksi. Työnantajan näkökulmasta tämä voisi olla myös maine- ja houkuttelevuustekijä samaan tapaan kuin esimerkiksi työntekijöiden liikkumiseen kannustaminen. Tilanteessa, jossa nykyisyys näyttää yhä moninaisempaa, isälähtöisyyttä palvelisi myös se, että isiltä itseltään kysyttäisiin aktiivisemmin heille sopivista yhteistoiminnan muodoista.

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella isien tuen tarpeet eivät näyttäyty samankaltaisina sosioekonomisten tekijöiden näkökulmasta. Tulosten perusteella valtaosa pikkulapsiperheiden isistä on työelämässä. Siksi työelämäjoustoja ja isämyönteisen työelämän kehittämistä on jatkettava ammattiasemasta riippumatta etenkin siitä näkökulmasta, että työssäolo ja määrätty ammattiasema eivät merkitsisi isyyden tukimahdollisuuksien ja resurssien eriytymistä.

Vallitseva korona-aika on muodostanut pitkäaikaisia rajoitteita pikkulapsiperheiden elämään rajoittaen paitsi perheiden omia myös esimerkiksi monen isovanhemman elämää ja sosiaalisia kontakteja läheisten kanssa. Pitkäaikainen tukimahdollisuuksien puute pikkulapsiperheissä saattaa näkyä pitkälläkin aikavälillä kasvavina tuen tarpeina. Näistä tarpeista kertovat jo nyt huolestuttavat indikaattorit, kuten kasvavat lastensuojelutarpeet, lasten ja nuorten pahoinvointi, vanhempien ongelmat sekä korona-aikana tehdyt havainnot vauvaperheiden uupumuksesta. Tämän vuoksi pikkulapsiperheissä voi lähivuosina esiintyä korostetusti tuen tarpeita myös isyyden näkökulmasta.

Lyhenteet

CI	Luottamusväli (confidence interval)
CFA	Confirmatory Factor Analysis
CFI	The Comparative Fit Index
HKA	Hyvän kasvun avaimet -seurantatutkimus
ISCO	International Standard Classification of Occupation
KA	Keskiarvo
KH	Keskihajonta
MLR	Robust Maximum Likelihood
OR	OR-luku, vetosuhde (Odds Ratio)
RMSEA	Root Mean Square Error of Approximation
SRMR	Standardized root mean square residual
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
SVT	Suomen virallinen tilasto
TLI	Tucker-Lewisin indeksi (the Tucker-Lewis Index)
VSSHP	Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri
χ^2	Chi-Square

Lähteet

- Aalto, I. (2012). *Isyyden aika. Historia, sukupuoli ja valta 1990-luvun isyyskeskusteluissa*. [Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5230-3>
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 55(1), 83–96.
- Bernhold, Q., & Giles, H. (2019). Paternal grandmothers benefit the most from expressing affection to grandchildren: An extension of evolutionary and sociological research. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(2), 514–534. <https://doi.org/10.1177/0265407517734657>
- Bost, K. K., Cox, M. J., Burchinal, M. R., & Payne, C. (2002). Structural and supportive changes in couples' family and friendship networks across the transition to parenthood. *Journal of Marriage & Family*, 64(2), 517–531.
- Brander, J. (2020). Miehen kuolema: pohdintoja maskuliinisuudesta. Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Brown, A. (2019). *Respectful Research with and about Young Families: Forging Frontiers and Methodological Considerations*. Springer International Publishing AG.
- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *The American Psychologist*, 32(7), 513–531. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.32.7.513>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U. (1979). Contexts of child rearing: Problems and prospects. *The American Psychologist*, 34(10), 844–850. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.34.10.844>
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, 22(6), 723–742. doi:10.1037/0012-1649.22.6.723
- Bronfenbrenner, U. (1996). *The ecology of human development experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2006). The Bioecological Model of Human Development. Teoksessa Lerner, R. M., & Damon W. (toim.), *Handbook of child psychology: Theoretical models of human development* (s. 793–828). Wiley.
- Bronfenbrenner, U. (2017). Ekologisten järjestelmien teoria. Teoksessa Bandura, A., Bijou, S. W., Beilin, H., Klahr, D., Bronfenbrenner, U., Hinde, R. A., . . . Toppi, A. (toim.), *Kuusi teoriaa lapsen kehityksestä* (s. 221–288). (3. uudistettu painos.). Unipress.
- Cabrera, N. J., Fitzgerald, H. E., Bradley, R. H., & Roggman, L. (2014). The ecology of father-child relationships: An expanded model. *Journal of Family Theory & Review*, 6(4), 336–354. doi:<https://doi.org/10.1111/jftr.12054>
- Cabrera, N. J., Tamisk-LeMonda, C. S., Bradley, R. H., Hofferth, S., & Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the twenty-first century. *Child Development*, 71(1), 127–136. doi:10.1111/1467-8624.00126
- Cannito, M. (2020). Beyond “Traditional” and “New”: An Attempt of Redefinition of Contemporary Fatherhoods through Discursive Practices and Practices of Care. *Men and Masculinities*, 23(3–4), 661–679. <https://doi.org/10.1177/1097184X18822684>
- Cobb, S. (1976). Social support as a moderator of life stress. *Psychosomatic Medicine*, 38(5), 300–314.
- Cochran, M. M., & Brassard, J. A. (1979). Child development and personal social networks. *Child Development*, 50(3), 601–616. <https://doi.org/10.2307/1128926>

- Cochran, M., & Niego, S. (1995). 'Parenting and social networks'. Teoksessa M.H. Bornstein (toim.), *Handbook of Parenting: Volume 3. Status and Social Conditions of Parenting*, (s. 393–418). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Cohen, S., & Wills, T. (1985). Stress, Social Support, and the Buffering Hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310–357. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>
- Conger, R. D., Conger, K. J., & Martin, M. J. (2010). Socioeconomic status, family processes, and individual development. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 685–704. doi:10.1111/j.1741-3737.2010.00725.x
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in creation of human capital. *American Journal of Sociology* 94, 95–120.
- Danielsbacka, M., Tanskanen, A. O., & Rotkirch, A. (2015). Impact of genetic relatedness and emotional closeness on intergenerational relations. *Journal of Marriage and Family*, 77(4), 889–907. doi:10.1111/jomf.12206
- Dennis, L. (2003). Peer support within a health care context: A concept analysis. *International Journal of Nursing Studies* 40(3), 321–32.
- DeVellis, R. (2012). *Scale development : theory and applications* (3. painos). SAGE
- Doherty, W. J., Kouneski, E. F., & Erickson, M. F. (1998). Responsible fathering: An overview and conceptual framework. *Journal of Marriage & Family*, 60(2), 277–292.
- Duvander, A., Eydal, G., Brandth, B., Gíslason, I., Lammi-Taskula, J., & Rostgaard, T. (2019). Teoksessa Gender equality: Parental Leave design and evaluating its effects on fathers' participation. Teoksessa Duvander A., Moss P., & Koslowski A. (toim.), *Parental Leave and Beyond: Recent International Developments, Current Issues and Future Directions* (s. 187–204). Bristol: Bristol University Press. doi:10.2307/j.ctvfrxng.17
- Eerola, P., Lammi-Taskula, J., O'Brien, M., Hietamäki, J., & Räikkönen, E. (2019). Fathers' Leave Take-Up in Finland: Motivations and Barriers in a Complex Nordic Leave Scheme. *SAGE Open*. <https://doi.org/10.1177/2158244019885389>
- Eerola, P. (2015). *Responsible fatherhood : a narrative approach*. [Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto] JYX-julkaisuarkisto. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6111-4>
- Eerola, P., & Mykkänen, J. (2014). *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Finfgeld-Connett, D. (2005). Clarification of social support. *Journal of Nursing Scholarship*, 37(1), 4–9. doi:10.1111/j.1547-5069.2005.00004.x
- Fitzgerald, H. E., von Klitzing, K., Cabrera, N. J., de Mendonça, J. S., & Skjøthaug T. (2020). *Handbook of Fathers and Child Development: Prenatal to Preschool*. Springer.
- Hakyemez-Paul, S. (2019). *Parental involvement in early childhood education : Turkish and Finnish context*. [Väitöskirja, Turun yliopisto]. UTUPub julkaisuarkisto. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-7737-6>
- Hashima, P. Y., & Amato, P. R. (1994). Poverty, social support, and parental behavior. *Child Development*, 65(2), 394–403. <https://doi.org/10.2307/1131391>
- Hawkins, A. J., & Palkovitz, R. (1999). Beyond Ticks and Clicks: The Need for More Diverse and Broader Conceptualizations and Measures of Father Involvement. *The Journal of Men's Studies*, 8(1), 11–32. <https://doi.org/10.3149/jms.0801.11>
- Hiilamo, H. (2020). Why fertility has been declining in Finland after the Global Recession? *Finnish Yearbook of Population Research*, 54, 29–51. <https://doi.org/10.23979/fypr.85090>
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). *Tutki ja kirjoita* (11. painos). Tammi.
- House, J. S. (1981). *Work stress and social support*. Reading, Mass: Addison-Wesley.
- Holtzman, M. (2005). Biological versus Social Definitions of the Family: Conflict, Coexistence, or Ambivalence? *Conference Papers -- American Sociological Association*, (s. 1–30).
- Hu, L., & Bentler P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1–55. doi:10.1080/10705519909540118.

- Hurme, H. (2014). Bioekologinen malli. Teoksessa Hurme, H., Jokinen, K., & Jallinoja, R. (toim.), *Perhetutkimuksen suuntauksia* (s. 60–80). Gaudeamus.
- Huttunen, J. (2001). Isänä olemisen uudet suunnat: hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Huttunen, J. (2014). Isyyden muutos ja tulevaisuus. Teoksessa (toim.), Eerola, P. & Mykkänen, J. *Isän kokemus* (s. 178–196). Helsinki: Gaudeamus.
- Huttunen, J. & Eerola, P. (2016). Finland. Father involvement in the early years: An international comparison of policy and practice. Teoksessa Adler, M. A., & Lenz, K. (toim.), *Father involvement in the early years: An international comparison of policy and practice* (s. 29–60). Bristol (u.a): Policy Press.
- Härkönen U. (2008) Teorian ja tutkimuskohteen vuorovaikutus – Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria ihmisen kehittymisestä. Teoksessa Niikko, A., Pellikka, I. & Savolainen, E. (toim.), *Oppimista, opetusta, monitieteisyyttä: Kirjoituksia Kuninkaankartanonmäeltä* (s. 21–39). Joensuun yliopisto, Savonlinnan opettajankoulutuslaitos.
- Ikonen, R. (2000). Mitä se on se 'kasvatus'? *Kasvatus* (31)2, 118–129.
- Isyyslaki 11/2015. Annettu Helsingissä 13.1.2015
- Jallinoja, R., Hurme, H., & Jokinen, K. (2014). *Perhetutkimuksen suuntauksia*. Gaudeamus.
- Johnsen, H., Stenback, P., Halldén, B., Crang Svalenius, E., & Persson, E. (2017). Nordic fathers' willingness to participate during pregnancy. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 35(3), 223–235. <https://doi.org/10.1080/02646838.2017.1297890>
- Kalmijn, M. (2012). Longitudinal analyses of the effects of age, marriage, and parenthood on social contacts and support. *Advances in Life Course Research*, 17(4), 177–190. doi:10.1016/j.alcr.2012.08.002
- Kerstis, B., Wells, M. B., & Andersson, E. (2018). Father group leaders' experiences of creating an arena for father support – A qualitative study. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 32(2), 943–950. <https://doi.org/10.1111/scs.12529>
- Korhonen, M. (1999). Isyyden muutos: keski-ikäisten miesten lapsuuskokemukset ja oma vanhemmuus. [Väitöskirja, Joensuun yliopisto]. Volter aineistotietokanta.
- Lagström, H., Rautava, P., Kaljonen, A., Rähä, H., Pihlaja, P., Korpilahti, P., Peltola V., Rautakoski, P., Österbacka, E., Simell, O., & Niemi, P., (2013). Cohort profile: Steps to the healthy development and well-being of children (the STEPS study). *International Journal of Epidemiology*, 42(5), 1273–1284. doi:10.1093/ije/dys150
- Lamb, M. E. (2010). *The role of the father in child development* (5th ed.). Hoboken, N.J: Wiley.
- Lamb, M. E., Pleck, J. H., Charnov, E. L., & Levine, J. A. (1985). Paternal behavior in humans. *American Zoologist*, 25(3), 883–894.
- Lankinen, V., Lähteenmäki, M., Kaljonen, A., & Korpilahti, P. (2020). Father-child activities and paternal attitudes in early child language development: the STEPS study. *Early Child Development and Care*, 190(13), 2078–2092. <https://doi.org/10.1080/03004430.2018.1557160>
- Lefèvre, Å., Lundqvist, P., Drevenhorn, E., & Hallström, I. (2016). Parents' experiences of parental groups in Swedish child health-care: Do they get what they want? *Journal of Child Health Care*, 20(1), 46–54. <https://doi.org/10.1177/1367493514544344>
- Lewis, C., & Lamb, M. E. (2003). Fathers' influences on children's development: The evidence from two-parent families. *European Journal of Psychology of Education - EJPE (Instituto Superior De Psicologia Aplicada)*, 18(2), 212–228.
- Leinonen, J., Solantaus, T., & Punamäki, R. (2003). Social Support and the Quality of Parenting Under Economic Pressure and Workload in Finland: The Role of Family Structure and Parental Gender. *Journal of Family Psychology*, 17(3), 409–418. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.17.3.409>
- Lerner, R. M., Schwartz, S. J., & Phelps, E. (2009). Problematics of Time and Timing in the Longitudinal Study of Human Development: Theoretical and Methodological Issues. *Human development*, 52(1), 44–68. <https://doi.org/10.1159/000189215>

- Leskinen, E. (2005). Pitkittäisaineistojen analyysistä latenttien muuttujien malleilla. *Psykologia* 40 (20), 5–6. Helsinki: Suomen psykologinen seura.
- Lewington, L., Lee, J., & Sebar, B. (2021). “I’m not Just a Babysitter”: Masculinity and Men’s Experiences of First-Time Fatherhood. *Men and Masculinities*, 24(4), 571–589. <https://doi.org/10.1177/1097184X21993884>
- Lin, N. (1999). Building a network theory of social capital. *Connections* 22 (1), 28–51.
- Lin, N. (2001). *Social capital a theory of social structure and action*. Cambridge University Press.
- Lähteenmäki M. & Neitola M. (2014). Isien tukiverkostot vauvaperheissä. Teoksessa Eerola P. & Mykkänen J. (toim.), *Isän kokemus* (s. 65–74). Helsinki: Gaudeamus.
- Lähteenmäki, M., Hakyemez-Paul, S., & Pihlaja, P. (2017). Formal and informal sources of paternal support in early parenthood. *Early Child Development & Care*; 189(11), 1786–1799. <https://doi.org/10.1080/03004430.2017.1412956>
- Lähteenmäki M., Pihlaja P., & Laakkonen E. (2020). Muuttuuko isien vertaistuen tarve lapsen syntymän jälkeisinä vuosina? Seurantatutkimus isien suhtautumisesta vertaistukeen ja vertaistuen kehittämiseen. *Journal of early childhood education research*; 9(2), 399–319.
- Majjala, E.-L., Uusi-ahti, S., & Määttä, K. (2013). Grandparental love: a challenge or richness? *Early Child Development and Care*, 183(5), 627–642. <https://doi.org/10.1080/03004430.2012.678491>
- Marsiglio, W., Day, R. D., & Lamb, M. E. (2000). Exploring fatherhood diversity. *Marriage & Family Review*, 29(4), 269–293.
- Marsiglio, W., Amato, P., Day, R. D., & Lamb, M. E. (2000). Scholarship on fatherhood in the 1990s and beyond. *Journal of Marriage and the Family*, 62(4), 1173–1191. doi:10.1111/j.1741-3737.2000.01173.x
- Mead, S., Hilton, D., & Curtis, L. (2001). Peer support: A theoretical perspective. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 25(2), 134–141.
- Melson, G. F., Hsu, H., & Ladd, G. W. (1993). The parental support networks of mothers and fathers: A multidimensional approach. *Early Development and Parenting*, 2(3), 169–182. doi:10.1002/edp.2430020305
- Metsämuuronen, J. (2009). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä: tutkijalaitos* (4. laitos). International Methelp.
- Muthén, L.K., & Muthén, B.O. (1998–2017). *Mplus user's guide* (8th ed.). Los Angeles, CA: Muthén & Muthén.
- Mykkänen, J. (2010). *Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus*. [Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3802-4>
- Neitola, M. (2011). *Lapsen sosiaalisen kompetenssin tukeminen – vanhempien epäsuorat ja suorat vaikutustavat*. [Väitöskirja, Turun yliopisto]. UTUPub julkaisuarkisto. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-4815-4>
- Niela-Vilén, H., Axelin, A., Salanterä, S., & Melender, H. (2014). Internet-based peer support for parents: A systematic integrative review. *International Journal of Nursing Studies*, 51(11), 1524–1537. doi://dx.doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2014.06.009
- Närvi, J. (2014). *Määräaikainen työ, vakituinen vanhemmuus: Sukupuolistuneet työurat, perheellistyminen ja vanhempien hoivaratkaisut*. [Väitöskirja, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos]. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-104-4>
- O’Connor, J. (2011). Applying Bourdieu’s concepts of social and cultural capital and habitus to early years research. Teoksessa Waller, T., Whitmarsh, J. & Clarke, K. (toim.), *Making Sense of Theory and Practice in Early Childhood. The Power of Ideas* (s. 115–127). Berkshire: Open University Press.
- Orell, M. (2020) *Kodin ja koulun yhteistyö – oletus yhteisestä ymmärryksestä?* [Väitöskirja, Turun yliopisto]. UTUPub julkaisuarkisto. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8250-9>
- Paajanen, P. (2006). *Perhebarometri 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä: alle 3-vuotiaiden esikouluikäisten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä*. Väestöliitto.

- Pietilä-Hella, R. (2010). *Tuntemattomista vertaistuttaviksi: esikoisäitien ja -isien perhevalmennusprosessi Espoon uudentyyppisessä perhevalmennuskokeilussa*. [Väitöskirja, Diakonia-ammattikorkeakoulu]. Theseus julkaisuarkisto. Haettu osoitteesta https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/141040/A_29_ISBN_9789524931151.pdf?sequence=4&isAllowed
- Pleck, H., J. (2010). Paternal Involvement. Revised Conceptualization and Theoretical Linkages with Child Outcomes. Teoksessa Lamb, M. E. (toim.), *The role of the father in child development* (s. 58–93). (5. painos). Hoboken, N.J: Wiley.
- Putnam, R., Leonardi, R., & Nanetti, R. (1993). *Making democracy work: civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9781400820740>
- Putnam, Robert D. (2000) *Bowling alone. The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster, New York.
- Quirke, E., König, H.-H., & Hajek, A. (2021). What are the social consequences of beginning or ceasing to care for grandchildren? Evidence from an asymmetric fixed effects analysis of community dwelling adults in Germany. *Aging & Mental Health*, 25(5), 969–975. <https://doi.org/10.1080/13607863.2020.1727846>
- Rautio, S. (2013). Parents' experiences of early support. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 27(4), 927–934. doi:10.1111/scs.12006
- Ravanera, Z. (2007). Informal networks social capital of fathers: What does the social engagement survey tell us? *Social Indicators Research*, 83(2), 351–373. doi:10.1007/s11205-006-9053-7
- Ravanera, Z., & Rajulton, F. (2010). Measuring social capital and its differentials by family structures. *Social Indicators Research*, 95(1), 63–89. doi:10.1007/s11205-009-9450-9
- Riley, D. (1993). Network influence on father involvement in childrearing. Teoksessa Cochran M. (toim.), *Extending families: The social networks of parents and their children* (s. 131–153). Cambridge: Cambridge University Press.
- Riley, D., & Cochran, M. M. (1985). Naturally occurring childrearing advice for fathers: Utilization of the personal social network. *Journal of Marriage & Family*, 47(2), 275–286.
- Rinne, R., Kivirauma, J., & Lehtinen, E. (2015). Johdatus kasvatustieteisiin (8. uudistettu painos.). PS-kustannus.
- Sarason, I. G., Levine, H. M., Basham, R. B., & Sarason, B. R. (1983). Assessing social support: The social support questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 127–139. doi://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.44.1.127
- Sevon, E., Malinen, K., Murtorinne-Lahtinen, M., Mykkänen, J., & Rönkä, A. (2016). Kumman vuoro? Kotityön ja vanhemmuuden jakamiselle annetut perustelut epätyypillisen työajan perheissä. *Työelämän Tutkimus*, 14(3), 295–310.
- Silverstein, M., & Marengo, A. (2001). How Americans Enact the Grandparent Role Across the Family Life Course. *Journal of Family Issues*, 22(4), 493–522. <https://doi.org/10.1177/019251301022004006>
- Schreiber, J. B., Nora, A., Stage, F. K., Barlow, E. A., & King, J. (2006). Reporting Structural Equation Modeling and Confirmatory Factor Analysis Results: A Review. *Journal of Educational Research*, 99(6), 323–338. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi/10.3200/JOER.99.6.323-338>
- Sorsa, T. & Rotkirch, A. (2020) Perhebarometri 2020: Työ ja perhe ne yhteen soppii? Vanhemmuuden ja työn yhteensovittaminen suomalaisissa lapsiperheissä. Väestöntutkimuslaitos, Katsauksia E43/2020
- Sourander, J., Laakso, M., & Kalland, M. (2021). Mentalization-based families first group intervention for first-time parents: Parents' perspective. *Null*, 20(1), 77–90. <https://doi.org/10.1080/15289168.2021.1872148>
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2008a). Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoiloissa. Sosiaali- ja terveysministeriö. Selvityksiä 2008:24.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet [verkkójulkaisu]. ISSN=1798-3215. 2019. Helsinki: Tilastokeskus [24.2.2021]. Haettu osoitteesta: http://www.stat.fi/til/perh/2019/perh_2019_2020-05-22_tie_001_fi.html

- Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet [verkkójulkaisu].
ISSN=1798-3215. 2018. Helsinki: Tilastokeskus [27.2.2021].
Haettu osoitteesta: http://www.stat.fi/til/perh/2018/perh_2018_2019-05-22_tie_001_fi.html
- Taber, K. (2018). The use of Cronbach's Alpha when developing and reporting research instruments in science education. *Research in Science Education*, 48(6), 1273–1296.
- Tarvainen, K., Myllyniemi, S. & Gissler, M. (2020). Lapset, nuoret, ja perheet tilastoissa. Teoksessa Valkendorff, T. & Sihvonen, E. (toim.). Nuorten perheet ja läheissuhteet. (s. 19–63) Nuorisotutkimusverkosto.
- Thomson-Salo, F., Kuschel, C. A., Kamlin, O. F., & Cuzzilla, R. (2017). A fathers' group in NICU: Recognising and responding to paternal stress, utilising peer support. *Journal of Neonatal Nursing*, 23(6), 294–298. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jnn.2017.04.001>
- Tonttila, T. (2006). *Vammaisen lapsen äidin vanhemmuuden kokemus sekä lähiympäristön ja kasvatuskumppanuuden merkitys*. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Tutkimuksia 272. Helsingin yliopistopaino.
- Valli, R. (2015). Paperinen kyselylomake. Teoksessa Valli, R., & Aaltola, J. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 / 1, Metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* s. (84–108) (4. painos). PS-kustannus.
- Viljamaa, M-L. (2003). Neuvola tänään ja huomenna: Vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeisyys ja vertaistuki. [Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:951-39-1427-5>
- Wills, T. A., & Shinar, O. (2000). Measuring perceived and received social support. Teoksessa Cohen, S., Underwood L. G., & Gottlieb, B. H. (toim.), *Social support measurement and intervention: A guide for health and social scientists* (s. 132–202). New York, NY: Oxford University Press.
- Wissö, T., & Plantin, L. (2015). Fathers and parental support in everyday family life: Informal support in Sweden beyond the auspices of the welfare state. *Families, Relationships and Societies*, 4(2), 268–280. doi:<http://dx.doi.org/10.1332/204674315X14327182532695>
- Wrzus, C., Hänel, M., Wagner, J., & Neyer, F. J. (2013). Social network changes and life events across the life span: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 139(1), 53–80. doi:10.1037/a0028601
- Yesilova, K. (2009). *Ydinperheen politiikka*. Gaudeamus: Helsinki University Press.

Liitteet

Liite 1. Väitöstutkimukseen sisältyneet isien ensisijaisia tuen lähteitä ja vertaistukea käsittelevät mittarit.

Seuraavat väittämät koskevat erityisesti isyyden vertaissuhteita: Mitä mieltä olet seuraavista isyyden vertaissuhteita koskevista väittämistä?

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
1. On tärkeää jakaa kokemuksia isyydestä toisten isien kanssa	1	2	3	4
2. Isyydessä on asioita, joista on helpompi jakaa kokemuksia juuri toisten isien kanssa	1	2	3	4
3. On tärkeää jakaa kokemuksia ja ajatuksia lapsen hoidosta toisten isien kanssa	1	2	3	4
4. On tärkeää jakaa kokemuksia parisuhteesta toisten isien kanssa	1	2	3	4
5. On tärkeää jakaa kokemuksia vanhemmuudesta toisten isien kanssa	1	2	3	4
6. On tärkeää puhua ja vaihtaa ajatuksia isyydestä ystävien kanssa	1	2	3	4
7. Ystäväistäni, ne jotka ovat isiä ovat nyt erityisen tärkeitä	1	2	3	4
8. Uusille ystäville, jotka ovat tulleet isäksi olisi nyt tarvetta	1	2	3	4
9. Neuvoloiden järjestämä isyyttä tukeva vertaistointi on riittävää (esim. isäryhmät, perhevalmennus)	1	2	3	4
10. On tärkeää, että on muuta isyyttä tukevaa vertaistointia (esim. paikallisjärjestöistä, yhdistyksistä)	1	2	3	4
11. Isyyttä tukevaa vertaistointia on helposti saatavilla	1	2	3	4
12. Isyyttä tukevaa vertaistointia olisi kehitettävä lisää	1	2	3	4

Keneltä saat ensisijaisesti tukea tai apua seuraavissa tilanteissa puolisoasi lisäksi?								
	En tarvitse tukea	Omat vanhemmat	Sukulaiset	Ystävät/tuttavat	Entinen puoliso	Virallinen taho	Ei kukaan	
1. Lastenhoitoapu esim. iltamenoja varten	1	2	3	4	5	6	7	
2. Lastenhoitoapu lasten sairastuessa	1	2	3	4	5	6	7	
3. Käytännön apua esim. siivous ja asioiden hoito	1	2	3	4	5	6	7	
4. Lapsen haku tai vieni kouluun/ päiväkotiin	1	2	3	4	5	6	7	
5. Rahallista tukea, esim. lainaa tarvittaessa	1	2	3	4	5	6	7	
5. Rahallista tukea, esim. lainaa tarvittaessa	1	2	3	4	5	6	7	
6. Lasten vieni harrastuksiin	1	2	3	4	5	6	7	
7. Tukea perhettä kohdanneessa vaikeassa tilanteessa, esim. sairaus	1	2	3	4	5	6	7	Internet 8
8. Neuvoja lasten kasvatukseen liittyvissä asioissa	1	2	3	4	5	6	7	Internet 8

**TURUN
YLIOPISTO**
UNIVERSITY
OF TURKU

ISBN 978-951-29-8636-1 (Painettu)
ISBN 978-951-29-8637-8 (PDF)
ISSN 0082-6987 (Painettu)
ISSN 2343-3191 (Sähköinen)